

zeleno i psavo

magazin primorsko-goranske županije

Ivan Matetić Bonjor

Glazbena škola

Godle glazba vodi
glavnu riječ

nužno vlada
- harmonija

Najviše stanovnika
Grad Rijeka
128.735

Općina Matulji
Trg M. Tita 11,
51211 Matulji
T: ++385 51 274 114
F: ++385 51 401 469
E: opcina.matulji@ri.htnet.hr
www.matulji.hr
Načelnik:
Mario Čiković
Predsjednik Vijeća:
Slobodan Juračić

Grad Opatija
Maršala Tita 3,
51410 Opatija
T: ++385 51 680 123
F: ++385 51 701 313
E: opatija@opatija.hr
www.opatija.hr
Gradonačelnik:
Ivo Dujmić
Predsjednik Vijeća:
Prof. dr. sc. Viktor Peršić, dr. med.

Općina Mošćenička Draga
Trg slobode 7, 51417
Mošćenička Draga
T: ++385 51 737 536
F: ++385 51 737 621
E: mosc-draga-opcina@ri.t-com.hr
www.moscenicka-draga.hr
Načelnik: Ratko Salamon
Predsjednik Vijeća:
Boris Škalamera

Grad Cres
Creskog statuta 15,
51557 Cres
T: ++385 51 661 950, 661 954
F: ++385 51 571 331
E: grad@cres.hr
www.cres.hr
Gradonačelnik:
Kristijan Jurjako
Predsjednik Vijeća:
Marčelo Damijančević

Općina Viškovo
Vozišće 3, 51216 Viškovo
T: ++385 51 503 770
F: ++385 51 257 521
E: nacelnica@opcina-viskovo.hr
www.opcina-viskovo.hr
Načelnica: Sanja Udović
Predsjednica Vijeća:
Jagoda Dabo

Grad Rijeka
Korzo 16, 51000 Rijeka
T: ++385 51 209 333
F: ++385 51 209 520
E: protokol@rijeka.hr
www.rijeka.hr
Gradonačelnik:
mr.sc. Vojko Obersnel
Predsjednica Vijeća:
Dorothea Pešić-Bukovac

Općina Lovran
Šetalište M. Tita 41,
51415 Lovran
T: ++385 51 291 045
F: ++385 51 294 862
E: opcina.lovran@ri.t-com.hr
www.opcinalovran.hr
Načelnik:
Alan Sanković
Predsjednica Vijeća:
Nataša Miljak

Grad Mali Lošinj
Riva lošinjskih kapetana 7,
51550 Mali Lošinj
T: ++385 51 231 056
F: ++385 51 232 307
E: gradonacelnik@mali-losinj.hr
tajnik@mali-losinj.hr
www.mali-losinj.hr
Gradonačelnik:
Gari Cappelli
Predsjednik Vijeća:
Anto Nedić

Općina Klana
Klana 33, 51217 Klana
T: ++385 51 808 205
F: ++385 51 808 708
E: nacelnik@klana.hr
www.klana.hr
Načelnik:
Matija Laginja
Predsjednik Vijeća:
Slavko Gauš

Općina Kostrena
Sv. Lucija 38, 51221 Kostrena
T: ++385 51 209 000
F: ++385 51 289 400
E: opcina-kostrena@ri.t-com.hr
www.kostrena.hr
Načelnica:
Mirela Marunić
Predsjednica Vijeća:
Gordana Vukoša

Grad Rab
Trg Municipium Arba 2,
51280 Rab
T: ++385 51 777 460
F: ++385 51 724 777
E: tajnica@grad-rab.hr
www.rab.hr
Gradonačelnik:
Nikola Grgurić
Predsjednik Vijeća:
-

Grad Kastav
Zakona kastafskoga 3,
51215 Kastav
T: ++385 51 691 452
F: ++385 51 691 454
E: info@kastav.hr
www.kastav.hr
Gradonačelnik:
Ivica Lukanović
Predsjednik Vijeća:
Dalibor Čiković

Općina Lopar
Lopar bb,
51281 Lopar
T: ++385 51 775 593
F: ++385 51 775 597
E: tajnik@opcina.lopar.hr
www.opcina-lopar.hr
Načelnik:
Alen Andrešćić
Predsjednik Vijeća:
Damir Paparić, prof.

Općina Jelenje
Dražičkih boraca 64,
51218 Jelenje
T: ++385 51 208 080
F: ++385 51 208 090
E: opcina.jelenje@gmail.com
www.jelenje.hr
Načelnik:
Ervin Radetić
Predsjednik Vijeća:
Nikica Maravić

Grad Krk
Trg bana J. Jelačića 2,
51500 Krk
T: ++385 51 401-111
F: ++385 51 221 126
E: grad-krk@ri.t-com.hr
www.grad-krk.hr
Gradonačelnik:
Dario Vasilčić
Predsjednik Vijeća:
Josip Staničić

Općina Čavle
Čavle 206, 51219 Čavle
T: ++385 51 208 310
F: ++385 51 208 311
E: opcina@cavle.hr
www.cavle.hr
Načelnik:
Željko Lambaša
Predsjednik Vijeća:
Norbert Mavrinac

Općina Punat
Novi put 2, 51521 Punat
T: ++385 51 854 140
F: ++385 51 854 840
E: opcina-punat@ri.t-com.hr
www.opcina.punat.hr
Načelnik:
Marinko Žic
Predsjednik Vijeća:
Goran Gržanić

Površina kopna
3.588 km²

Dužina morske obale
1.065 km

Najveći otoci
Cres i Krk
40.578 ha

Najmanji otok
Boljkovac (Rab)
0,11 ha

Grad Čabar

Narodnog oslobođenja 2,
51306 Čabar
T: ++385 51 829 490
F: ++385 51 821 137
E: info@cabar.hr
www.cabar.hr

Gradonačelnik:
Kristijan Rajšel
Predsjednik Vijeća:
Josip Malnar

Općina Skrad

Josipa Blaževića-Blaža 8,
51311 Skrad
T: ++385 51 810 620
F: ++385 51 810 680
E: opcina-skrad@ri.t-com.hr
www.skrad.hr

Načelnik:
Damir Grgurić
Predsjednik Vijeća:
Ivan Crnković

Republika Hrvatska

Primorsko-goranska
županija

Adamićeva 10, 51000 Rijeka

T: ++385 51 351-600 F: ++385 51 212-948

info@pgz.hr • www.pgz.hr

Župan:

Zlatko Komadina

Zamjenici župana:

Marina Medarić

Marko Boras Mandić

Petar Mamula

Predsjednik Županijske skupštine:

Erik Fabijanić

Najmanje stanovnika

Općina Brod Moravice
865

Grad Delnice

Trg 138. brigade HV 4,
51300 Delnice
T: ++385 51 812 055
F: ++385 51 812 037
E: gradonacelnik@delnice.hr
www.delnice.hr

Gradonačelnik:
Ivica Knežević
Predsjednica Vijeća:
Nada Glad

Općina Brod Moravice

Stjepana Radića 1,
51312 Brod Moravice
T: ++385 51 817 180
F: ++385 51 817 002
E: opcina@brodmoravice.hr
www.brodmoravice.hr

Načelnik:
Dragutin Crnković
Predsjednik Vijeća:
Branimir Svetličić

Općina Ravna Gora

I.G. Kovačića 177, 51314
Ravna Gora
T: ++385 51 829 450
F: ++385 51 829 460
E: opcina-ravna-gora@ri.t-com.hr
www.ravnagora.hr

Načelnik:
Anđelko Florijan
Predsjednica Vijeća:
Loren Korenc

Grad Vrbovsko

Goranska ulica 1,
51326 Vrbovsko
T: ++385 51 875 115
F: ++385 51 875 008
E: marina.tonkovic@vrbovsko.hr

Gradonačelnik:
Dražen Mufić
Predsjednik Vijeća:
Šein Brinjak

Općina Mrkopalj

Stari kraj 3, 51315 Mrkopalj
T: ++385 51 833 131
F: ++385 51 833 101
E: opcina-mrkopalj@ri.t-com.hr
www.mrkopalj.hr

Načelnik:
Ivica Padavić
Predsjednik Vijeća:
Miljenko Kauzarić

Općina Fužine

Dr. Franje Račkog 19,
51322 Fužine
T: ++385 51 829 500
F: ++385 51 829 503
E: opcina-fuzine@ri.t-com.hr
www.fuzine.hr

Načelnik:
Marinko Kauzarić
Predsjednik Vijeća:
Damir Zanoškar

Općina Lokve

Šet.Golubinjak 6,
51316 Lokve
T: ++385 51 831 336
F: ++385 51 508 077
E: opcina-lokve@ri.t-com.hr
www.lokve.hr

Načelnik:
Toni Štimac
Predsjednica Vijeća:
Gordana Božić

Najviše naselje

Begovo Razdolje
- 1.060 m.n.v.

Najviši planinski vrh

Kula - Bjelolasica
- 1.534 m.n.v.

Grad Novi Vinodolski

Trg Vinodolskog zakona 1,
51250 Novi Vinodolski
T: ++385 51 245 045
F: ++385 51 244 409
E: gradonacelnik@novi-vinodolski.hr
www.novi-vinodolski.hr

Gradonačelnik:
Oleg Butković
Predsjednik Vijeća:
Neven Pavelić

Grad Crikvenica

Kralja Tomislava 85,
51260 Crikvenica
T: ++385 51 455 400
F: ++385 51 242 009
E: info@crikvenica.hr
www.crikvenica.hr

Gradonačelnik:
Damir Rukavina
Predsjednik Vijeća:
Lovorko Gržac

Grad Kraljevica

Frankopanska 1A,
51262 Kraljevica
T: ++385 51 282 450
F: ++385 51 281 419
E: gradska-uprava@kraljevica.hr
www.kraljevica.hr

Gradonačelnica:
Nada Đurić Turina
Predsjednik Vijeća:
Aleksandar Kružić

Općina Vinodolska općina

Bribir 34, 51253 Bribir
T: ++385 51 422 540
F: ++385 51 248 007
E: pravna@vinodol.hr

Načelnik:
Ivica Crnić
Predsjednik Vijeća:
Boris Mikić

Grad Bakar

Primorje 39, 51222 Bakar
T: ++385 51 455 710
F: ++385 51 455 741
E: gradonacelnik@bakar.hr
www.bakar.hr

Gradonačelnik:
Tomislav Klarić
Predsjednik Vijeća:
Milan Rončević

Opći podaci

Ukupno

stanovništvo

296.123

Najviše stanovnika

Grad Rijeka

128.735

Općina Viškovo

14.495

Najmanje stanovnika

Općina Brod Moravice

865

Gradova

14

Općina

22

Naselja

510

Naselja bez stanovnika

42

Naselja s 1 stanovnikom

14

Infrastruktura

Ceste

3.490 km

Željeznice

135,5 km

Luke

86

Zračne luke

4

Općina Malinska - Dubašnica

Lina Bolmarčića 22,
51511 Malinska
T: ++385 51 750 500
F: ++385 51 859 322
E: info@malinska.hr
www.malinska.hr

Načelnik:
Anton Robert Kraljić
Predsjednik Vijeća:
Zdenko Cerović

Općina Baška

Palada 88 51523, Baška
T: ++385 51 750 550
F: ++385 51 750 560
E: opcina-baska@ri.t-com.hr
www.baska.hr

Načelnik:
Toni Juranić
Predsjednik Vijeća:
Ivica Juničić

Općina Vrbnik

Trg Škujica 7, 51516 Vrbnik
T: ++385 51 857 310
F: ++385 51 857 099
E: opcina-vrbnik@ri.t-com.hr
www.opcina-vrbnik.hr

Načelnica:
Marija Dujmović-Pavan
Predsjednik Vijeća:
Slavko Zahija

Općina Dobrinj

Dobrinj 103, 51514 Dobrinj
T: ++385 51 848 344
F: ++385 51 848 141
E: opcina-dobrinj@ri.t-com.hr
www.dobrinj.hr

Načelnik:
Neven Komadina
Predsjednik Vijeća:
Zoran Kirinčić

Općina Omišalj

Prikešte 13, 51513 Omišalj
T: ++385 51 661 970
F: ++385 51 661 980
E: opcina@omisalj.hr
www.omisalj.hr

Načelnica:
Mirela Ahmetović
Predsjednik Vijeća:
Krešimir Kraljić

2-6 90 dana

županijski info

07-11 razgovor

Irena Peršić Živadinov, direktorica
Turističke zajednice Kvarnera
**Ne želimo masovni turizam,
nego kvalitetu**

12-13 na kafe

Anđelko Florijan, načelnik Općine
Ravna Gora
**Ravna Gora se ima čime
pohvaliti**

14-15 vizitka

Dalmont, Kraljevica
**Feniks u ugašenom
kraljevičkom škveru**

16-17 projekti

Ivica Križ, volonter godine
**Svećenik u akciji spašavanja
tetrica**

18-23 kartulina

Bribir u Vinodolskoj Općini
Korak od mora, dva do sniga

24-25 reportaža

Posjet Bunjevcima u Vojvodini
**Zaljubljenost koja je prešla u
ljubav**

26-27 obljetnice

Udruga Žmergo
Prvih dvadeset godina "gnjurca"

28-31 ustanove

Glazbena škola Ivan Matetić
Ronjgov
**Gdje glazba vodi riječ, vlada
harmonija**

32-33 među nama

Upravni odjel za odgoj i
obrazovanje PGŽ
**Pojačano ulaganje u osnovne i
srednje škole**

34-35 reportaža

Dubašljanski kolejani
**Običaj koji razveseljuje i
zblžava**

36-37 oko nas

Nedica Poljančić, Ravna Gora
Život uz glazbu

38-41 susjedi

Občina Črnomelj, Slovenija
**Ljepota prirode i zanimljiva
povijest**

42-43 sport

Magdalena Staničić, kick-
boksčica
**Kuharica u ringu radi "salatu"
od protivnika**

44-45 pijat

Bistro Mala riba, Kastav
Tapas na kvarnerski način

46-47 pet pitanja

Joso Butorac, pjevač
**Ostao sam vjeran Primorju i
Novom**

48 info zip

dobitnici nagradne križaljke

49 križaljka

Bribir

50 štorija

Opatijska Madona

Impressum: zeleno i plavo

magazin PGŽ

ISSN 1845-5220
Izlazi 4 puta godišnje
Godina XI
Broj 37
Ožujak 2015.

Izdavač:

Primorsko-goranska županija,
Adamićeva 10, Rijeka
info@pgz.hr
www.pgz.hr
tel: 051 / 351 612

Za izdavača:

Zlatko Komadina

Odgovorni urednik:

Ermina Duraj

Glavni urednik:

Dragan Ogurlić

Autori tekstova:

Dragan Ogurlić, Marinko Krmpotić,
Davor Žic, Mladen Trinajstić,
Zdravko Kleva, Boris Perović,
Slavica Kleva, Ernest Marinković,
Ivor Balen

Predbilježi se i besplatno primaj poštom magazin

Primorsko-goranske županije zeleno i plavo

info@pgz.hr • www.pgz.hr • tel: 051 / 351 612

Fotografije:

Petar Fabijan, Sandro Rubinić,
Marinko Krmpotić, Damir Škomrlj,
Ernest Marinković, Mladen
Trinajstić, Ivor Balen, Zdravko
Kleva

Naslovnica:

Petar Fabijan

Ilustracija:

Vjekoslav Vojo Radoičić

Likovno oblikovanje:

Ivica Oreb

Marketing i produkcija:

Makol marketing, Rijeka, narudžba
oglasa na e-mail: makol@makol.hr
ili fax 051 / 677 226

Tisak:

Radin print, Sv. Nedelja

Naklada:

15.000

Idući broj magazina "Zeleno i
plavo" izlazi u lipnju 2015.

90 dana

Nova škola kolijevci pismenosti

Polaganjem kamena temeljca nove područne škole i školske sportske dvorane kojim je svečano obilježen začetak izgradnje tog važnog i dugo čekanog školskog objekta na otoku Krku počeo se ostvarivati san stotinjak tamošnjih đaka, osnovaca pred čijim bi očima u dvogodišnjem roku trebao izrasti sasvim nov, suvremen školski kompleks. U temelj budućeg zdanja metalne tuljce s prigodnom poveljom o izgradnji škole kao i "vremenskom kapsulom" bašćanskih osnovaca (sa zajedničkom fotografijom i popisom svih današnjih polaznika te područne škole) ugradili su prvašići Lana Meri Matošić i Simon Budimilić kojima su, u "inicijalnom betoniranju", lopatama pripomogli župan Zlatko Komadina i bašćanski načelnik Toni Juranić. Prigodnom slavlju otvaranja radova na temeljitoj rekonstrukciji bašćanske područne škole i izgradnji školske sportske dvorane nazočile su i zamjenica župana Marina Medarić kao i pročelnica Edita Stilin, a da sve krene u pravom i željenom smjeru, uz domaćina, općinskog načelnika Juranića, brinuli su i ravnatelj otočne Osnovne škole "Fran Krsto Frankopan" Serdo Samblić kao i Predrag Perožić, voditelj Područne škole Baška.

Projekt rekonstrukcije bašćanske škole i izgradnje dvorane vrijedan je 12,5 milijuna kuna a sukladno sporazumu o sufinanciranju gradnje tog osnovnoškolskog kompleksa, svatko s polovicom potrebno iznosa zajednički će "zatvoriti". Primorsko-goranske županija i Općina Baška. Spomenimo i kako će u opremanje nove škole i susjedne joj dvorane, po završetku građevinskih radova za čiju se izvedbu posredstvom javnog natječaja izborila krčka građevinska tvrtka GP Krk, spomenuti subjekti lokalne i regionalne samouprave uložiti dodatnih milijun kuna, za sad još uvijek tek procijenjeni iznos kojeg će Općina Baška i PGŽ također podijeliti popola. Buduća škola, naglašeno je prigodom svečanosti polaganja kamena temeljca, učenicima s područja Baške, Jurandvora, Drage Bašćanske i Batomlja ponudit će vremenu u kojem živimo primjerene uvjete organiziranja i kvalitetne provedbe jednodsmijske nastave u osam učionica i današnjim osnovnoškolskim standardima prilagođenoj sportskoj dvorani koja će, složni su svi, tom otočnom mjestu stvoriti znatno kvalitetnije i bolje uvjete organiziranja brojnih "izvanškolskih" sportskih aktivnosti ali i organiziranja različitih kulturnih i zabavnih manifestacija.

Sa svečanosti polaganja kamena temeljca na gradilištu škole i nove sportske dvorane

- Velik je ovo dan za Bašku i Bašćane, jednako kao što je velik i važan dan za cijeli otok Krk ali i nas, u Županiji koji ovim projektom zaokružujemo niz ulaganja u unaprijeđenje školstva otoka Krka ali i cijele regije, naglasio je primorsko-goranski župan Zlatko Komadina. Podsjetivši okupljene kako je Županija prije nešto više od deset godina upravo na Krku "pokrenula" sustav sufinanciranja gradnje škola iz regionalnog i lokalnih proračuna župan je rekao da je bašćanski projekt još jedan u nizu poduhvata koji jasno pokazuju i dokazuju sinergijsku učinkovitost udruživanja lokalnog i županijskog novca. Nakon škole i dvorane u gradu Krku, školskog zdanja u Dobrinju kao i ulaganja u izgradnju velebne školske sportske dvorane u Malinskoj, sad je red došao i na Bašku, zaključio je Komadina naglasivši kako je i do sad, prije no što je odlučeno da se krene u temeljitu obnovu tamošnje škole i izgradnju nove školske sportske dvorane, Županija u PŠ Baška ulagala značajna sredstva. Nastojeći sanirati oštećenja na stoljeće starom školskom zdanju ali i osigurati primjerene uvjete organiziranja i provedbe obrazovnog procesa u ovoj školi Županija je, kao osnivač OŠ "Fran Krsto Frankopan", u ovu školu kontinuirano ulagala pa je tako tijekom 2002. i 2003. godine iz županijskog proračuna bila financirana sanacija fasade u iznosu od 397 tisuća kuna. U razdoblju od 2008. pa do 2011. godine s ukupnim iznosom od 785.480 kuna financirali smo i izradu projektne dokumentacije bez koje današnji početak radova ne bi bio moguć, zaključio je župan naglasivši kako se unatoč stalnim nastojanjima sanacije postojeće zgrade naposljetku pokazalo da je za stvaranje trajnijeg rješenja ipak potrebno pristupiti sveobuhvatnijim radovima, kakvi su u siječnju ove godine i pokrenuti.

Tlocrtni gabariti buduće škole

Bašćanski općinski načelnik Toni Juranić veseleći se početku radova koji će se, poštujući "zakonitosti" turističke sezone, ondje odvijati sve do početka 2017. godine podsjetio je pak da Baška, kao kolijevka hrvatske kulture i pismenosti, zaslužuje imati moderan, lijep i funkcionalna školski objekt. Nije se zaboravio zahvaliti Županiji na spremnosti da, zajedno s Općinom, preuzme odgovornost ali i financijski teret njegove izgradnje što je, napomenuo je, posebno važno u okolnostima kad državna tijela zbog svojih proračunskih ograničenja više ne sudjeluju u ulaganjima takve vrste. A škola će zbog uvjeta postavljenih od Konzervatorskog zavoda Rijeka, unatoč prvotnom planu rušenja postojeće i izgradnji potpuno nove, arhitektonski ponešto drugačije škole naposljetku ipak biti podignuta unutar prepoznatljivih današnjih fasada tog stoljeće starog objekta što će, uz poštovanje rokova i zacrtanih financijskih parametara, iskusnim otočnim graditeljima činiti dodatan izazov.

Mladen Trinajstić

Projekt rekonstrukcije bašćanske škole i izgradnje dvorane vrijedan je 12,5 milijuna kuna

Sezona turističkih sajмова ključna je za turizam Primorsko-goranske županije a jedan od najvažnijih je onaj u Stuttgartu, na kojem je Kvarner imao čast biti regija partner

Župan Zlatko Komadina i Irena Peršić Živadinov uputiti su riječi dobrodošlice u ime turističke regije Kvarner

Da za budućnost turizma u Primorsko-goranskoj županiji ne treba brinuti pokazao je turistički sajam CMT u Stuttgartu na kojem je Kvarner bio regija partner, a župan Zlatko Komadina, direktorica Turistička zajednice Kvarnera Irena Peršić Živadinov i pogotovo rezači pršuta - rado viđena lica. Biti regija partner znači imati poseban program i priliku za predstavljanje na otvaranju i tijekom sajma te uživati povećanu medijsku pažnju. To je nešto kao kada vaš oglas viri s naslovnice između stotina drugih zakopanih negdje ispod, a ovdašnje turističko-ugostiteljske snage to su znale iskoristiti. Pogotovo otočani, Rabljani, Krčani, Lošnjani i Cresani, koji su dominirali nastupima, ponudom i informacijama o svojoj destinaciji.

- Iznimna je čast i zadovoljstvo biti regija partner najvećem sajmu camping turizma u Europi, za što smo dobili pozivnicu. Na taj način predstavili smo regiju, ali i cijelu Hrvatsku, što smo učinili dostojno, pokazujući našu kulturu, tradiciju i bioraznolikost. Rapski samostrelčari i svi ljudi iz gastronomije sjajno su nas prezentirali, rekao je župan Zlatko Komadina.

Uz Kvarner kao regiju, partneri sajma u Stuttgartu bile su države Rumunjska i Sejšeli. Prvi su se predstavili narodnim nošnjama a drugi glazbenim sastavom s plesačicama. Zato su rapski samostrelčari bili su najveća atrakcija na ovom sajmu. Na početku kolone barjaktari, iza njih glasne fanfare pa dobro uvježbani bubnjari. Potom samostrelčari i na začelju kolone, kao šećer na kraju, plesačice i plesači, rapsko plemstvo.

- Samostrelčari ove godine slave 20 godina od osnivanja i nastup na sajmu u Stuttgartu još je jedna potvrda njihove kvalitete i atraktivnosti, rekao je voditelj marketinga TZ Grada Raba Luka Perčinić, također i član samostrelčara.

Kvarnerski turizam dominirao sajmom u Stuttgartu

Atraktivan nastup rapskih samostrelčara u Stuttgartu

Dok su Rabljani pažnju privlačili izgledom i glasnoćom, Krčani su to činili mirisima i glazbom, kod njihove improvizirane konobe smještene u sklopu štanda regija Kvarner u hali 7 sajma u Stuttgartu. Klapa se "nije gasila", jednako kao ni Vjekoslav Žužić iz Kuće krčkoga pršuta.

- Regija partner se postaje isključivo na poziv sajma za one regije za koje se smatra da imaju dovoljno dobru ponudu u određenom segmentu. Ove godine to je Kvarner i zbog toga je to izuzetna čast jer je to upravo Stuttgart, koji je postao najveći sajam u Njemačkoj i jedan od najznačajnijih u svijetu. Prije svega dobivamo veliku medijsku pažnju, zbog toga jer već punih godinu dana sajam radi veliku promociju regija partnera. Bilo je nekoliko vrlo značajnih njemačkih novinara koje je sajam poslao na Kvarner, koji su obišli cijelu destinaciju, pisali u najprestižnijim časopisima koji govore o turizmu, ističe direktorica TZ Kvarnera Irena Peršić Živadinov.

Glavna tema ovog sajma su kamperi, a regija Kvarner bila je partner upravo u tom segmentu.

- Naši kampovi su sve bolji a budući da prema posljednjim pokazateljima Njemačka sve bolje gospodarski stoji, očito je da će Nijemci putovati. Očekuje se rast u odnosu

na prošlu godinu, što potvrđuje i sjajna atmosfera s ovog CMT sajma, rekao je Romeo Draghicchio, voditelj ureda Hrvatske turističke zajednice za Njemačku. Kamperi inače čine oko 40 posto hrvatskog turističkog prometa, a oko 70 posto hrvatskih kampova smješteno je u Istri i na Kvarneru, što je pokazatelj koliko je to važan segment za ovdašnji turizam. Pogotovo što nije riječ o gostima slabije platežne moći, kako se ponekad smatra. Na sajmu u Stuttgartu predstavljeni su kamperi koji koštaju i po pola milijuna eura.

- Kamperi su skloni posebnim proizvodima, kao što su na primjer ekološki kampovi ili kampovi za tinejdžere, koji su šanse nama da budemo prepoznatljivi. Isto tako, to su gosti koji mogu doći i u ožujku ili travnju, istaknuo je neke posebnosti kampera ministar Darko Lorencin, koji je također bio gost štanda TZ Kvarnera u Stuttgartu u kojem je boravio i Kurt Heinen, dopredsjednik za turizam najvećeg europskog automobilskeg kluba, njemačkog ADAC-a. Ako se netko pita što njemački auto-klub ima s turizmom, treba znati da ADAC-ove pisane i usmene preporuke 18 milijuna članova rado čita i sluša.

Ivor Balen

Ne želimo masovni turizam, nego kvalitetu

Kvarner stalno treba podizati svoju kvalitetu, na tome trebamo ustrajati. Znači, ne želimo masovni turizam, želimo kvalitetu. Kvaliteta se ne postiže time da sami sebe uvjeravamo da smo dobri, nego naš gost mora vidjeti i u to vjerovati

Razgovarao: Dragan OGURLIĆ
Snimio: Petar FABIJAN

Početak godine je za direktoricu Turističke zajednice Kvarnera Irenu Peršić Živadinov i njezine suradnike izuzetno stresno i naporno razdoblje. Treba odraditi nastupe na sajmovima od kojih za neke pripreme traju cijelu godinu. Ovo je zato razdoblje pune aktivnosti turističkih djelatnika TZ Kvarnera koji su sve svoje snage usmjerili prema što boljoj prezentaciji destinacije koju predstavljaju. Stoga je i ovaj razgovor bilo moguće napraviti tek u kratkom razdoblju između dva putovanja u europske metropole.

U siječnju 2015. predstavili ste planove za razvoj kvarnerskog turizma u ovoj godini. Ako se po rezultatima na početku godine može suditi, kakve rezultate možemo očekivati do kraja godine?

Godinama nema velikog povećanja turističkih kapaciteta i upravo zbog toga moramo pokušati produžiti sezonu i pronaći nove motive dolazaka gostiju u predsezoni i posezo

- Ova turistička godina krenula je iznimno dobro, a to znači da smo u siječnju ostvarili čak 29 posto više noćenja nego prošle godine. Veseli to da je povećanje noćenja bilo s nama najznačajnijih i najvjernijih tržišta, a to znači Austrija, Italija s povećanjem od čak 44 posto, Slovenija i Njemačka. To je značajno jer je otprilike preko 50 posto svih naših gostiju dolazi s ova četiri tržišta. I zbog toga su ovakvi pokazatelji već u siječnju vrlo dobri za ostatak godine. Oni su direktan rezultat promocije i rada općenito na tim tržištima. Ono što također veseli je da smo u siječnju imali i vrlo veliko povećanje dolazaka gostiju iz SAD-a i Koreje, na petom i šestom mjestu odmah iza Nijemaca, a to znači da smo se mi na Kvarneru uspjeli ubaciti na njihove europske rute. Gosti iz tih dalekih tržišta neće doći samo u jednu destinaciju u Europi nego rade ture i važno je upravo, ako želimo povećanje s tih tržišta, ubaciti se na europske ture, što ove brojke i pokazuju da smo uspjeli.

Ono što je isto tako značajno je da, osim hotela koji su imali u siječnju povećanje od 21 posto, privatni smještaj je imao čak 56 posto više noćenja nego prošle godine u siječnju. Privatni smještaj koji tradicionalno nije radio u zimskim mjesecima već se oslanjao isključivo na ljetnu sezonu, po ovim pokazateljima vidimo da počinje raditi tijekom cijele godine. Upravo nam je to i bio cilj s pokretanjem projekta Kvarner Family, pomoći iznajmljivačima da ostvaruju rezultate i privlače goste i tijekom ostatka godine, u predsezoni i posezoni.

Novi proizvodi i projekti brendiranja

Ono što nastojimo raditi, nastavlja Irena Peršić Živadinov, i recimo da je glavno težište rada Turističke zajednice Kvarnera, upravo je privlačenje gostiju van glavne turističke sezone. To radimo pomoću projekata brendiranja onoga u čemu smo najjači: privatni smještaj, koji čini čak 50 posto svih smještajnih kapaciteta na

na našu destinaciju, jer postoje zaljubljenici koji upravo traže takvu ponudu, pogotovo u predsezoni i posezoni.

Najnoviji projekt je projekt zdravstvenog turizma, jer nam se ulaskom Hrvatske u EU otvorilo cijelo jedno tržište zbog toga što postoje ratificirani sporazumi o mobilnosti pacijenata. Naime pacijent, državljanin EU, može potražiti zdravstvenu skrb unutar zemalja EU ukoliko u svojoj zemlji ne dobija adekvatnu skrb u nekom segmentu. Tu smo intenzivno krenuli u promociju u suradnji s našim klinikama koje su bile spremne za tržište. Znamo da je Kvarner započeo svoju tradiciju upravo na zdravstvenom turizmu i tu imamo bez daljnega komparativnu prednost u odnosu na druge. Tako da smo već prošle godine bili nekoliko puta u Rusiji, zajedno s klinikama prisustvovali prvoj konferenciji o zdravstvenom turizmu u Skandinaviji na kojoj se upravo raspravljalo o pitanjima mobilnosti pacijenata i gdje su klinike odradile workshop i razgovore s agencijama i liječnicima. Kao rezultat svih tih aktivnosti u 2013. i 2014. godini na zahtjev TZ Kvarnera je Hrvatska turistička zajednica organizirala prvu specijaliziranu radionicu za zdravstveni turizam gdje su bili pozvani strani agenti s nama najznačajnijih tržišta (Rusi, Skandinci, Velika Britanija, Njemačka Italija) koji su se kod nas na licu mjesta upoznali s ponudom i posjetili sve naše klinike, gdje su razgovori i konkretizirani.

To je princip po kojem funkcioniramo; svugdje pitamo naše gospodarstvo koja su im to tržišta interesantna i zajedno s njima onda i odlučujemo gdje ćemo biti prisutni.

Od Stuttgarta do Moskve

Na jednom od najvećih turističkih sajmova, onom u Stuttgartu, Primorsko-goranska županija ove godine bila je regija partner. To je ujedno priznanje kvalitete Kvarnera kao Nijemcima privlačne i popularne destinacije, pogotovo kamperima. Ističe se da su oko 40 posto Nijemaca koji dolaze u Hrvatsku kamperi, a oko 70 posto hrvatskih kampova nalazi se na Kvarneru i u Istri...

- Ove godine smo započeli promociju nastupom na CTM-u u Stuttgartu koji je vrlo značajan za Kvarner zbog toga što 30 posto gostiju na Kvarneru su upravo Nijemci a Stuttgart je najznačajniji i najbrojniji sajam za individualne goste u Njemačkoj, posjeti ga oko 250 tisuća ljudi i popraćen je od strane velikog broja medija. Pristali smo biti regija partner i time dobili veliku mogućnost promocije koju nam je osigurao Sajam. Nastup u Stuttgartu pripremali smo dobrih godinu dana i kroz cijelu

U zadnjih nekoliko godina ulažu se velika financijska sredstva kako bi se preko avio-kompanija promovirao Kvarner kao destinacija, i to na tržištima s kojih nije moguće doći automobilom. To su tržišta Skandinavije, Velike Britanije, sjevera Njemačke ili Rusije, i mi njima moramo omogućiti avio-linije. Gosti s tih tržišta uglavnom dolaze u predsezoni i posezoni

Turizam važan izvor obiteljskog prihoda

Koliko ljudi živi od turizma u regiji Kvarner?

- Radi se o iznimno velikom broju ljudi. Proveli smo anketu u okviru projekta Kvarner Family prije godinu i pol dana, gdje je veliki postotak ljudi odgovorio da im je turizam prvi izvor prihoda, ali u svakom slučaju važan dodatni izvor prihoda. Računajte, od ukupnog smještaja na Kvarneru, a imamo oko 170.000 ležajeva, skoro 50 posto je u privatnom smještaju. To će reći da imamo oko 80.000 ležajeva u privatnom smještaju. To su značajne brojke i sad zamislite koliko je tu obitelji koje su na neki način povezane s turizmom i žive od turizma.

Kvarneru. Zatim smo krenuli u podbrendove privatnog smještaja, poput "Pet Friendly" smještaja za goste s kućnim ljubimcima, gdje se direktno obraćamo toj populaciji gostiju kojih je velik broj. Sljedeći podbrend je Kvarner Family Bike Friendly, dakle smještaj koji je prilagođen biciklistima, od pranja bicikla do skladištenja. Imamo i "Hike Friendly", prilagođeno ljudima koji vole pješaćiti, a u planu je do ljeta napraviti podbrend "Dive Friendly" za ronioce.

Pokrenuli smo i projekt "Kvarner Outdoor" koji objedinjava standarde ponude na nekoj destinaciji; počeli smo s biciklizmom i pješaćenjem, a nastaviti će se kroz sve druge aktivnosti i sportove koji se obavljaju na otvorenom. U projektima "Kvarner Gourmet" i "Kvarner Food" zajedno s našim ugostiteljima uspostavili smo kriterije dobre i autohtone ponude, iza čije kvalitete Turistička zajednica može stajati. Želimo da i to postane motiv dolaska

*Irena Peršić Živadinov:
Prisutni smo na onim
sajmovima gdje postoji i
interes gospodarstva*

Kvarner je prvenstveno auto destinacija, jer velika većina gostiju dolazi automobilima. To je s jedne strane velika prednost, jer 50 posto našeg tržišta su upravo Austrijanci, Talijani, Slovenci i Nijemci. S druge strane, kad se dogode kiše, kao što je to bilo prošle godine, to su onda i destinacije koje najviše osjete takve oscilacije.

proteklu godinu Sajam je stalno isticao Kvarner kao regiju partnera, pogotovo u ovom camping dijelu, i bilo nas je zaista po svim medijima. To su velike marketinške vrijednosti koje nije moguće novcem platiti. Regija partner se postaje isključivo na poziv sajma, tj. postaju to one regije za koje sajam smatra da zaista imaju vrlo visoku kvalitetu koja zadovoljava standarde i iza čije kvalitete je Sajam spreman stati i promovirati ga.

Kao nastavak na dobro odrađen sajam u Stuttgartu, na isti način smo organizirali sajam u Münchenu, gdje smo bili prisutni s pet suizlagača, lokalnih TZ i gospodarskih subjekata. München nam je iznimno važan jer je to Bavarska, nama najznačajniji dio njemačke publike. Iskoristili smo pored ostalog i priliku da u suradnji s Croatia Airlinesom promoviramo novu zračnu liniju München-Rijeka koja će voziti tri puta tjedno i koja je s jedne strane važna zbog njemačkog tržišta ali i s druge strane zato jer je München poveznica za ostatak svijeta, naročito za prekomorske destinacije.

Na poziv ministrice gospodarstva ruralnog razvoja Bavorske pozvana je delegacija Primorsko-goranske županije, gradonačelnika i načelnika s područja Gorskog kotara, direktora TZ Gorskog kotara, ministarstva turizma i HTZ-a, gdje se razgovaralo o dugoročnijoj suradnji i pomoći Gorskom kotaru kroz iskustva bavarskog kontinentalnog turizma u pokrajini Ammergau Alpen. Gorskom kotaru treba pomoći da osmisli proizvod koji će privlačiti

više gostiju i tu možemo računati na pomoć njemačkih prijatelja.

Na sajam Medshow u Moskvu također idemo s naših desetak klinika, a radi se o sajmu specijaliziranom za zdravstveni turizam. Usprkos krizi u Rusiji, odnosno smanjenju dolazaka u Hrvatsku, mi smo na Kvarneru prošle godine imali 3 posto povećanja dolazaka iz Rusije. To je vjerujem direktan rezultat intenzivne promocije koju radimo na ruskom tržištu. Usprkos krizi, 70 tisuća Rusa prošle godine je koristilo usluge zdravstvenog turizma u inozemstvu, i to tržište se povećava svake godine za više od 40 posto. Zatim nam slijedi Berlin, gdje također idemo s pet suizlagača, a to je najznačajnija svjetska turistička poslovna burza na kojoj moramo biti prisutni.

Ladice pune dobrih proizvoda

Osim u campingu, gdje je Kvarner u odnosu na ostatak hrvatske obale, i gdje bi mogao biti bolji?

- Mi nismo masovna destinacija, nikad nismo ni bili. Kvarner stalno treba podizati svoju kvalitetu, na tome ne smijemo odustati. Znači, ne želimo masovni turizam, ali želimo kvalitetu. Kvaliteta se ne postiže time da sami sebe uvjeravamo da smo dobri, nego naš gost mora vjerovati da smo dobri i mora se u tome osvjedočiti. Ustanovili smo kriterije za markice kvalitete, i cilj je da se ponuda konstantno podiže. Trenutno, što se tiče brendiranja, tu smo u Hrvatskoj najdalje otišli, kao i po projektima koji se pokreću. Novim projektima želimo privući goste na našu destinaciju, njima stvaramo ladice pune dobrih

proizvoda. Te su "ladice" spremne za agencije koje žele raditi pakete ponude, koji će kod nas naći npr. provjerene staze za biciklizam, dobre restorane, dobar smještaj, a s druge strane to je otvoren poziv individualnim gostima koji dolaze na nešto za što znaju da je provjereno.

Stalno govorimo o produljenju predsezone i posezone, o novim turističkim sadržajima, ali je primjetno da godinama nema ni povećanja turističkih kapaciteta. Ipak, čini se da se nešto pokreće i u tom smislu: Lošinj, Opatija, Rab...

- Da, godinama nema velikog povećanja turističkih kapaciteta i upravo zbog toga moramo pokušati produžiti sezonu i pronaći nove motive dolazaka gostiju u predsezoni i posezoni. Vesele nove investicije u Lošinj, koji intenzivno podiže svoju kvalitetu. U Opatiji su se dogodile promjene u posljednjih nekoliko godina, a naravno da tu ima još puno prostora za razvoj. Neophodno je jedinstvo i dogovor - tamo gdje postoji koordinacija i spremnost na suradnju, lakše je i doći do rezultata.

Što biste mogli reći o poziciji opatijskoga turizma, kolijevci hrvatskog turizma, koji je prošle godine proslavio 170. obljetnicu?

- Vidjeli smo po rezultatima u predsezoni i posezoni da Opatija ima daleko bolje rezultate nego otoci, a otoci predvode u glavnoj turističkoj sezoni u tzv. odmorišnom turizmu. Kako poboljšati rezultate opatijskog turizma? Ponuda je ta koja u svakom slučaju privlači goste - i kroz ponudu se treba približiti određenim nišama tržišta. Opatija sigurno da može, pogotovo izvan glavne turističke sezone, razvijati se i na zdravstvenom turizmu, wellnesu, na čemu je sve i započelo jer nemojmo zaboraviti da je Opatija započela svoj turizam kao zimska destinacija.

Prednosti i nedostaci Kvarnera kao auto destinacije

Velika prednost Kvarnera je blizina emitivnih tržišta, međutim ulažu se dodatni napor da se Kvarner promovira i kao avio-destinacija...

- Da, Kvarner je prvenstveno auto destinacija, jer velika većina gostiju dolaze automobilima. To je s jedne strane velika prednost, jer 50 posto našeg tržišta su upravo Austrijanci, Talijani, Slovenci i Nijemci. S druge strane, kad se dogode kiše, kao što je to bilo prošle godine, to su onda i destinacije koje najviše osjete takve oscilacije. Ta blizina omogućava gostu ili da odustane u zadnji čas ili da se odluči doći u nekom drugom terminu. To su znači gosti koji nam se vraćaju više puta godišnje, jer nismo toliko udaljeni da dolaze samo jednom godišnje. A s druge strane, na Kvarneru je većinski privatni smještaj, svega 13 posto je u hotelima i čak 26 posto u kampovima,

iz čega se vidi koliko su to osjetljivi segmenti na kišu i loše vrijeme. Naime, kod hotela vi morate aranžmane uglavnom unaprijed uplatiti, a to je nama samo 13 posto aranžmana. Kod privatnog smještaja vrlo često se ne plaća unaprijed, prema tome, gost u slučaju kiše lakše može odustati ili otići kući. Ista stvar se događa i s kampovima. Znači, nama je u svakom slučaju u interesu da se hotelski kapaciteti pojačaju.

U zadnjih nekoliko godina ulažu se velika financijska sredstva kako bi se pomoglo avio-kompanijama da promoviraju Kvarner kao destinaciju i to na tržištima s kojih nije moguće doći automobilom. To su tržišta Skandinavije, Velike Britanije, sjevera Njemačke ili Rusije, i mi njima moramo omogućiti avio-linije. Gosti s tih tržišta uglavnom dolaze u predsezoni i posezoni, i zbog toga i s naše strane taj interes postoji. TZ Kvarnera već dvije godine provodi anketu na Zračnoj luci Rijeka, a u 2014. godini smo obradili 2.600 ispitanika gdje nas je zanimala mobilnost gostiju. Pokazalo se da većina avio-gostiju ostaje na destinaciji, i dosta nam je važan taj podatak kao i svi drugi koje povratno dobivamo. Ankete pokazuju da avio-gosti ostaju duže od klasičnih gostiju, jer su vezani na letove i na njih ne utječu vremenske (ne)prilike.

Zajedništvo je ključ uspjeha

Koliko je važna internetska prisutnost i oglašavanje?

- Apsolutno je važna, jer ako niste na internetu praktički ne postojite. Veliki dio financijskih sredstava koji se nekad davao na sajmove, daje se na online oglašavanje. Što se sajmove tiče, kao Turistička zajednica prisutni smo samo na onim sajmovima gdje postoji i interes gospodarstva, ne ide se na sajmove samo da se bude prisutan. Puno više se okrećemo workshopovima, znači konkretnim razgovorima i poslovima, i specijaliziranim sajmovima za određene segmente ponude.

Gdje vidite najveće prepreke u razvoju turizma, pogotovo na ovom kvarnerskom području?

- Suradnja, suradnja i suradnja. I zajednički interes. Naravno da svatko ima svoje partikularne interese, ali u sagledavanju onog općeg cilja možemo postići i te partikularne interese. Mi svi u turizmu imamo zajednički interes. Za velika tržišta mi smo mala destinacija i moramo nastupati zajedno upravo kako bismo postali prepoznatljiviji, s proizvodima s kojima smo najjači i gdje imamo najveći potencijal. A to je nemoguće postići bez zajedništva. ■■

Osobnost i tradicija

Mi moramo zadržati tu našu osobnost i tradiciju. Važno je da gost nađe na Kvarneru ono što ne može naći drugdje. To je ta autohtonost koju pokušavamo etablirati i kroz našu gastronomiju, kulturna dobra i ponudu, kroz nešto što drugdje ne može doživjeti. Trebamo se razvijati u skladu s održivim razvojem, to nije samo parola, jer naši gosti kažu u anketama da je naš očuvani okoliš ono što je iznimno vrijedno.

Peršić Živadinov: Rezultati ostvareni u siječnju vrlo dobri pokazatelji za ostatak godin

Ravna Gora se ima čime pohvaliti

Napisao: Marinko KRMPOTIĆ
Snimio: Petar FABIJAN

Za razliku od nekih drugih
goranskih općina za
budućnost Ravne Gore
ne treba brinuti jer ima
sasvim dobro razvijenu
privredu i relativno nisku
stopu nezaposlenosti.
Gospodarstvenici planiraju
daljnja ulaganja i razvoj,
komunalna ulaganja idu
svojim tijekom a sve su
bolji i rezultati u turizmu

Centar za velike zvijeri

Suradnja sa Primorsko-goranskom županijom odlična je na brojnim područjima, ističe načelnik Florijan: "Uz Županiju zadovoljni smo i suradnjom sa županijskim tijelima i poduzećima, ponajprije Županijskom upravom za ceste, ali i ostalima. Novi veliki županijski projekt na našem području trebalo bi biti preuređenje prostora Centra za brdsko-planinsku poljoprivredu: "Županija je već uložila sredstva u uređenje objekta upravne zgrade, a cijelo to područje na svojih će 5 hektara doživjeti promjene. Javna ustanova "Priroda" planira urediti centar vezan uz velike zvijeri, a planira se i pokretanje niza drugih aktivnosti. Bilo bi dobro da se u priču o obnovi tog prostora uključi i Grad Rijeka te uloži određena sredstva u proširenje ponude dvorca u Staroj Sušici koji je u njihovom vlasništvu", rekao je Florijan.

Gubitak povlastica koje su goranskim lokalnim samoupravama bile osigurane Zakonom o brdsko-planinskom području dovest će na rub opstanka većinu goranskih općina i gradova, ali među njima ne bi trebala biti Općina Ravna Gora, procjena je koju se na goranskim prostorima često može čuti i koja se temelji na činjenici da Ravna Gora, za razliku od niza drugih goranskih sredina, ima sasvim dobro razvijenu privredu i relativno nisku stopu nezaposlenosti. Da je stanje na tom području dobro potvrđuje i Anđelko Florijan, već šest godina načelnik Ravne Gore:

"Ravna Gora je općina sa još pet naselja Stari Laz, Kupjak, Šije, Leskova Draga i Stara Sušica u kojima živi oko 2.430 ljudi, a veći dio uposlenih vezan je uz drvoprerađivačku industriju. "Calligaris" zapošljava oko 200 radnika, a kad tome dodamo i činjenicu da rade i s 15 kooperanata koji imaju osamdesetak uposlenih, onda je to pažnje vrijedan broj. Vrlo je kvalitetna i "Ravna" d.o.o. sa 120 uposlenih, a u "Pilani Ravna Gora" radi tridesetak ljudi. Poslovni rezultati koje ostvaruju ova poduzeća su vrlo dobri, a bili bi i bolji da su im na raspolaganju željene količine sirovine koje, na žalost, stalno nedostaje. Da se dobro radi vidi se i iz toga što svi oni planiraju daljnja ulaganja i razvoj pa vjerujem da će zahvaljujući njima Ravna Gora i dalje biti jedna od razvijenijih sredina Gorskog kotara, pa i Županije", govori Florijan koji napominje kako se uz te lijepe privredne rezultate Ravna Gora ima čime pohvaliti i na još nekim područjima.

Započeti i dovršeni komunalni projekti

"Prošla godina svakako ulazi u povijest Ravne Gore jer smo kraju priveli izgradnju dugo željene

Prošle godine u Ravnoj Gori napokon su dovršili dugo željenu sportsku dvoranu

Velikim gradovima smo nadohvat ruke - Anđelko Florijan

sportske dvorane, objekta koji je bio prijeko potreban Ravnoj Gori i koristit će u velikoj mjeri ne samo učenicima škole Dr. Branimira Markovića u čijem je sastavu izgrađena, već i sportašima te u turističke i kulturne svrhe. Uz učenike već su je počeli koristiti nogometaši i skijaši trkači, na raspolaganju je i svima drugima, ali svi moraju znati kako održavanje nije ni jeftino ni jednostavno, tim više što će 60 posto od ukupnih troškova snositi lokalna samouprava. Zato će se za korištenje morati plaćati adekvatna naknada i to moraju svi shvatiti", govori Florijan dodajući kako je uz izgradnju sportske dvorane, projekt vrijedan 12 milijuna kuna sufinanciran u najvećoj mjeri pod strane Ministarstva regionalnog razvoja RH, prošle godine na području Općine Ravna Gora realiziran i niz drugih pažnje vrijednih projekata:

"Zadovoljni smo što smo, uz pomoć "Hrvatskih voda" i njihove 90 postotne financijske potpore, završili prvu fazu izgradnje kolektora za pročišćavanje. Ukupna investicija vezana uz pročišćivača i kolektor teška je oko 12 milijuna kuna, a nadamo se da ćemo krajem 2016. ili početkom 2017. godine proraditi pročištač za područje vezano uz prvu fazu, a to je od "Bijeje Ruže" do Žabje deline, malo ispod središta mjesta u smjeru Rijeke. Za drugu fazu, od središta pa prema kraju mjesta možda već i ove godine idemo u izradu projektne dokumentacije kako bismo sljedeće godine mogli kandidirati za EU projekte. Drugi veliki projekt realiziran prošle godine je potpuna izmjena cjevovoda u Staroj Sušici kojim sada upravlja "Komunalac" Delnice i izgradnjom

Najveći dio uposlenih vezan je uz drvoprerađivačku industriju

kojeg je bitno poboljšana kvaliteta vode u tom dijelu općine. Nadalje, uz pomoć Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost postavili smo novi sustav javne rasvjete vrijedan 1,1 milijun kuna, a u suradnji s Hrvatskim vodama izgrađen je kanal kojim ćemo osigurati mjesto od poplava pa je u skladu s tim napravljeno i jedno manje jezero. Napokon, zahvaljujući ulaganjima iz općinskog proračuna nabavljeno je vrlo kvalitetno vatrogasno vozilo za potrebe nekoliko DVD-a s područja Ravne Gore (Stara Sušica, Stari Laz, Kupjak i Ravna Gora).

Dvostruko manji proračun za 2015.

Na upit o planovima za 2015. godinu Florijan kaže:

“Planiramo daljnji razvoj i ulaganja, ali naravno, sve u skladu sa znatno manjim sredstvima kojima ćemo raspolagati u proračunu. Konkretno, prošle smo godine imali proračun od 17,5 milijuna kuna prihoda od čega je najveći dio bio vezan uz sredstva Ministarstva regionalnog razvoja osigurana za izgradnju sportske dvorane. Ove godine proračun nam je 8,4 milijuna kuna i potpuno je realan, a ako dođu dodatna sredstva - u što vjerujem - lako ćemo ih dodati kroz izmjene proračuna. S tim sredstvima, a svakako i uz pomoć županijskih i državnih institucija, planiramo niz projekata i zahvata.

Tako sa Županijskom upravom za ceste planiramo poslove asfaltiranja oko 2 km prometnice kroz Staru Sušicu, od dvorca pa prema Vrbovskom, a riječ je o investiciji nešto većoj od 3 milijuna kuna. Naredne godine realizirat ćemo prvu fazu izgradnje pročistača, od “Bijele ruže” do Žablje deline. U suradnji s Gradom Delnice i ŽUC-om ove godine planiramo dovršiti projektnu dokumentaciju za prometnicu koja od Zalesine vodi prema Starom Lazu.

Ovakvih komunalnih zahvata do kraja mandata bit će još nekoliko, a primjerice, za 2017. godinu planiramo izgradnju kružnog toka na raskršću pri ulazu u Ravnu Goru, na lokaciji gdje se križaju ceste prema Ravnoj Gori, Rijeci i Mrkoplju. Sve u svemu do kraja mandata ove vlasti namjeravamo realizirati poslove koji će za komunalni standard ljudi koji žive na području Ravne Gore značiti jako puno i to ne samo sada, već za nekoliko narednih desetljeća. Na taj način ispunit ćemo i svoja prije posljednjih izbora dana obećanja te stvoriti uvjete daljnjeg razvoja cjelokupnog područja Ravne Gore”, govori načelnik Florijan posebno ističući

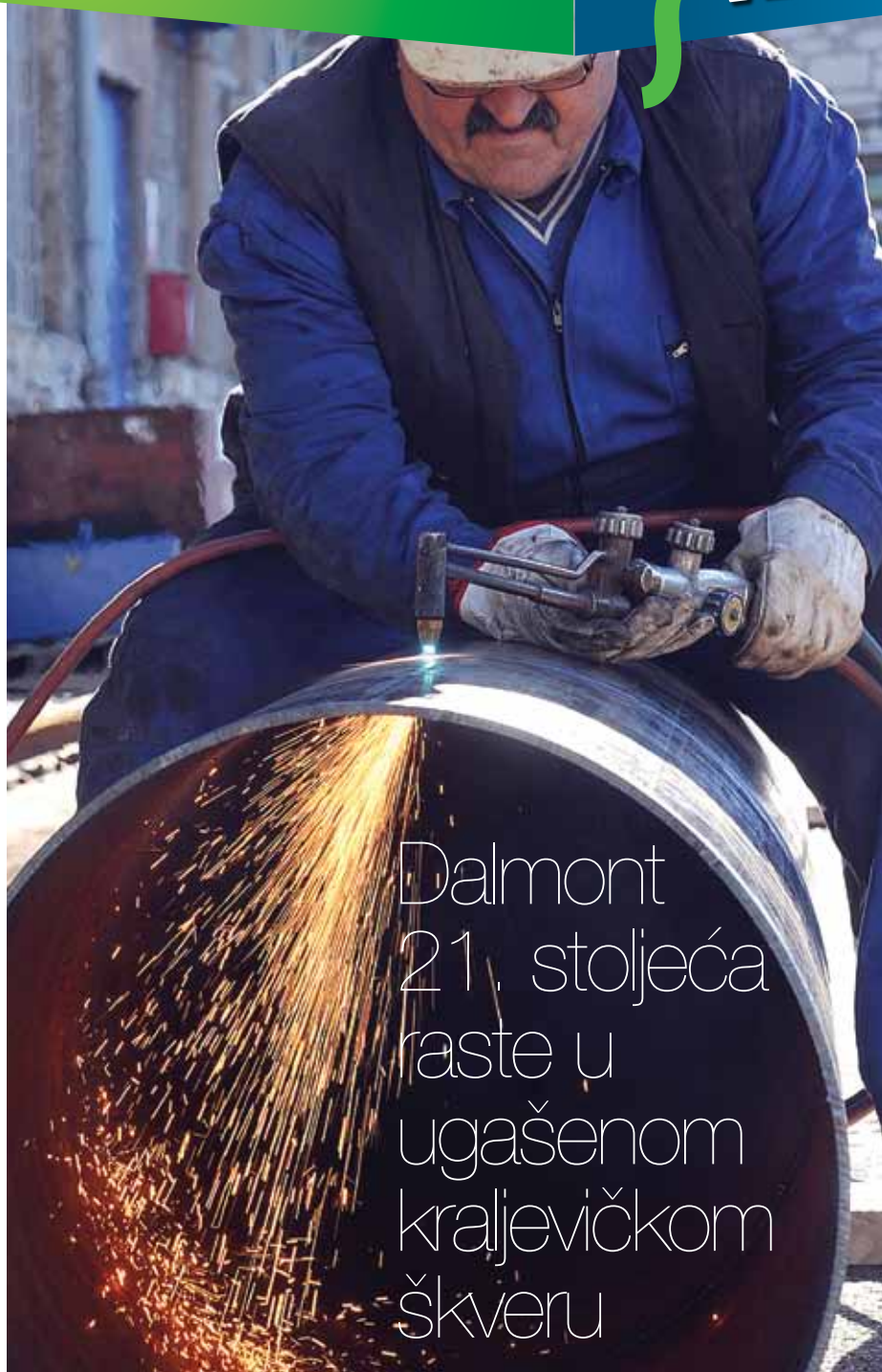
kako Ravna Gora tijekom posljednje tri-četiri godine bilježi i sve bolje rezultate u turizmu:

“To je za svaku pohvalu i stoga što na području Ravne Gore nema turističkih atrakcija kakve, primjerice, nude neka druga goranska mjesta. Posljednjih godina sve su bolji rezultati u broju noćenja. Ponuda smještaja sve je kvalitetnija pri čemu prednjače “Bijela ruža”, “Breza”, “Tifon”, ali i brojni privatni iznajmljivači. Važno je svakako i to što upravo na području naše općine, točnije u Kupjaku, djeluje jedino umjetnim snijegom uređeno sanjkaliste u Gorskom kotaru. Uz to sve je kvalitetnija ponuda sadržaja vezanih uz sportski turizam, od uređenog nogometnog igrališta, odličnih i dugih biciklističkih staza - možda i najboljih u Gorskom kotaru - pa do prošle godine izgrađene sportske dvorane koja osigurava i pripreme tijekom svih onih mjeseci kada vani nije moguće trenirati. Vjerujem da će razvoj i na tom području biti nastavljen jer smo po mnogočemu na idealnom položaju - auto cestom do izlaza Ravna Gora tek je nešto više od pola sata iz Rijeke i tek nešto više od sata iz smjera Zagreba. Dakle, kod nas koji smo velikim gradovima nadohvat ruke moguće je i dobro raditi i dobro se odmoriti”, zaključuje Anđelko Florijan. ■■

Općina Ravna Gora broji oko dvije i pol tisuće stanovnika

Čista situaciju u katastru

“Katastarska izmjera također je velik i značajan posao jer smo rješavanjem imovinsko pravnih odnosa i izmjera na terenu stvorili uvjete da svaki ulagač koji poželi doći na područje Općine Ravna Gora ima čistu situaciju kad je riječ o gruntovnici, katastru i prostorno-planskoj dokumentaciji. Naravno da zbog toga očekujemo pojačan interes ulagača. Ukupno smo za sve to, u suradnji s Državom geodetskom upravom, uložili kroz nekoliko godina oko 12 milijuna kuna, a taj nam je posao i odlična podloga za izradu baze podataka za što kvalitetniju i realniju naplatu komunalne naknade”, ističe Florijan.

Dalmont 21. stoljeća raste u ugašenom kraljevičkom škveru

Nekad najjači kooperant kraljevičkog škvera, a danas jednog od stupova opstanka brodogradnje u Kraljevici dobitnik je "Zlatne kune" za najuspješnije srednje poduzeće u Primorsko-goranskoj županiji 2013. godine

Napisao: Boris PEROVIĆ
Snimio: Damir ŠKOMRLJ

Tvrtna Dalmont iz Kraljevice dobitnica je „Zlatne kune“ za 2013. godinu kao najuspješnije srednje poduzeće u Primorsko-goranskoj županiji. Ovo posebno priznanje koje Hrvatska gospodarska komora dodjeljuje za vrijedan doprinos gospodarstvu, Ivan Ivić, vlasnik i direktor ove tvrtke koja je prošle godine preuzela koncesiju propalog državnog brodogradilišta u Kraljevici, smatra vrlo vrijednim, iako, kaže, prije pet ili šest godina Dalmont je ostvarivao i bolje financijske rezultate. No, činjenica da je u vremenu krize, koja je osobito pogodila hrvatsku brodograđevnu industriju, tvrtka povećala prihod

U kraljevičkom škveru ima prostora za mnoge djelatnosti - Ivan Ivić

za gotovo 25 posto u odnosu na prethodnu godinu, rezultat je koji zaslužuje posebno priznanje.

- Naravno da mi je drago da smo mi uspjeli, ali zadovoljstvo umanjuje činjenica da konkurencija nije bila velika. Volio bih da nije tako, da je veća, jer nama ni u našoj branši ne smeta kvalitetna i zdrava konkurencija, ona koja bi nas tjerala da budemo bolji, da se još više borimo, kaže direktor tvrtke koja 24 godine uspješno radi sa sjedištem u Kraljevici i pod istim nazivom. Krenula je s dva zaposlenika, danas ih stalno zapošljava 135, a na poslovima angažira i šezdesetak stalnih kooperanata.

Svima njima, naglašava Ivan Ivić, redovno daju plaću i uredno ispunjavaju sve obaveze prema dobavljačima, kupcima i državi.

Po posao i na kraj svijeta

Nagrada koju je Dalmont primio zaslužena je rezultatima poslovanja za 2013. godinu. U međuvremenu prošla je još jedna poslovna godina za koju još nemaju sve pokazatelje, ali, kaže Ivić, bit će vrlo slična 2013. godini. Tvrtka je radila pozitivno i ostvarila je dobit, koja će, istina, biti možda nešto manja, ali ne zbog manjih prihoda nego zbog većih ulaganja. Ulaganja su bila nužna jer, preuzimajući koncesiju, Dalmont je dobio „ogoljeni“ kraljevički škver – osnovna sredstva za rad prodana su Brodotrogiru.

- Danas u Kraljevici ostvarujemo svega tridesetak posto našeg ukupnog godišnjeg prometa jer nemamo osnovna sredstva za rad. Kada dobijemo brod, dokujemo ga u „Lencu“ ili Lošinj. Svjesni smo da se u ovakvim uvjetima ne može očekivati da ćemo preko noći 80 posto djelatnosti obavljati u Kraljevici. Ali uz ulaganja koja planiramo, nadamo se da ćemo napraviti škver Dalmont 21. stoljeća, kaže Ivić, ne želeći precizirati koliko će vremena biti potrebno da se to ostvari.

Do sada Dalmont je uložio oko 1,5 milijuna eura da bi uopće radio, a plan su ulaganja od sedam do osam milijuna eura

- Vrijeme, istina, leti, ali ne mogu reći kada ćemo ostvariti svoj plan. Ne bih želio obećati nešto što neću moći izvršiti. No, ako nađemo dizalice, a tražimo ih po čitavoj Europi, kupit ćemo ih odmah, neovisno što će biti sa škverom, da bismo mogli funkcionirati i ozbiljnije raditi, govori direktor Dalmonta.

Dok se to ne dogodi, radnici Dalmonta „idu za poslom“. Osim poslova koje rade u hrvatskim brodogradilištima, angažirani su širom svijeta – u Londonu, Kini, Turskoj, Njemačkoj, u travnju na mjesec dana u Italiju ide 25 do 30 djelatnika...

Očuvati tradiciju brodogradnje

Dalmont je registriran kao društvo s ograničenom odgovornošću za izgradnju i montažu objekata, postrojenja i brodova te unutarnju i vanjsku trgovinu. Osnovna mu je djelatnost popravak i održavanje brodova i čamaca. Što se tiče brodova, ističe Ivić, njegova tvrtka može, u suradnji s kooperantima, napraviti brod po sustavu „ključ u ruke“. Pri tome, kaže, ne trebaju megaposlove jer za njih nisu niti „financijski moćni“.

- Nama trebaju mali poslovi, na puno pozicija i puno malih poslova. Da bismo ostvarili ono što želimo u Kraljevici, potreban nam je kontinuitet, a kontinuitet su novogradnje. Svejedno je jesu li to ribarski brodovi, manji putnički brodovi, trajekti ili ono po čemu je Kraljevica uvijek bila prepoznatljiva – vojni ophodni brodovi za bilo koje tržište. Kraljevica je imala znanja za izgradnju takvih brodova, a dio toga smo i mi jer Dalmont je već 24 godine na prostoru brodogradilišta „Kraljevica“ i bili smo među glavnim kooperantima. Problem je, istina, kako dobiti jamstvo za takve poslove, no mislim da ako nađemo kvalitetan projekt toga problema ne bi smjelo biti, govori Ivić, zahvaljujući čijoj tvrtki bi više od 280 godina duga tradicija brodogradnje u Kraljevici, koja je tom gradu udahnila i život i osigurala egzistenciju mnogim generacijama, trebala biti sačuvana.

- Mi danas imamo svoju poziciju na tržištu i poslova i više nego što možemo obaviti, istina izvan škvera. Imamo stručan i kvalitetan kadar na svim razinama – od rukovodećeg, šefova radilišta, poslovođa, inženjera do najmlađeg radnika, naglašava direktor Dalmonta, dodajući da je stručni kadar za brodogradilišta danas vrlo teško naći u Hrvatskoj, od inženjera do radnika. Sva su zanimanja za brodogradnju deficitarna.

- Bazirali smo se na mlađe ljude i pokušavamo ljude prekvalificirati, obrazovati u smjeru zanatlija kako bismo sutra dobili kvalitetne majstore. Uspjeh je ako od njih deset ostane pet. Tada možemo biti zadovoljni i sretni jer smo uspjeli odgojiti ljude koji će sutra nastaviti raditi u toj branši, objašnjava.

Zatvoriti je lako, pokrenuti puno teže

Kad je riječ o brodogradnji u Primorsko-goranskoj županiji i u Hrvatskoj, Ivić misli da ne ide u dobrom smjeru i da smo se olako riješili brodogradnje.

- Vrijeme velikih tvrtki je, istina, iza nas. Nažalost. No, trebalo je voditi računa pa te velike tvrtke ne zatvarati nego pokušati sačuvati barem njihov dio. Mislim da je svaku tvrtku, pa i onu koja može raditi s deset ili dvadeset posto kapaciteta, šteta zatvoriti. Zatvoriti je lako, ali danas nešto otvoriti i pokrenuti je vrlo, vrlo teško. Zatvoriti uvijek možete, ali prije toga treba pokušati razmotriti sve opcije da se nešto sačuva. Kad je riječ o „Kraljevici“, nudio sam da je damo u najam prije nego je devastirana, njegov je stav. Na prostoru brodogradilišta ostala je njegova tvrtka te, kao potkoncesionari, Kvarnerplastika iz Rijeke, Takala Praputnjak i Vidis iz Kraljevice.

- Svatko onaj tko misli da treba živjeti i raditi sam, u velikoj je zabludi. Mi jedni drugima možemo pomoći, ali isključivo na zdravim osnovama. Nema tu da netko nekome smeta, ali pravila igre moraju biti za sve ista – rad, red i disciplina. I to ne samo na riječima, nego to treba i provoditi, objašnjava.

Zbog toga, kaže, i na plan Grada Kraljevice da na dijelu prostora bivšeg škvera otvori novu poslovnu zonu i otvori radna mjesta, gleda s odobravanjem.

- Tu ima prostora za mnoge djelatnosti, a bilo bi i više da brodogradilište nije devastirano prodajom, kaže Ivić, dodajući da sve ono što Grad Kraljevica planira za razvoj grada i za boljitak građana njega veseli jer je i sam stanovnik grada i cilj mu je da se pokrene sve što može. ■■

Škver ostaje u Kraljevici kao dio županijskog i plana prostornog razvoja Grada Kraljevice

Uloga Županije

Ivan Ivić zadovoljan je što su Primorsko-goranska županija i Grad Kraljevica pomogli da se škver u Kraljevici ne izbriše iz županijskog i plana prostornog razvoja Grada Kraljevice, jer je to garancija njegove budućnosti. - Meni osobno Županija je pomogla kod dobivanja koncesije, i bio bih nerealan i nekorektan kada bih rekao da nije tako, ističe Ivić, a na pitanje kakva bi uloga Županije u budućnosti trebala biti da bi olakšala poslovanje i njegovog, ali i svih ostalih poduzeća u regiji, kaže da će i Županija i gospodarska komora morati dati svoj veći obol, prije svega da se osigura financiranje projekata. - Normalno, ne može nama Županija tražiti posao, to moramo učiniti sami, ali kod realiziranja poslova, njezina će uloga biti velika. Ona mora stati iza kvalitetnih obrtnika, tvrtki i gospodarstva. Županija će se morati uključiti i dati nam veću podršku da opstanemo i da svi skupa počnemo disati punim plućima. Naravno, i da pokušamo otvoriti što više radnih mjesta jer bez radnih mjesta ni grad ni županija neće ići naprijed, zaključuje direktor Dalmonta.

Svatko tko čuje za ovu pomalo neobičnu priču zapita se otkud svećenik u poslu zaštite lijepih i sve rjeđih ptica na rubu izumiranja. Odgovor je, na jedan način, logičan: Ivica Križ zaljubljen je u svoj zavičaj, u prirodu i životinje s kojima druguje od djetinjstva pa otud i ideja o zaštiti ove ptičje vrste

U volijerama u Prezidu trenutno se nalazi pet tetrijebova gluhana

Napisao: Marinko KRMPOTIĆ
Snimio: Marinko KRMPOTIĆ i Arhiva ZIP

Među ovogodišnjim dobitnicima nagrade za volontera godine je i Ivica Križ, mladi goranski svećenik koji je priznanje zaslužio zbog predanog rada vezanog uz zaštitu tetrijeba gluhana. Otkud svećenik u poslu zaštite ovih lijepih i sve rjeđih ptica, pitanje je koje si postavlja svatko tko čuje za ovu pomalo i neobičnu priču. No, odgovor je, na jedan način, logičan. Ivica Križ zaljubljen je u svoj zavičaj, u prirodu i životinje s kojima druguje od djetinjstva pa je i ideja o zaštiti sve ugroženije ptičje vrste, ističe, došla spontano:

“Sama ideja na um mi je pala gotovo slučajno. Naime, moj je otac lovac i redovno godinama prima časopis “Lovački vjesnik” na naslovnici kojeg je pred nekoliko godina bila slika tetrijeba gluhana koju je u listu pratio tekst o ugroženosti te lijepe ptice. Budući da sam se tada bavio uzgojem ptica za razna natjecanja te da život shvaćam i kao mogućnost da pomažem okolini u kojoj živim, palo mi je na um da bi možda bilo dobro učiniti nešto kako bi se populacija te lijepe ptice na goranskom području povećala. Tako je, u stvari, sve krenulo. S idejom sam najprije upoznao dr. Josipa Malnara, predsjednika Lovačkog saveza PGŽ koji me uputio na županijske institucije i Lovački savez Hrvatske s kojima sam ostvario početne kontakte i polako počeo razvijati projekt.”

Ustanoviti trenutačni broj tetrijeba gluhana

Već tada imao sam kao krajnu viziju jedno kvalitetno i veliko uzgajalište tetrijeba gluhana smješteno u prirodi, nastavlja Križ. Naravno, to je vrlo skup posao pa sam već tada znao da ga je izgraditi moguće samo uz pomoć EU sredstava, a ono što nisam znao je da je to zaista dug i mukotrpan put. Sve analize i planovi pokazale su da najprije treba osnovati udrugu pa smo 12. siječnja 2012. godine osnovali Udrugu za zaštitu životinja “Tetrijeb” te počeli tražiti mogućnosti kandidiranja za EU sredstva pri čemu smo kao

udruga i ja osobno imali veliku potporu dr. Josipa Malnara, Lovačkog saveza PGŽ i Lovačkog saveza Hrvatske, Gerharda Lempla pročelnika Upravnog odjela za turizam, poduzetništvo i ruralni razvoj te župana Zlatka Komadine. Uz njihovu smo pomoć i potporu EU projekta Life uspjeli napraviti studije procjene zaštite okoliša što nam je otvorilo vrata državnih institucija - Ministarstva zaštite okoliša u kojem smo odlično surađivali s Nenadom Strzirepom, pomoćnikom ministra, odnosno Državnim zavodom za zaštitu prirode gdje nam je veliku pomoć pružio dr. Matija Franković.

Stanje je trenutačno takvo da smo donijeli odluku kako će se ove godine krenuti u istraživanja tetrijeba gluhana na terenu te temelje izrade Akcijskog plana očuvanja tetrijeba gluhana. Ta odluka je iznimno značajna, a koliko vrijedi vidi se iz činjenice da su do sada u Hrvatskoj takvi planovi napravljeni samo za velike zvijeri - medvjeda, vuka i risa. Tetrijeb gluhana prva je životinja van tog okvira kojoj je odlučeno dati tako veliku pažnju i to me, naravno, čini sretnim. Da bi se Akcijski plan realizirao potrebno je detaljno istraživanje vrijedno 200.000 kuna koje smo već osigurali. Istraživači će raditi na temelju do sada najkvalitetnije knjige o tetrijebu gluhanu čiji je autor Alojzije Frković. Budući da se podaci iz te knjige vežu za 1989. godinu trebat će ih ažurirati, a to znači ustanoviti trenutačni broj tetrijeba gluhana i njihova pjevališta. Radit će to volonteri, lovci iz LD “Tetrijeb” Čabar te lovnici goranskih šumarija, a čelni čovjek tog istraživačkog rada i njegov koordinator bit će direktor Uprave šuma podružnice Delnice dipl. ing. Srećko Petranović. Bit će istraženo cijelo područje Gorskog kotara i sjeverni dio Like, a pomoć će pružiti Primorsko-

Biografija dr.sc. don Ivica Križa

Ivica Križ rođen je 29. listopada 1974. godine u Postojni. Djetinjstvo provodi u Prezidu, Kemijsku školu pohađa i završava u Ljubljani, a potom odlučuje promijeniti životni poziv te uspješno studira i diplomira na Katoličkoj bogosloviji u Zagrebu da bi potom magistrirao na Fakultetu islamskih nauka u Sarajevu, a krajem prošle godine doktorirao na Filozofskom fakultetu Družbe Isusove na Jordanovcu nakon čega je stekao titulu dr.sc. don Ivica Križ. Trenutačno je na Filozofskom fakultetu u Rijeci imenovan u zvanje docenta i s tom ustanovom surađuje na izradi EU projekata, a uključen je i u novopokrenuti županijski projekt vezan uz turističko-povijesnu valorizaciju Limesa, ostataka zida koji je u Rimsko doba služio Rimskom carstvu kao brana prema barbarskim narodima, a protezao se od Rijeka do Prezida.

Krajnja vizija ove ideje spašavanja ugroženih ptica je kvalitetno i veliko uzgajalište tetrijeba gluhana smješteno u prirodi

Svećenik u akciji spašavanja tetrijeba

Đuro Dečak, predsjednik Hrvatskog lovačkog saveza, župan Zlatko Komadina i Ivica Križ

goranska županija te nadamo se i Ličko-senjska županija koja za sada nije na to pristala, ali vjerujemo da će uvidjeti korist od ovih aktivnosti za svoje područje.

Prikupljanje novaca

Nakon što kraju privedemo istraživanje moći će se, pretpostavljamo u 2016. godini, krenuti u izradu Akcijskog plana zaštite tetrijeba gluhana te potom 2017. godine kandidirati za EU sredstva za projekt izgradnje velikog uzgajališta u Farjevom lazju. Naravno, svi mi željeli smo da to bude znatno ranije, ali se ispriječio problem nedostaka

Nagradu za Volontera godine PGŽ uručio je Križu župan Komadina

novaca. Naime, sam je projekt težak milijun eura od čega je EU spremna dati 600.000, Primorsko-goranska županija i Lovački savez Hrvatske spremni su osigurati 200.000 eura, a mi bismo kao udruga trebali pronaći 225.000 eura. Naravno, to nije moguće pa smo krenuli dužem putem i nadamo se da ćemo, nakon izrade Akcijskog plana uspjeti privući pažnju Fonda za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost koji bi mogao pokriti tu traženu svotu. Ukoliko tako bude vjerujem da bismo u 2017. godini mogli krenuti u realizaciju projekta izgradnje velike volijere u Farjevom lazju", ističe Ivica Križ. ■■

Dame biraju

Trenutačno su temelj cijelog projekta dvije manje volijere uređene nedaleko kuće Ivica Križa u Prezidu, uz samu granicu Hrvatske i Slovenije. Gornja volijera namijenjena je pilićima kad ih bude, a donja za matično jato kojeg trenutno čine tri ženke i dva mužjaka. Volijera u kojoj se nalazi tih pet tetrijebova gluhana podijeljena je u tri dijela - mužjaci imaju tri metra prostora, potom su tri metra neutralnog terena, a na četiri metra "vladaju" ženke koje iz svog dijela mogu bez problema prema mužjacima koje odaberu, dok oni ne mogu k njima jer su im rupe kroz koje ženke ulaze premale. Time je onemogućena bilo kakva mogućnost sukoba među mužjacima, ali i osigurano, kako se to kaže, da dame biraju bez prisile. Riječ je o mladim pticama od kojih jedna ženka i oba mužjaka ovog proljeća postaju spolno zreli pa se u "Tetrijebu" nadaju da će ove godine imati i prve piliće za što će zaslužni biti uz volontere te udruge i Marijan Grubišić sa Šumarskog fakulteta u Zagrebu te doc dr. Dean Konjević s Veterinarskog fakulteta u Zagrebu koji im puno pomažu.

Istraživači će raditi na temelju do sada najkvalitetnije knjige o tetrijebu gluhanu čiji je autor Alojzije Frković

Upravno i crkveno središte srednjovjekovnog Vinodola, Bribir je danas sjedište Vinodolske općine u koju još spadaju mjesta Drivenik, Tribalj i Grižane. Sva ta mjesta nekada su bili sastavni dio Crikvenice a od 1993. godine izdvajaju se u samostalnu jedinicu lokane samouprave, Vinodolsku općinu

Napisao: Zdravko KLEVA
Snimio: Sandro RUBINIĆ i Arhiva ZIP

Kada se s Jadranske magistrale iznad Selca skrene cestom na istok nakon nekoliko kilometara na jednom zavoju pogledu se ukazuje Vinodolska dolina. Iznad doline, na brežuljku smjestio se Bribir. Svud oko njega vidjeti se mogu krovovi i skupine kuća. To su zaseoci bibrirski, njih 14, koje su nekadašnje velike i povezane obitelji stvarali tijekom stotina godina. Ako u Bribir dolazite sa sjeverozapada iz pravca Grižana prvi zaselak je Kričina. Na toj strani još su zaseoci Podgori i Gradac a iznad njih Podskoči i Dragaljin. Zapadno, nasuprot Bribiru u dolini su Kosavina, Poduljin, Jargovo, Podugrinac, Sv. Mikula. Jugoistočno od Bribira prema Novom Vinodolskom naselja su Štale, Kičeri, Ugrini i Sv.Vid.

Bribir je bio upravno i crkveno središte srednjovjekovnog Vinodola, a danas je sjedište Vinodolske općine u koju još spadaju mjesta Drivenik, Tribalj i Grižane. Sva ta mjesta nekada su bili sastavni dio Crikvenice a od 1993. godine izdvajaju se u samostalnu jedinicu lokane samouprave, Vinodolsku općinu. U Bribiru obitava polovina stanovništva općine, njih 2.000 Bribiraca, koje odlikuje osebujna narav, druželjubivost i naravno ljubav prema svom kraju.

Povijest slavna - s pečatom Zrinskih i Frankopana

Tragovi obitavanja ljudi u bibrirskog kraju sežu od brončanog doba. Nakon Ilira, na tom prostoru svoje tragove počinju ostavljati Rimljani. U ranom srednjem vijeku cijeli je Vinodol u sklopu „Tarsatičke“ Liburnije a Hrvati u 8. stoljeću završavaju naseljavanje ostataka ilirsko-rimskih građevina. Doseljenici su od starosjedioca prihvatili tradiciju agrarnog tipa privređivanja, posebno vinogradarstvo i vinarstvo, po čemu je kraj još 56. godine prije nove ere dobio naziv „Vallis vinearia“. Pored preuzimanja načina privređivanja novo stanovništvo već zatečenu društvenu strukturu nastavlja izgrađivati i razvijati. U vinodolskoj dolini formiraju se općine u kojima vlada samouprava unutar sklopljenog saveza. Kako nakon dolaska Frankopana vinodolska vlastela ne bi izgubila svu vlast, prava i položaj, dogovora nove odnose, temeljene na postojećoj praksi i običajima i institucionalizira ih 6. siječnja 1288. godine u dokument pod nazvanim Vinodolski zakon.

Kao sastavni dio i sjedište Vinodolske župe, Bribir je jedan od devet gradova koji pod vlast Frankopana dolazi u 13. stoljeću, tada još knezova ▶

Bribir

Korak
od
mora,

*Stara šterna
iz vremena
Frankopana*

dva
do
sniga

Paradom zapovijedaju tri kapetana i kapelnik

Bribirska Parada

Pet nedjelja prije mesopusta Bribirci sastavljaju Paradu. Riječ je o skupini većinom mladih momaka neženja. Do mesopusta parada obilazi svih 15 naselja i svaku obitelj u njima mora pozdraviti. Paradom zapovijedaju tri kapetana i kapelnik koji rukovodi glazbom. Posebnost parade je ta što još od prošlog stoljeća kod pozdravljanja domaćina pred kojom se kućom nađu sviraju pjesmu „Još Hrvatska ni propala“ čije je riječi napisao Ljudevit Gaj a uglazbio ih Ferdo Livadić. Pred pragom domaćina glazba zastane a jedan od kapetana sa sabljom u ruci uzvikne: Ovdje smo došli pozdraviti obitelj... sa našom mladom muzikom, polak običaja i navade stare.“ Potom kapelnik zapovijedi glazbi: „Bubanj i muzika složno udaraj“ nakon čega se začuje gromoglasno lupanje bubnjeva. Parada za sobom neizostavno vodi magarca s praznom bačvicom u koju stavlja dobiveno vino.

Spaljivanjem „Mesopusta“ završavaju pokladni običaji. Čovjeka od slame ne vješaju već sahrane i otprate do kamenog spomenika Mesopustu na Čokovu. Zgode i nezgode koje su označile prošlu godinu zapisuju se u šaljivom osmrcu - sentenci koja se čita na dan mesopusta, uz presudu koja je neumitna i mesopusta na koncu spale.

Spaljivanje čovjeka od slame odvija se uz spomenik mesopustu na Čokovu

Krčkih. Na početku 16. stoljeća Bribir je uz Ledenice ključ Vinodola. Bernardin Frankopan učvršćuje gradske bedeme, svoj Kaštel i Turan, a učvršćuju se i Vela vrata. Do danas je nažalost sačuvana samo lijepa četverokutna kula s dijelom zidina, sagrađena 1302. godine. Velik dio gradine koju i danas nazivamo bribirskim kaštelom porušen je da bi tadašnje vlasti na tom mjestu sagrađile školu. Nakon smrti Bernardina Frankopana nad Bribirom i Vinodolom vladaju uz Frankopane i kneževi Zrinski. Propašću tih obitelji, Bribir u 18. stoljeću pripada mlečaninu Gianu Domeniku Bertoliju.

Bribirske crkve

Za Bribir je vrlo značajna zborna crkva sv. Petra i Pavla, koja čuva jednu od najvećih i najbogatijih sakralnih zbirki u Vinodolu. Smjestila se u neposrednoj blizini frankopanske kule, zgrade općine, Knjižnice i Muzejske zbirke.

Prvu crkvu sv. Petra i Pavla sagrađili su krčki knezovi oko 1255. godine, a knez Bernardin Frankopan obnovio ju je nakon požara 1524. godine. Nakon potresa 1722. godine ponovo je obnovljena, preuređena i barokizirana, te 1743. dobiva svoj današnji oblik.

U središtu crkve nalazi se glavni oltar svetog Petra i Pavla iz 1747. čiji je autor Antonio Michelazzi. U sredini oltara nalazi se slika „Predaja ključeva“ Mateja Brodnika iz 1842., a sa strane su skulpture sv. Petra i Pavla. Na vrhu oltara dva su anđela, a ispod njih slika „Bribirske Bogorodice z' diteton“, kopija tzv. Zbraslavske Gospe iz 14. stoljeća. Od

U Vinodolu je pedesetak vrela i perila

U Bribiru egzistira 15 ruralnih vila za odmor, a popunjenost im je oko 300 dana

33 kapele što se nalaze na području Bribira, neke u potpunosti sačuvane, neke samo u tragovima, najznačajnije mjesto zauzimaju crkva sv. Martina u naselju Podskoči, koja čuva dva originalna glagoljska natpisa u kamenu, zatim crkva sv. Jurja što se nalazi na istoimenom brijegu i najstarija je crkva na ovom području od doseljenja Hrvata, crkva sv. Josipa u samom centru Bribira, koja je nešto novijeg datuma te crkva sv. Antuna Pustinjaka, u starom gradu.

Zidari i klesari

U doba vladavine Petra Zrinskog na prostoru Vinodola razvija se poljoprivreda, vinogradarstvo i stočarstvo. Kada bi zemlja oko kuće bila nedostatna za sadnju i uzgoj poljoprivrednih kultura Bribirci su također obrađivali zemlju i posebno uzgajali stoku u planinskom predjelu gdje i danas postoje ostaci njihovih nastambi. Proizvodnjom viškova razvija se trgovina. Glavni trgovački putovi idu uz more prema Bakru a prema unutrašnjosti vodi cesta od Selca preko Bribira do Lukova. Bribirci su

svojim kolima, volovskim i konjskim zapregama odvozili i prodavali svoje proizvode i ta trgovina nazivala - kirijanje. Odatle je i potekao naziv Kirci, kojim se nazivaju ljudi iz ovog kraja. Uz trgovinu javljaju se i obrti (kamenoklesari i zidari) i Bribirci postaju traženi zanatlije u kamenu, anagažirani na izgradnji cesta, pruga i gradskih građevina i polako prestaju biti vezani za feudalne posjede.

Slijedi Francuska vladavina, potom Austro-ugarska pa krajem 19. i početkom 20. stoljeća cestama koje su sami gradili Luizijanom i Karolinom, mnogobrojni Bribirci odlaze širom svijeta trbuhom za kruhom. Prvo diljem Europe a potom u zemlje Sjeverne i Južne Amerike, Australiju Afriku, Bliski Istok. Odlaze u početku uglavnom muškarci, koji su se zimi vraćali, a kasnije su odvodili sobom i cijele obitelji. O odlascima i povratku muškaraca zidara i klesara iz dalekih zemalja i kontinenata od kraja 19. pa do 70-tih godina 20. stoljeća govore mnoga kazivanja u pučkoj predaji. Ostajala su djeca koju kod rođenja očevi nisu ni vidjeli pa kada bi se vratili nakon 25 godina, jer se za ratnih godina nije moglo nazad, prošli bi jedno kraj drugoga ne prepoznavši se. Ili je put u Ameriku bio je skup, pa su odlazili samo muškarci a žene su s djecom i starcima ostajali čuvati ognjište.

Na prostoru Bribira odnosno Vinodola čovjek je od iskona bio suočen sa zemljom odnosno kamenom. Kako piše Stanko Antić Peverin u svom djelu „Župa Sv. Petra i Pavla Bribir: “U

rukama bribirskih klesara kamen je propjevao. To je kamen koji pjeva ako ga se zna slušati. Njegova pjesma govori o ljudima koji su ga svojim rukama oplemenili, istrgli iz divljine i ulili svoju dušu. Bribirci u kamenu nisu pravili umjetnička djela, nego su kamen uzimali i obrađivali za životne potrebe. Kamen i čovjek živjeli su skupa. Pod Kamenom je Bribirac našao vodu, pa ju koristi. Kamen je razmaknuo pa je posadi lozu, smokvu ili krumpir. Kamen je uzeo i sagradio kuću.”

Gospodarstvo danas

Gospodarska slika Bribira od kada je postao središte Vinodolske općine, bitno su se izmijenila od prilika prije 1993. godine. Do Domovinskog rata u realnom sektoru u bivšoj općini Crikvenica radilo je oko 3.000 ljudi od kojih je dobar dio bio s područja Bribira. Nositelj gospodarskog rasta i razvoja u samom Bribiru u to doba bila je tvornica traktorskih prikolica „Viševica“. U

Bribir, sjedište Vinodolske općine

U Bribiru danas već egzistira 15 ruralnih vila za odmor, a sinergije tog tipa turističkog smještaja i ekološke poljoprivredne proizvodnje unutar okućnice ruralne vile, putokaz su i ideja budućim poduzetničkim pothvatima koji mogu stanovništvu Bribira osigurati kvalitetnu i sigurnu egzistenciju

Načelnik Vinodolske Općine Ilica Crnić

U Bribiru osnovno školstvo ima tradiciju više od 227 godina (od 19. lipnja 1787.), a danas je u školi manje od sto učenika

Na području bibrirskih sela Lukovo, Ravno i Stankov laz gotovo je petstotinjak vikendica a njima treba pridodati još 400 nastambi koje su nekada Bibrirci koristili za boravak ljeti kada su dovodili stoku na ispašu, ubirali ljetinu i pripremali zimnicu. Vikendice su uglavnom vlasništvo Bibriraca, ali i Riječana i Zagrepčana koji ljeti ožive spomenuta mjesta

tvornici je od sredine 50-ih godina radilo je više od 150 zaposlenih i bila je vrlo profitabilna tvrtka. Proizvodila je specijalne traktorske prikolice i podvoze kao jedna od najvećih proizvođača u bivšoj Jugoslaviji. Bio je to glavni gospodarski subjekt u Bribiru s kapacitetom proizvodnje i do 3.000 komada traktorskih prikolica i podvoza, koji je određivao sav život u mjestu. Tvornica je uništena čuvenom privatizacijom a stečaj nad njom nakon 14 godina još nije okončan. Domovinski rat, gašenje niza proizvodnih pogona u bližem okruženju, ostavilo je traga na živalj u vinodolskoj dolini. U Bribiru danas egzistiraju mnogobrojni primjeri malog gospodarstva. Radno-sposobno stanovništvo okrenulo se poduzetništvu uz veliku pomoć jedinice lokalne samouprave, Vinodolske općine i Poduzetničkog centra Vinodola. Direktor tog Centra, Ivica Jerčinović, govori kako u Bribiru danas egzistira 51 obrt, dvadeset malih trgovačkih društava i petnaest OPG-a (obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo). Svi oni rade, uspješno ali s obzirom da se radi uglavnom o obrtima uslužnog karaktera, građevina, prijevoz, trgovina i ugostiteljstvo, veću zaposlenost stanovništva ti subjekti ne mogu osigurati pa se to odražava i na demografsku sliku Bribira.

Veliku ulogu u poticanju Bibriraca da se upuste u poduzetništvo odigrali su Vinodolska općina sufinanciranjem kamate na poduzetničke kredite a Poduzetnički centar Vinodol kroz ugovaranje s bankama povoljnih uvjete za pojedine poduzetničke programe. U proteklih 6 godina preko Poduzetničkog centra Vinodola osigurano je oko 50 poduzetničkih kredita ukupnog iznosa oko 12 milijuna kuna uz kamatnu stopu koja

je za poduzetnika danas svedena otprilike na 2 posto, zahvaljujući subvenciji Općine od 3 do 4 posto. Time je u Bribiru sačuvano oko 50 radnih mjesta i otvoreno još 20 do 30 novih. No tomu unatoč više od 100 radno sposobnih Bibriraca registrirano je na Zavodu kao nezaposleni. Većina spomenutih kredita odnosno poduzetničkih projekata u skladu je s politikom gospodarskog razvitka Vinodolske općine. Riječ je o ulaganjima u turizam i poljoprivredu za što u Bribiru postoje izvanredni preduvjeti a u čemu poduzetnicima stručan suport pridodaju Turistička zajednica Vinodolske općine sa sjedištem u Bribiru kao i Poljoprivredna zadruga. Krajem 2012. godine u Bribiru se formirao LAG (lokalna akcijska grupa), a već su 2013. dobili 900.000 kuna europskih sredstava i zaposlili u sklopu LAG-a troje mladih stručnjaka. Suština tog projekta je da se ljudima u Bribiru i općini educiraju i potaknu na projekte u ruralnom turizmu i poljoprivredi.

U Bribiru danas već egzistira 15 ruralnih vila za odmor, popunjenost im je oko 300 dana. Sinergije tog tipa turističkog smještaja i ekološke poljoprivredne proizvodnje unutar okućnice ruralne vile, putokaz su i ideja budućim poduzetničkim pothvatima koji mogu stanovništvu Bribira osigurati kvalitetnu i sigurnu egzistenciju, uvjeren je direktor Poduzetničkog Centra Vinodol Ivica Jerčinović.

Društveni standard

Načelnik Vinodolske Općine, kojoj je sjedište u Bribiru, Ivica Crnić, u kontekstu razgovora o Bribiru ističe da je društveni standard stanovnika u gospodarskom okruženju determiniran prvenstveno proračunom općine. Proračun za 2015. iznosi 15.550.000 kuna i u odnosu na 2014. smanjen je za 1.170.000 kuna na prihodovnoj strani. Razlog tome su novi Zakon o brdsko-planinskim područjima, izmjene Zakona o financiranju lokalne samouprave i Zakona o porezu na dohodak. No, bez obzira na smanjenje proračuna nastojali smo, istaknuo je Crnić, zadržati istu razinu društveno-socijalnog standarda. U granicama izdašnosti proračuna i dalje će općina pomagati svim onim stanovnicima kojima je pomoć neophodna. Počev od korisnika usluga predškolskog odgoja, sufinanciranja školskih marendi, socijalne pomoći.

Zadržali smo također i razvojnu komponentu, ističe, koja se očituje osiguranim sredstvima za projekte u oblasti komunalnih poslova te subvencije kamata malim poduzetnicima i obrtnicima. Prostorni plan jedna je od ključnih dokumenata koji postoji i pretpostavka je za prihvat investitora u Bribir i druga mjesta u vinodolskoj općini. Mislim, rekao je Crnić, da smo proračun postavili u okviru realno mogućih prihoda.

Zborna crkva sv. Petra i Pavla

U kuli Bibrirskoj uredit će se muzejski postav

Poduzetnici najviše ulažu u turizam i poljoprivredu za što u Bribiru postoje izvanredni preduvjeti

Kulturno središte

Kada je riječ o Bribiru on nije samo administrativno središte već i kulturno. U Bribiru osnovno školstvo ima tradiciju više od 200 godina (od 19. lipnja 1787. godine). Danas je u školi koja nosi naziv Bribirca dr. Josipa Pančića, nažalost, broj učenika pao ispod 100 a prvi razred pohađa svega osmero učenika.

Narodna knjižnica Bribir osnovana je 1883. godine u burnom razdoblju hrvatske povijesti. Kao mjesto okupljanja prosvjetiteljskih i vjerskih entuzijasta napredno-mislećih Bribiraca, u raznim vremenima, ostavljala vidne tragove u životu žitelja Bribira. Knjižnica je smještena u staroj osnovnoj školi i čuva 25.000 svezaka u sklopu koje je čitaonica i galerija a na katu ispod nje nalazi se Mali salon za manje koncerte, književne večeri i predavanja s jedne strane, dok je s druge strane prostor muzejske zbirke. A kada je riječ o kuli Bribirskoj, i ta priča, rekao nam je Ivica Crnić privodi se kraju postavljanjem muzejskog postava u njoj. U Bribiru djeluju mnogobrojne udruge za koje se, vratimo li se na riječi načelnika općine Ivica Crnića, u proračunu mora biti novca. Crnić polazi od stava: bolje da se stanovnici, posebice mladi okupljaju oko udruga, kulturnih i sportskih sadržaja nego da su na ulici. Jedna od udruga koja okuplja 30-ak aktivnih članova je KUD „Bribir“. Lani je obilježilo 40. obljetnicu svog djelovanja, a KUD je inače sljednik društva „Vinodolac“ osnovanog 1899. godine. Od tada do danas, s povremenim prekidima, Bribir ima tu povlasticu da u njemu djeluju velike i vrijedne amaterske družine koje njeguju i čuvaju nematerijalnu kulturnu baštinu poput pjesme i plesa, glazbe i bribirskog „ča“.

Od sportskih udruga treba spomenuti rukometni klub „Bribir“ a posebno Klub za cestovno i brdskog trčanja KCTB „BRIBIR 1288“ u kojem uz ostale trči Iron man Blaž Barac sa suprugom i sinom. Što se tiče njegovanja glazbene i sportske kulture u Bribiru velike zasluge treba pripisati Pavlu Kombolu, nastavniku u OŠ Josip Pančić.

Bogatu povijest tamburaške glazbe u Bribiru, čuvaju još danas u KUD-u, a vrijeme kada je uz Bribir svaki od 14 zaselaka imo svoju tamburaški sastav, teško je vjerovati da će se ponoviti. Tu su još i udruge poput Udruge sv. Petra i Pavla, Maškarana udruga Kirci Bribirci i pri Udruzi za očuvanje narodnih običaja bribirska „Parada“.

Bribirska šuma, Lukovo, Ravno i Stankov laz

Na prostoru od sto četvornih kilometara i nadmorskoj visini od 400 do 1.428 metara proteže se šumski predio Bribira, prekriven bjelogoričnom i crnogoričnom šumom, a na udaljenosti svega dvadesetak kilometara od morske obale, s izuzetno povoljnom klimom ljeti i velikim snježnim pokrivačem zimi. Upravo iz tih razloga kraj je pogodan za razvoj ljetnog i zimskog turizma. U šumi su jedina tri sela Lukovo, Ravno i Stankov laz, s kojima broj bribirskih sela zaokružujemo na ukupno 17. Na području tih sela gotovo je petstotinjak vikendica no njima treba pridodati još 400 nastambi koje su nekada Bribirci koristili za boravak ljeti kada su dovođili stoku na ispašu, ubirali ljetinu i pripremali zimnicu. Vikendice su uglavnom vlasništvo Bribiraca, ali i Riječana i Zagrepčana koji ljeti ožive spomenuta mjesta.

Zimi je primjerice Lukovo mjesto sa četvero stalnih stanovnika u tri susjedne kuće kojima su prve trgovine u Liču, Fužinama i Bribiru, čak 15-17 kilometara daleko. Kraj obiluje raznim vrstama šumskih plodova, kao i endemičnog bilja. Bogat je brojnim vrstama divljači kao što su jelen, srna, medvjed, divlja mačka, ris, jazavac, vuk, divlja svinja, šljuka, tetrijeb i kamenjarka, razvijen je lovni turizam, pa su česti gosti lovci iz stranih lovačkih društava. Putnik namjernik može u tri ugostiteljska objekta isprobati specijalitete ovog kraja. Šumski dio Bribira privlačan je i planinarima kojima su izazovi visoka brda i označene planinarske staze, od mora, pa do najvišeg vrha „Viševica“. Odnedavno je provedena elektrifikacija Lukova i Ravnog, do daljnjeg ostaje problem tekuće vode, no u svakom slučaju pretpostavke za razvoj turizma su izvanredne. S time u vezi i sam slogan TZ Vinodolske općine sa sjedištem u Bribiru glasi „Korak od mora, dva do sniga“. ■■

Vidikovac Slipica jedan je od tri u Vinodolskoj općini

Bribirci na Titaniku

Na „Titanicu“ koji je potonuo 14. travnja 1912. među 1.514 putnika i članova posade bila su i četvorica putnika s današnje Vinodolske općine. Ukrkali su se u luci Southampton, u srijedu 10. travnja 1912. **Bartol Čor** (35 god.), **Ivan Čor** (27), **Ludovik Čor** (19) i **Mirko Dika** (17 god.). Trojica s Kričine, i jedan s Podgori. Putovali su trećom klasom i svi su poginuli.

Ljudevit Čor sa suprugom snimljen nekoliko dana prije odlaska za Ameriku

Zaljubljenost koja je prešla u ljubav

Delegacija Primorsko-goranske županije, upotpunjena brojnim glazbenicima, krajem prosinca posjetila je Hrvate u Vojvodini i darivala ih nezaboravnim božićnim koncertima

Napisao i snimio:
Ernest MARINKOVIĆ

Podrška Bunjevcima u Vojvodini

Sva tri dana na koncu je sumirao primorsko-goranski župan koji smatra da je svaki zacrtani cilj posjeta i ostvaren, a, najbitnije, primorski su glazbenici sva tri dana dali sve od sebe da stvore nezaboravan ambijent.

- Mislim da su u tome potpuno uspjeli, a atmosfera je ponijela domaće ljude. Znače, malo su tvrda vremena iza Hrvata u ovome kraju i na trenutak su se opet osjetili kao svoji na svome što oni ovdje definitivno i jesu. Hrvati ili, ako hoćete, Hrvati Bunjevci u Vojvodini su, što bi u BiH rekli, konstitutivni narod i njihova domovina je upravo ovaj prostor, ovaj pijesak na koji su davno došli i zasnovali svoje zajednice po ovim bačkim salašima. Zato me i ne čudi oduševljenje koncertima i uistinu možemo biti ponosni i na njih, ali i na ove naše sjajne glazbenike.

Nastup u Župnoj crkvi Presvetog Srca Isusova u Tavankutu

Pjesma nas je održala” i “Zaljubljenost je prešla u ljubav”- možda upravo ta dva citata najljepše oslikavaju suštinu čitave priče što je ispričana u predbožićne prosinačke dane 2014. godine. Izrekao ih je primorsko-goranski župan Zlatko Komadina na zapadu Bačke, u Vojvodini, gdje je delegacija Županije boravila u trednevnom posjetu. Bila je brojna, više od pedeset ljudi krenulo je iz Rijeke prema Vojvodini, uz svu silu glazbenika: pjevačice i pjevači mješovitog zbora KUD-a “Jeka Primorja”, novljanski slavuj Joso Butorac i pijanist Mladen Žmak.

Valja, međutim, znati kako posjet srbijanskoj pokrajini ustvari već postaje tradicija što je počela prije gotovo tri godine kada se Županija prihvatila pokroviteljstva proslave hrvatskog Dana državnosti. Od tada se suradnja vojvođanskih Hrvata i Primorsko-goranske županije samo produbljuje i danas više ne govorimo o suradnji već pravom čvrstom prijateljstvu, o “zaljubljenost koja prelazi ljubav”, kako se slikovito izrazio i župan Komadina.

Domaćin Primorcima bio je Tavankut, tipično bačko selo a atipično zahvaljujući podatku da ga nastanjuje četiri tisuće mještana koji su redom svi Hrvati. Tavankut je, dakle, srce hrvatstva u Vojvodini i čitavoj Srbiji, a Tavankučani brižno čuvaju svoj nacionalni, kulturni i svaki drugi identitet organizirani u Hrvatsko kulturno-

prosvjetno društvo “Matija Gubec” s brojnim sekcijama. U Tavankutu djeluje i hrvatska osnovna škola “Matija Gubec”, ali je to selo i službeno proglašeno najturističkim selom u čitavoj Srbiji. Tome svakako pridonosi i jedno sasvim neobično umjetničko stvaralaštvo i galerija što djeluje u sklopu kulturnog društva: u Tavankutu, naime, izrađuju razne umjetničke predmete i slike od slame, što ga je proslavilo širom svijeta.

Brojni problemi tamošnjih Hrvata

Prvo vojvođansko jutro za glazbenike je značilo odlazak u obližnju Suboticu gdje će istu večer, u velebnom zdanju tamošnje Gradske kuće, otpjevati prvi “pravi” koncert. Domaćini iz Tavankuta odveli su ih upravo u Gradsku kuću kako bi ih upoznali sa stoljetnom poviješću te secesijske građevine što je, zanimljivo, podignuta zahvaljujući i Tavankutu, odnosno činjenici da je njezina gradnja dijelom financirana i prodajom tavankutskog zemljišta. Kako bilo, dok su oni slušali i razgledavali, župan Komadina sa suradnicima je razgovarao s vodstvom Hrvatskog nacionalnog vijeća u Republici Srbiji, što sjedište ima upravo u Subotici, i s predstavnicima čak četrdesetak tamošnjih kulturnih udruga vojvođanskih Hrvata. Naslušao se brojnih problema s kojima se tamošnji Hrvati susreću gotovo svakodnevno: od činjenice da se sve manje Hrvata izjašnjava Hrvatima preko “Bunjevačkog pitanja” do, kako rekoše, radikalne i nasilne asimilacije.

- Ključni segment u prinudnom sustavu asimilacije je obrazovanje, a školski sustav u Srbiji je izrazito etnocentričan. Tako od 1992. godine hrvatska djeca u školama kao prvo pismo uče cirilicu, a ne, kao do tada, latinicu pa mnogi po završetku školovanja svoje materinje pismo gotovo da i ne znaju. Slična ili ista stvar je i s ekavicom pa sve manje djece uopće zna pričati našim povijesnim standardom - ikavicom. Ponekad imam osjećaj da školstvo i obrazovanje vode ljudi zarobljeni u 19. stoljeću pa mi na pamet pada misao što ju je negdje 1870. godine izrekao jedan pomađareni Slovak: cilj obrazovanja u Ugarskoj da u škole uđu mali Slovaci, a da iz njih izađu veliki Mađari. Tu situaciju danas možemo preslikati na Srbiju kada je obrazovanje nacionalnih manjina u pitanju, požalio se predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća Slaven Bačić.

Župan Zlatko Komadina naslućao se u Subotici brojnih problema s kojima se tamošnji Hrvati susreću gotovo svakodnevno

Naućeni na, kako se to voli reći, skladan suživot domicilnog stanovništva i predstavnika nacionalnih manjina, a u Primorsko-goranskoj županiji dvadesetak je takvih manjina, goste iz Rijeke nemalo je iznenadila sva sila problema s kojima u Srbiji žive manjinci Hrvati.

- Mogu zaključiti da se situacija u Srbiji mijenja na lošije i da je srbijanske političke elite radikaliziraju. Zabrinjava ta ubrzana, prisilna i nasilna asimilacija, a posebno kroz obrazovni sustav. Stoga uistinu postoji potreba pomagati Hrvate, u konkretnom slučaju Vojvodini, a nama na raspolaganju stoji regionalna suradnja. Možemo djelovati kulturnom razmjenom, organizacijom susreta, pokroviteljstvom nad manifestacijama. Ovi ljudi moraju vidjeti i osjetiti da nisu sami, da im se može pomoći u baštinjenju kulturnog identiteta, prokomentirao je Zlatko Komadina.

Dašak optimizma ipak je ponudio generalni konzul Hrvatske u Srbiji Dragan Đurić naznaćivši kako u ostvarivanju manjinskih prava uvijek postoje stanoviti problemi:

- Međutim, uvjeren sam da će se hrvatska zajednica u Srbiji izboriti za svoja prava. Eto, Hrvati u Srbiji još uvijek nemaju svoje izravne predstavnike u srbijanskoj Narodnoj skupštini i u vojvođanskom pokrajinskom parlamentu, a govorimo o jednom od temeljnih političkih prava za koje se u perspektivi moramo izboriti. Na koncu, to jamči i međudržavni sporazum o zaštiti prava nacionalnih manjina. Ovdje je jednostavno riječ o prostoru međusobnog političkog sporazumijevanja što mora završiti u interesu svih, a posebno u Vojvodini kao jednoj izrazito multietničkoj sredini u kojoj je i hrvatski jezik jedan od šest službenih.

Glazbenici oduševili

Kulminacija trodnevnog posjeta Primoraca Vojvodini bio je večernji koncert "Jeke Primorja", Jose Butorca i Mladena Žmaka u Subotici. Publika je dupkom napunila veliku dvoranu Gradske kuće, a prvo je zapljeskala riječkom zboru kojim je ravnao umjetnički voditelj Igor Vlajnić. Redale

Većernji koncert "Jeke Primorja", Jose Butorca i Mladena Žmaka u velikoj dvorani Gradske kuće u Subotici

su se pjesme i svaka je bila popraćena frenetičnim aplauzom, bilo da je riječ o djelu Ivana Matetića Ronjgova ili, pak, nekoj od arija poznatih svjetskih autora. Orile su se Gradskom kućom primorske kancone u izvedbi Butorca i Žmaka, dobro poznate pjesme Vice Vukova i Kemala Montena, a otpjevao je Butorac i poneku starogradsku. Svi su u dvorani pjevali, a kad je tenor iz Novog Vinodolskog, i to prema želji publike, zagrmio "Vilu Velebita" zavladała je ekstaza. Većer je završila zajedničkom nastupom svih riječkih glazbenika, a šlag je bila izvedba poznate klapske pjesme "Vilo moja". Svi su bili oduševljeni onime što su te večeri čuli i vidjeli.

Ipak, nešto glasnica trebalo je saćuvati i za sljedeće jutro, nedjeljno misno jutro u Tavankutu. I inače su seljani vrlo vezani uz vjeru, religiju, a crkva, osim pobožnosti, tamo doslovno znači i očuvanje nacionalnog identiteta, ali je protkana i u kulturni i društveni život uopće. Župna crkva Presvetog Srca Isusova, podignuta još u počecima prošlog stoljeća, te je predbožićne nedjelje bila nova pozornica zboristima i dvojcu Butorac-Žmak. I opet je "koncertna dvorana" bila dupkom puna, a misa gotovo u potpunosti otpjevana. Dakako, izvođači su cjelokupan repertoar prilagodili i prostoru u kojem su nastupali, ali i nastupajućim blagdanskim danima. I još jednom nije se znalo tko je zadovoljniji - organizatori, lokalni župnik, vjernici ili izvođači i njihovo županijsko vodstvo.

Ladislav Suknović predsjednik je tavankutskog HKPD "Matija Gubec" i jedan je od najodgovornijih i za ovaj posjet, ali i uopće za čvrstu suradnju vojvođanskih Hrvata i Primorsko-goranske županije. Sve pjesme što ih je slušao tijekom dva dana smatra veliki blagdanski daru "hrvatskom svitu" koji živi na tom prostoru.

- Mi smo i inače emotivni kad doćekujemo Hrvate iz Hrvatske, ali kad od njih doživite ovo što smo mi doživjeli u Subotici i u Tavankutu ne možete nego reagirati otvorena srca i pune duše. Ovo je definitivno bio prekrasan božićni dar svima nama. ■■

Velebno zdanje subotičke Gradske kuće

Prizori baćkih salaša

Osim u zaštiti okoliša, sve smo aktivniji i na zaštiti kulturne baštine, a bavimo se i edukacijom, stoga paralelno pokušavamo i širiti ekološke ideje u društvu i aktivno raditi na zaštiti prirode i kulturnih spomenika, kaže predsjednica opatijske ekološke Udruge Žmergo Ana Golja

Prvih dvadeset godina "gnjurca"

Napisao: Davor ŽIC
Snimio: Sandro RUBINIĆ

Zašto baš Žmergo?

- Zašto smo odabrali baš naziv Žmergo? Pa, zapravo, zašto ne bismo imali lokalni naziv? Mi jesmo opatijska udruga koja se bavi zaštitom okoliša, i bilo je stoga prirodno da se nazovemo domaćom riječju za jednu životinjsku vrstu. S obzirom da se zalažemo upravo za lokalno djelovanje, takav naziv najbolje pokazuje naše usmjerenje, objašnjava Traub.

Žmergo je važan
- Helena Traub i Ana Golja

Najveća kvarnerska planina Učka na svojim šumovitim padinama skriva točno 167 ptičjih vrsta, od kojih su mnoge ugrožene i zaštićene zakonskim propisima. Među njima, međutim, nema gnjurca, neobične ptice koja „obožava“ ronjenje i potpuno je svojim „životnim stilom“ vezana uz vodu, iako je upravo gnjurac otvorio put prema zaštiti prirodnih posebnosti učkarskog područja. Naime, pod čakavskim nazivom za gnjurca – žmergo – okupili su se 1994. godine lokalni aktivisti i zaljubljenici u prirodu u ekološku udrugu čiji je osnovni cilj bio proglašenje zaštićene prirodne zone na području čitave Učke.

- Udruga Žmergo pokrenuta je kako bi se iniciralo da Učka postane park prirode, a primarna motivacija bila je da se spriječi tada masovna ilegalna sječa na ovoj planini koja je ugrožavala mnoge biljne i životinjske vrste. Taj je cilj ostvaren 1999. godine kada je proglašen Park prirode Učka, a u tih pet godina udruga je već proširila svoje djelovanje na niz drugih ekoloških aktivnosti, pa tako vjerojatno samo rijetki znaju da je predstavnica Žmerga sudjelovala u radu Konvencije o klimi u Kyotu 1997. godine, gdje je usvojen Kyotski protokol, iznimno važan ekološki dokument, govori Helena Traub,

dopredsjednica Udruge Žmergo o aktivnostima odrađenim u prвих dvadeset godina postojanja.

Mijenja se način razmišljanja ljudi o ekologiji

Povodom svog jubilarnog rođendana prošle godine udruga je „zatvorila krug“ i vratila se ponovo na učkarske obronke gdje su članovi Žmerga u društvu rendžera Parka prirode Učke, djelatnika Šumarije Opatija-Matulji, planinara i opatijskih školaraca posadili dvadeset bukovih sadnica iz kojih će izrasti visoka stabla krošnji razgranatih kao što su se u ta dva desetljeća razgranale aktivnosti nekadašnje „ad hoc“ osnovane udruge koja je prerasla u pravu ekološku organizaciju.

- Što smo sve postigli u prвих dvadeset godina postojanja? Pa, mislim da smo uspjeli napraviti mnogo toga. Osim što je uspjela osnovna ideja udruge, a to je proglašenje Učke parkom prirode, osmislili smo i svake godine koordiniramo najveću ekološku akciju „Zelena čistka“ u kojoj sudjeluje čitava Hrvatska, uključili smo se i u edukativne aktivnosti pa u školama organiziramo program „Zeleni sat“, popularizirali smo kompostiranje kao aktivnost u smanjivanju količine otpada, promoviramo ekološki uzgoj hrane kroz naš projekt Ekološki sajam Opatija, a prošle godine u suradnji s Primorsko-goranskom županijom pokrenuli smo i projekt očuvanja kulturne baštine Claustra, kojim želimo obnoviti i revitalizirati antički rimski zid koji se prostirao na području čitave županije i susjedne Slovenije, nabraja Traub sve uspjehe ove udruge, dodajući da se radi samo o najvažnijim projektima, dok bi za opisivanje svega čime su se žmergovci bavili od 1994. godine do danas bilo potrebno daleko više prostora.

Predsjednica udruge Ana Golja ističe kako je možda i najvažnije postignuće aktivista Žmerga u tome vremenu polaganje, ali ustrajno mijenjanje svijesti ljudi o važnosti očuvanja okoliša.

- Primjećujemo da se svako toliko dogodi „bum“ u svijesti građana. Žmergo promovira odvojeno prikupljanje otpada, recikliranje i kompostiranje, a u početku nismo imali puno uspjeha. Naši aktivisti su stajali na tržnicama i pred trgovačkim centrima i objašnjavali ljudima o čemu se radi, i

Žmergo je postala jedna od najvećih i najvažnijih ekoloških udruga u Hrvatskoj, koja zapošljava pet osoba i okuplja stotinjak volontera

Kameni branici Rimskog carstva

Najnoviji veliki projekt u kojem sudjeluje udruga Žmergo, nazvan „Claustra – Kameni branici Rimskog carstva“, odobren je na natječaju IPA Prekogranična suradnja Slovenija–Hrvatska, a uz vodećeg partnera Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, u njemu sudjeluju i Hrvatski restauratorski zavod, Narodni muzej Slovenije, Institut Ivan Michler iz Ljubljane te Primorsko-goranska županija. Cilj projekta je revitalizacija povijesnog rimskog obrambenog sustava Claustra Alpium Iuliarum na području Hrvatske i Slovenije, a ukupna vrijednost je nešto viša od 4,5 milijuna kuna. Taj se rimski zid protezao od Trsata preko Kozale prema Jelenju, a drugi je odvojak vodio preko obruča prema Studeni i Klani i nastavljao se u Sloveniji.

postepeno se situacija mijenjala. Sada se događa da ljudi zovu nas, pitaju za savjete, informacije i mišljenja, čak nam i donose otpad za koji ne znaju gdje ga mogu odvojeno ostaviti... Na radionice o kompostiranju nam je dolazilo dvoje ili troje ljudi, a sada ih odjednom dolazi i po dvadeset, a održavaju se svakoga tjedna. Vidi se po svemu tome da se ljudi mijenjaju, mijenja se njihov način razmišljanja, a potvrda svega toga je i naš Zeleni telefon, na koji građani mogu prijavljivati probleme nastale u okolišu – nekad smo imali desetak poziva godišnje, a sada je ta brojka narasla na nekoliko poziva svakoga tjedna, kazala je Golja.

Financiranje iz natječaja i projekata

Kao i svijest ljudi, mijenjala se i sama udruga. S vremenom je rasla i od sjemena ideje koju je pokušala „posaditi“ nekolicina aktivista, postala je jedna od najvećih i najvažnijih ekoloških udruga u Hrvatskoj, koja zapošljava pet osoba i okuplja stotinjak volontera.

- Financiramo se iz natječaja i projekata, a s obzirom da provodimo četiri projekta koji se financiraju sredstvima Europske unije, imali smo potrebu, ali i mogućnost zaposliti pet osoba, uz još jednu osobu koja je na stručnom osposobljavanju i dvoje volontera koji u sklopu međunarodne razmjene EVS borave godinu dana kod nas. Ovo je druga godina da smo domaćini volonterima iz zemalja EU, lani su nam bili tu ljudi iz Francuske, Češke i Malte, a ove godine iz Španjolske i Poljske. Uz to, dobro smo koristili poticaje HZZ-a i uspjeli smo na razdoblje od šest mjeseci zahvaljujući tome zaposliti ukupno 54 osobe koje su prije toga bile dugo nezaposlene, nabrojila je Traub.

Među prvim zaposlenima u udruzi bila je i predsjednica Ana Golja, koja je kazala da je taj način „profesionalnog aktivizma“ odličan oblik djelovanja u javnu korist.

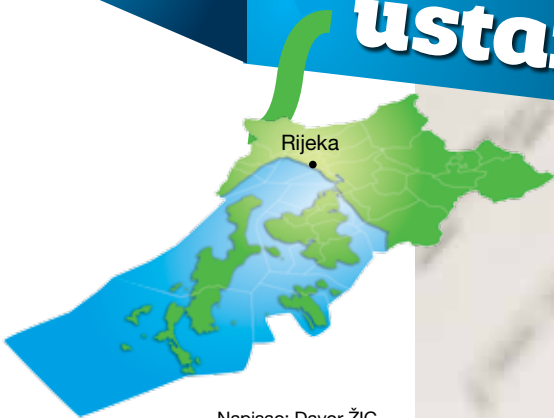
- Ja sam po profesiji arheolog, i vrlo je teško u

toj struci naći posao, stoga sam odlučila prihvatiti mogućnost da se kroz udrugu aktiviram i zaposlim. To je odličan način da čovjek ostvari svoje ideale, neke želje i projekte koje nosi u glavi. Koji je značaj Žmerga? Pa, Žmergo je važan jer je to jedna od rijetkih ekoloških udruga na području Primorsko-goranske županije, pa i čitave Hrvatske, koja se sustavno bavi problemima zaštite okoliša, i djelujući kroz nju imamo mogućnost utjecati na rješavanje raznih problema koji bi inače ostali neprimijećeni i zanemareni. Osim u zaštiti okoliša, sve smo aktivniji i na zaštiti kulturne baštine, a bavimo se i edukacijom, stoga paralelno pokušavamo i širiti ekološke ideje u društvu i aktivno raditi na zaštiti prirode i kulturnih spomenika, zaključuje Golja. ■■

Promoviranje ekološkog uzgoja hrane kroz projekt Eko sajma Opatija

Povodom svog jubilarnog rođendana prošle godine udruga je na učarskim obroncima posadila dvadeset bukavih sadnica

Napisao: Davor ŽIC
Snimio: Petar FABIJAN

GDJE
glazba
vodi
glavnu
riječ,
nužno
vlada

Ova škola škola je od samog osnutka bila izvor glazbenih događanja u gradu Rijeci i ona nije samo odgojno-obrazovna ustanova, nego jedna javna ustanova u kulturi iz koje su se iznjedrili mnogi poznati glazbenici, čijim će stopama krenuti i mnogi od sadašnjih naših mladih učenika

Škola u kojoj učenici borave „od jutra do mraka“, ponekad i do dvanaest sati dnevno, a opet su svi nasmiješeni i zadovoljni dok školski hodnici „pršte“ pozitivnom energijom, i u kojoj učenici i profesori razvijaju partnerski odnos temeljen na individualnim podukama iako je jedna od najvećih srednjoškolskih ustanova na svome području, zvuči kao mit, no takva škola dio je stvarnosti riječke i primorsko-goranske svakodnevice već gotovo puna dva stoljeća.

Možda je stvar u – glazbi, koja je u ovoj školi jednako važan oblik komunikacije kao govor, budući da se u njoj obrazuju budući akademski glazbenici, oni koji će glazbenu tradiciju Istre i Primorja pronositi širom svijeta. Riječ je o Glazbenoj školi Ivan Matetić Ronjgov, javnoj ustanovi Primorsko-goranske županije koja ove godine slavi visokih 195 godina postojanja. Jer tamo gdje glazba vodi glavnu riječ, nužno mora vladati – harmonija.

- Baviti se glazbom ne znači samo svirati, nego je to jedan način života, poruka kako bi se putem

– harmonija

Osim glazbenog znanja, glazbena škola djeci usaduje disciplinu i naviku rada, ali ih obogaćuje i kulturnim duhom - ravnatelj Danijel Trinašić

Porin Brnabić za
klarinetom

glazbe mnoge stvari riješile vrlo jednostavno. Jer da bi glazba zaživjela, mora vladati harmonija, to je univerzalna poruka koju glazba stoljećima i tisućljećima prenosi. A ova glazba kojom se mi bavimo, uvjetno rečeno klasična glazba, toliko dugo je preživjela i ostala važna upravo jer je to jedan općepriznati jezik koji svi ljudi razumiju, i koji se osim sluhom, sluša i srcem, govori ravnatelj škole Danijel Trinajstić, sjedeći u uredu koji se od sličnih radnih prostora školskih ravnatelja razlikuje po velikoj skulpturi harfe postavljenoj na jednome od ormara prepunih papira i registratora. Harfa je došla s uredom, i riječ je o umjetničkom djelu na kojem se ne može svirati, ali Trinajstić je ionako violinist, koji je svoje obrazovanje stekao upravo među zidovima škole kojoj je danas na čelu.

U školi podučavao i Ivan Zajc

- Gotovo je pravilo da se učenici škole kasnije vraćaju i rade kao predavači ili suradnici. Mnogi nam se vraćaju, a zadnjih godina doista smo se pomladili, i to upravo s kadrom koji su nekad bili naši đaci. Svi smo mi, uključujući i mene, nekad

pohađali ovu školu, ostvarili svoje školovanje i vratili se raditi. Uspostavljena je i suradnja sa kazalištem, te bi naša škola trebala biti baza iz koje će biti „regrutirani“ glazbenici koji će tamo raditi. Ima, naravno, i puno naših učenika koji rade diljem Hrvatske, Europe i svijeta, i vjerujem da će uskoro voditi glazbeni život ne samo ovoga grada, nego i daleko šireg prostora, objašnjava Trinajstić koji je nakon Glazbene škole Ivana Matetića Ronjgova završio zagrebačku Muzičku akademiju, nakon čega je radio kao glazbenik u riječkom kazalištu i predavač instrumenta violine.

Njegov glazbeni i pedagoški put nije iznimka, jer od samih svojih temelja, koje je postavio prvi učitelj škole Venceslav Wenzel, škola je bila rasadnik talentiranih i iznimno kvalitetnih glazbenika, ali je takvim svojim profilom privlačila i kvalitetne nastavnike i predavače. Tako je od 1855. do 1862. kao nastavnik gudačkih instrumenata radio Ivan Zajc, već tada poznati skladatelj, čije će ime kasnije biti „ugrađeno“ u pročelje riječkog Hrvatskog narodnog kazališta. Po jednom drugom predavaču, Ivanu Matetiću iz

Tko se upiše u glazbenu školu, sigurno će oplemeniti svoj život, a možda će mu to postati i profesionalno zanimanje

Najviše nas pogađa kada ljudi iz drugih škola misle da je nama lako, a zapravo nam je puno teže nego ostalima, jer osim što imamo predmete poput hrvatskog ili matematike kao i svi drugi, paralelno slušamo i opće teoretsko glazbeno obrazovanje, i imamo individualnu nastavu s našim mentorima na kojoj vježbamo rad s instrumentima, smatraju učenici

Nastupi svakog drugog dana

Zahvaljujući tradiciji podučavanja glazbe dugoj gotovo dva stoljeća, mentorima koji su i sami stasali među istim školskim hodnicima i najbolje poznaju želje i potrebe svojih učenica i učenika, te kontinuiranom kvalitetnom radu, Glazbena škola Ivana Matetića Ronjgova stalno osvajaju značajna priznanja i nagrade.

- Naša škola je jedna od uspješnijih umjetničkih škola u Republici Hrvatskoj, što pokazuju naši rezultati na državnim i međunarodnim natjecanjima gdje redovito naši učenici osvajaju neke od prve tri nagrade. Tome u prilog govori i činjenica da kad su neka primanja na gradskoj ili županijskoj razini, naša škola redovito ima najviše kandidata. Natjecanja u glazbi imaju i veoma stroge kriterije gdje vi da bi na državnoj razini osvojili prvu nagradu morate imati 98 bodova od 100 mogućih, što znači da je to gotovo savršena izvedba koliko god to zvučalo nemoguće ili prepotentno, objašnjava ravnatelj Danijel Trinajstić. Svojim „savršenim izvedbama“ učenici ne oduševljavaju samo stručne žirije na natjecanjima, već i široku javnost jer imaju više od dvije stotine priredbi godišnje, što znači da svakog drugog dana učenici škole negdje u Rijeci, Primorsko-goranskoj županiji ili drugim dijelovima Hrvatske održavaju koncert ili sudjeluju na kakvom prigodnom nastupu.

Mlade harfistice za svojim instrumentima

Ronjgi, koji je kao nastavnik u školi radio od 1947. do 1951. godine i značajno unaprijedio nastavu i organizaciju rada škole, ustanova je 1963. godine dobila svoje današnje ime.

Zasluzni Matetić

- Škola je osnovana daleke 1820. godine, i to 20. lipnja, što znači da ove godine doista slavimo 195. godišnjicu osnutka. S time da mi dan škole slavimo po datumu rođenja Ivana Matetića Ronjgova po kojem škola nosi ime, a koji je rođen 10. travnja 1880. godine. Važno je napomenuti da je škola od samog osnutka bila izvor glazbenih događanja u gradu Rijeci, što je i do današnjih dana zadržano – ova škola nije samo odgojno-obrazovna ustanova, nego jedna javna ustanova u kulturi iz koje su se iznjedrili mnogi poznati glazbenici, čijim će

Odlična je škola i doista je obožavam - Petra Bugarin

stopama, vjerujem, krenuti i mnogi od sadašnjih naših mladih učenika. Ronjgov je posebno zapažen postao nakon Drugog svjetskog rata kada je ustrojio jednu novu školu, uveo mnoge novine u nastavu, i zaslužan je da je glazbeno obrazovanje u Rijeci u tom vremenu zaživjelo. Upravo iz razloga što je Ivan Matetić Ronjgov jedan od najzaslužnijih glazbenika i glazbenih pedagoga ovoga kraja, osoba koja je svojim radom neizmjereno zadužila Istru i Primorje kao prvi melodiograf koji je zapisivao narodne motive i „izmislio“ Istarsku ljestvicu kako bi to sve mogao napraviti, na neki način mu je počast iskazana kroz nazivanja naše ustanove njegovim imenom. Jer, da nije bilo njega, ne bismo danas mogli učiti o istarskim i primorskim narodnim pjesmama i glazbi – ne samo ovdje na ovoj školi, nego nigdje u svijetu, objasnio je Trinajstić, dodavši da je njegov i danas živući učenik, koji je također ugradio svoj rad u promociju glazbenog stvaralaštva ovog područja, maestro Dušan Prašelj.

527 učenika i 76 profesora

Ukupno 527 učenika pohađa ovu školu, od čega

Gotovo je pravilo da se učenici škole kasnije vraćaju i rade kao predavači ili suradnici - profesorica Vedrana Veljačić s učenicom Ninom Kovačević

68 učenika u područnom odjelu na Rabu gdje je ustrojena osnovna glazbena škola. To školu svrstava među veće ustanove kojima je osnivač Primorsko-goranska županija, a izazov za organizaciju rada u kojem će sve doista biti „harmonično“ tim je veći zbog toga što se u njoj svakodnevno druže i sreću stotine učenika od prvog razreda osnovne škole pa do srednjoškolskih maturanata.

- Mi smo Srednja glazbena škola Ivana Matetića Ronjgova, koja obavlja i djelatnost osnovne glazbene škole, kao i pripremnog razreda za osnovnu glazbenu školu. Taj razred upisuju djeca koja su već krenula u redovnu osnovnu školu, prvi i drugi razred, a od trećeg razreda upisuju se i u osnovnu glazbenu školu koja traje šest godina. Nakon završetka osnovne, polaganjem prijemnog ispita, upisuju i srednju glazbenu školu koja traje četiri godine, s time da u sastavu naše škole imamo

i općeobrazovnu nastavu što znači da sve opće obrazovne predmete držimo prema prilagođenom programu opće gimnazije u istoj zgradi. Malo je takvih škola u Hrvatskoj – u ovom kraju smo jedino mi, u Zagrebu nema takve škole, a koliko mi je poznato, postoji još samo u Dubrovniku. Škola je organizirana sukladno nastavnom planu i programu, svi ti učenici uz dobru organizaciju prostora i vremena moraju zadovoljiti svoj fond sati. Nastavu dijelimo na skupnu i individualnu – skupna je nastava iz teorijskih glazbenih predmeta kao što su solfeggio i teorija glazbe, zbor i orkestar u osnovnoj, te svi stručni predmeti poput harmonije, polifonije i slično u srednjoj glazbenoj školi. Individualna nastava su svi instrumenti koje podučavamo – to su svi gudači instrumenti, puhači instrumenti, udaraljke, harfa, solo pjevanje – koja se radi „jedan na jedan“, učenik s mentorom. Sve skupa imamo 76 profesora, s vanjskim suradnicima, koji su većinom zaposlenici HNK, ističe Trinajstić.

Često i po dvanaest sati u školi

Želje za nastavkom rada u glazbi i povratkom kao predavačica u školu u kojoj je provela više od jednog desetljeća ima i Petra Bugarin, koja sada pohađa 4. razred srednje glazbene škole.

- Ovdje sam već 11 godina, od pripremnog razreda za osnovnu školu, do sadašnjeg završetka srednje škole. Odlična je škola, doista obožavam ovu ustanovu još odmalena, i voljela bih se nakon Muzičke akademije vratiti ovdje i raditi kao predavačica. Nije lako takvo obrazovanje, po čitav dan smo u školi, i imamo i opće i glazbene predmete, pa tako recimo nakon matematike, slušamo solfeggio, a onda recimo imamo individualnu poduku iz pojedinih instrumenata, govori Petra koja iznimno hvali svoju mentoricu Jadranku Jurić koja joj otkriva „tajne“ glasovira. Na pitanje o najdražem skladatelju pomalo iznenađeno govori da o tome nikad nije razmišljala, da bi se nakon kratkog razmišljanja opredijelila za Frederica Chopina, no na pitanje čije su skladbe najteže odgovara odmah, „na prvu loptu“ – Franz Liszt.

I Ena Lešić, učenica pjevanja koja pohađa 3. razred srednje škole, dok vježba s kolegicom, pijanisticom Petrom Kukavicom, ističe kako je ta činjenica da istovremeno pohađaju i opće i glazbene predmete istovremeno i veliko opterećenje, ali i velika prednost za učenike glazbenih škola.

- Istina je, u školi smo po čitav dan, često i dvanaest sati, ali zbog toga smo svi u dobrim odnosima, svi se poznajemo, pomažemo jedni drugima – škola nam je kao drugi dom, a naši kolege i profesori kao jedna velika obitelj. Najviše me pogađa kada ljudi iz drugih škola misle da je nama lako, a zapravo nam je puno teže nego ostalima, jer osim što imamo predmete poput hrvatskog ili matematike

Ena Lešić, učenica pjevanja koja pohađa 3. razred srednje škole, u vježbi s kolegicom, pijanisticom Petrom Kukavicom

Zahvaljujući tradiciji podučavanja glazbe dugoj gotovo dva stoljeća, mentorima koji su i sami stasali među istim školskim hodnicima i najbolje poznaju želje i potrebe svojih učenika i učenika

kao i svi drugi, paralelno slušamo i opće teoretsko glazbeno obrazovanje, i imamo individualnu nastavu s našim mentorima na kojoj vježbamo rad s instrumentima, žali se Ena.

Na drugi fakultet, ali ostaje uz glazbu

Nisu svi učenici koji će završiti Glazbenu školu Ivan Matetić Ronjgov željni velike glazbene karijere, iako svi cijene obrazovanje koje im je pružila. Porin Brnabić, učenik klarineta 4. razreda srednje glazbene škole, ističe kako će krenuti drugim smjerom u svom profesionalnom obrazovanju, no kako mu je škola usadila važna znanja koja će zadržati čitavog života.

- Moram pohvaliti svog mentora Željka Pichlera, koji je jedan od najboljih profesora koje sam ikada upoznao. Osim što mi je dao praktična znanja oko sviranja instrumenta, naučio me je kako svirati s dušom i kako se uživjeti u glazbu, kako ju razumijeti. Glazbenu školu upisao sam prije 11 godina, moj brat je prije toga išao ovdje i kasnije je završio Akademiju. Tako sam i ja krenuo njegovim stopama, i prvo sam htio svirati klavir, ali su me uputili na puhački odjel. Pitali su me želim li svirati klarinet, a profesor Goran Pršo mi je odsvirao temu iz „Pink Panthera“ i odmah me „kupio“ za ovaj instrument. Iako neću ići dalje na Akademiju, jer sam već upisao drugi fakultet, planiram ostati vezan uz glazbu. Neću se baviti profesionalno, ali namjeravam svirati u raznim društvima poput Limene glazbe Trsat, zaključuje dobro raspoloženi Porin. ■■

Preporuka za glazbenu školu

Osim glazbenog znanja, objašnjava profesor Trinajstić, glazbena škola djeci usaduje disciplinu i naviku rada, ali i obogaćuje ga kulturnim duhom.

- Preporučio bih glazbenu školu svakome tko razmišlja što bi bilo dobro za njegovo dijete, ne samo zbog bavljenja glazbom, nego i zbog odnosa glazbe prema djetetu. Glazba sama po sebi je disciplina koja odgaja kulturu i duh djeteta, odnosno upravo ono što nedostaje današnjemu društvu. Tko se upiše u glazbenu školu, sigurno će oplemeniti svoj život, a možda će mu to postati i profesionalno zanimanje, zaključuje Trinajstić.

Danijel Šimek i njegov mentor profesor Josip Nemet

Pojačano ulaganje u osnovne i srednje škole

Prošle godine Primorsko-goranska županija je izdvojila 12,5 milijuna kuna u projektiranje i uređenje osnovnih i srednjih škola kojima je osnivač. U odnosu na prošlu godinu i utrošena sredstva u radove na 52 školska objekta osnovnih i srednjih škola, ove godine Županija planira izdvojiti čak 17 milijuna kuna

Napisala: Slavica KLEVA
Snimio: Petar FABIJAN

Dodatno podizanje standarda škola

U kakvom su nam stanju škole?

- Što se tiče investicijskog održavanja možemo istaknuti zadovoljstvo učinjenim od 2001. godine kada je Županija preuzela osnivačka prava osnovnih i srednjih škola. Projekcija za budućnost nam je u svakom slučaju da pored navedenog i uz uvažavanje državnog pedagoškog standarda, tj. projektiranje nadogradnji škola koje rade u dvije smjene za što ćemo također izdvojiti sredstva u 2015. godini, uložimo u dodatno opremanje naših škola informatičkom opremom.

Činjenica da će se pet milijuna kuna više ove godine utrošiti ne samo u ulaganje u objekte osnovnih i srednjih škola u Primorsko-goranskoj županiji nego i u programe, bila je i više nego dovoljan povod razgovoru s Editom Stilin, pročelnicom Upravnog odjela za odgoj i obrazovanje Primorsko-goranske županije koja je u rubrici „Među nama“ konkretnije obrazložila ovogodišnje odgojno-obrazovne planove i ciljeve na razini naše županije koje će realizirati:

- Prošle godine Primorsko-goranska županija je izdvojila 12,5 milijuna kuna u projektiranje i uređenje osnovnih i srednjih škola kojima je osnivač. U odnosu na prošlu godinu i utrošena sredstva u radove na 52 školska objekta osnovnih i srednjih škola, ove godine planiramo izdvojiti čak 17 milijuna kuna.

Od planiranog iznosa za redovito investicijsko održavanje objekata osnovnih i srednjih škola, te učeničkih domova planira se izdvojiti 4 milijuna kuna za 45 školska objekta.

Preseljenje Medicinske škole

Daljnja ulaganja, nastavlja Stilin, odnosit će se na kapitalne projekte školstva od kojih posebno želim naglasiti posljednju fazu uređenja Strojarsko-brodograđevne škole za industrijska i obrtnička zanimanja u Rijeci. Naime, u novouređene prostore škole planira se u školskoj 2015./2016. godini preseljenje Medicinske škole u Rijeci koja još od 1977. godine djeluje u prostoru Prve sušačke hrvatske gimnazije u Rijeci. Preseljenjem u adekvatan prostor, u čije je uređenje do sada

uloženo oko 6,5 milijuna kuna, a za završetak radova planira se ove godine utrošiti još 1,5 milijuna kuna, učenicima Medicinske škole u Rijeci kojih je oko 840 omogućit će se kvalitetnije izvođenje nastave u skladu s Državnim pedagoškim standardom. Prednost preseljenja, osim boljih prostornih uvjeta za izvođenje nastave jest i blizina Kliničkog bolničkog centra Rijeka, prostora laboratorija u Cambierijevoj ulici koje škola koristi za izvođenje praktične nastave, Medicinskog fakulteta, Zdravstvenog učilišta i učeničkog doma. Za potrebe preseljenja planiramo i opremanje novouređenih prostora s iznosom od 705 tisuća kuna i to za nabavu školskog namještaja, uredske i računalne opreme.

Srednjoškolci iz Strojarsko-brodograđevne škole za industrijska i obrtnička zanimanja Rijeka preselit će se u prostor škole koju zajednički koriste Prometna i Strojarska škola za industrijska i obrtnička zanimanja na Krnjevu. Za uređenje ove zgrade škole Županija je protekle četiri godine uložila oko 6 milijuna kuna. S uređenjem iste nastavljamo i ove godine kako bi se preseljenje realiziralo sukladno našim planovima, te planiramo izvesti završne radove na unutarnjem uređenju koji će se financirati s dodatnih 900 tisuća kuna.

Nova školska zgrada u Viškovu

Koji su još konkretni kapitalni projekti koje podupirete financiranjem?

- Početkom godine s Općinom Baška potpisan je Sporazum o zajedničkom sufinanciranju realizacije projekta rekonstrukcije Područne škole

Baška s dogradnjom školske sportske dvorane ukupne procjene vrijednosti od oko 16,5 milijuna kuna. Primorsko-goranska županija sudjeluje u troškovima projekta s iznosom od 50 posto ugovorene vrijednosti radova i opremanja.

Uložiti će se preko dva milijuna kuna u radove na rekonstrukciji i dogradnji Osnovne škole „Milan Brozović“ na Kastvu. Sufinancirat ćemo s 200 tisuća kuna dogradnju učionice u Područnoj školi Malinska-Dubašnica. Nakon ishođenja potrebnih dozvola, planiramo započeti s radovima na rekonstrukciji kotlovnice za grijanje drvnom biomasom u područnoj školi Nikola Tesla u Moravicama koju će uz osnovnu školu koristiti i Željezničko tehnička škola Moravice te dvije zgrade učeničkog doma koji djeluje u sastavu srednje škole.

Značajan projekt koji započinjemo je i sufinanciranje izrade projektne dokumentacije za izgradnju nove školske zgrade u Viškovu, obzirom na veliki broj učenika u sadašnjoj školi (920) i budućim demografskim procjenama Općine. Što se tiče opremanja, za osnovne škole planirali smo uložiti oko 400 tisuća kuna, a za srednje škole oko 1,2 milijuna kuna od kojih se 705 tisuća kuna odnosi na opremanje novih prostora Medicinske škole u Rijeci.

Koliko je ukupno odgojno obrazovnih institucija i učenika o kojima Županija vodi brigu?

- Županija je osnivač 30 osnovnih škola koje pohađa ukupno 9.411 učenika, ukupan broj osnovnoškolaca u PGŽ-u je 18.400 učenika. Županija je osnivač i 30 srednjih škola, ali financira 31 srednju školu (uključivo i Salezijansku klasičnu gimnaziju kojoj je osnivač vjerska zajednica) koje polazi 10.155 učenika, 4 učenička doma, a financira 5 učeničkih domova u kojima je smješteno 794 učenika.

Pomoćnici u nastavi i projekt e-Škole

Na početku školske godine bilo je dosta javnog prijedora s financiranjem pomoćnika u nastavi, bojazan da će djeca s posebnim potrebama ostati bez pomoći, kako je to u konačnici riješeno?

- U 2014. godini Primorsko-goranska županija je financirala ukupno 72 pomoćnika u nastavi u ukupnom iznosu od 962 tisuća kuna. Županija

Ostaju bez "medicinara" - Prva sušačka hrvatska gimnazija u Rijeci

Završni izgled rekonstrukcije Područne škole Baška s dogradnjom školske sportske dvorane

je u 2014. godini aplicirala na projekt Europskog socijalnog fonda i realizirala prihod od 2.004.632 kuna za 47 pomoćnika u nastavi. Broj od 25 pomoćnika u nastavi Županija je realizirala svojim sredstvima i sredstvima jedinica lokalne samouprave.

U 2015. godini Županija će financirati ukupno 70 pomoćnika u nastavi u ukupnom iznosu od 1.704.632 kuna. Od tog iznosa 23 pomoćnika će biti financirana sredstvima Županije u iznosu od 300.000 kuna, a 47 pomoćnika sredstvima Europskog socijalnog fonda u iznosu od 1.404.632 kuna. Moramo istaknuti da su potrebe naših škola gotovo u cijelosti financirane, a bude li u budućnosti daljnjih potreba za pomoćnicima, uvijek ćemo naći načina za njihovo financiranje.

U posljednje vrijeme spominje se pilot projekt e-Škole. Možete nam približiti što će projekt značiti za buduće generacije školaraca?

- Riječ je o pilot projektu na razini države, e-Škola znači biti spojen na ultrabrz internet, to je škola visoko opremljenom informacijsko komunikacijskom tehnologijom, s informatiziranim procesima poslovanja te učenje i poučavanje. Nastavnici će koristiti računalnu i mobilnu opremu, obrazovne aplikacije i digitalne nastavne medije. Za e-Školu na razini države prijavilo se 56 posto svih odgojno-obrazovnih institucija iz naše Županije, pa premda su sve škole dobile od župana pismo podrške, posljednju riječ će dati Carnet koji je i raspisao pilot projekt i koji će u konačnici odabrati, sukladno svojim pravilima, tko će ući u ovaj zahtjevan ali hvalevrijedan pilot projekt. Inače, moram istaknuti da se iz naše županije javilo daleko više škola od državnog prosjeka. Ukupno se javilo 35 škola, 20 osnovnih i 15 srednjih škola što držim apsolutno odličnim odazivom. ■■

Za pilot projekt e-Škole na razini države prijavilo se 56 posto svih odgojno-obrazovnih institucija iz naše Županije

Financiranje ostalih programa u 2015. godini

Za financiranje programa kojima se podržava i omogućava kvalitetniji odgojno-obrazovni rad u školama kojima je Županija osnivač, izdvojiti će se ukupno oko 4,5 milijuna kuna i to za sljedeće programe: produženi boravak učenika putnika osnovnih škola u iznosu, natjecanja i smotre u znanju, vještinama i sposobnostima te programe za poticanje dodatnog odgojno-obrazovnog stvaralaštva u iznosu, obilježavanja postignuća učenika i nastavnika izdavanjem e-knjige „Oni mogu više i bolje“ te obilježavanjem Svjetskog dana učitelja, stipendiranje 35 studenata deficitarnih zanimanja, stipendiranje učenika deficitarnih obrtničkih zanimanja, potpore Zakladi Sveučilišta u Rijeci, potpore znanstveno-nastavnim institucijama izvan Sveučilišta u Rijeci, potpore programima alternativnih škola – osnovna Waldorfska škola u Rijeci, sufinanciranje noćnog rada Sveučilišne knjižnice Rijeka, potpore novim obrazovnim programima Sveučilišta u Rijeci te potpore programima poučavanja hrvatskog jezika djeci iseljenika s područja Primorsko-goranske županije.

U novouređene prostore Strojarsko-brodograđevne škole planira se u školskoj 2015./2016. godini preseljenje Medicinske škole

Običaj koji razveseljuje i zbližava

Obnova Dubašljanskih kolejana pokazuje da kolejeni nisu tek puko, tradicijom i običajima nabijeno feštanje već prije svega događanje kojim se potiče i promiče zajedništvo, suradnja i međusobno pomaganje

Napisao i snimio: Mladen TRINAJSTIĆ

Kraljica brine i financijama

Prvi pisani zapis o Dubašljanskim kolejanima "obrađuje" događaj koji se zbija na prijelazu iz 1900. na 1901. godinu a u istom se dokumentu navodi i kako su prethodni kolejani na Dubašnici bili održani 1882. godine. Isto je događanje upriličeno još 1920/1921., 1930/1931. jednako kao i 1939./1940. godine. U drugoj polovici 20. stoljeća spomenuti je običaj oživljen na prijelazu s 1972. na '73. godinu te potom, i u već spomenutoj prigodi, na kraju 1988. odnosno početkom '89. godine. Tad je za kralja bio ustoličen Josip Sormilić dok je kraljicom imenovan Anton Dujmović. Zanimljiva je i činjenica kako za razliku od kralja, koji "dirigira" koledvom, kraljica po tradiciji ima dužnost brinuti o materijalnom odnosno financijskom aspektu cijele priče pa se na tu dužnost, u prošlosti, redovno biralo imućnije ljude.

S otvaranja Dubašljanskih kolejana - svečano ustoličenje kralja (Tomislav Dujmović) i kraljice (Ivica Žgombić)

Nakon višedesetljetne organizacijske stanke, na prijelazu s 2014. na 2015. godinu u Malinskoj su održani još jedni Dubašljanski kolejani - tradicijska manifestacija kojom su žitelji Općine Malinska-Dubašnica iznova oživjeli stari običaj svojih predaka vezan uz koledvanje. Dubašljanski kolejani 2014./2015. održavali su se od 26. prosinca 2014. pa do 18. siječnja 2015. godine te su tako, drže organizatori spomenute manifestacije (koja je posljednji put, prije ovogodišnje, upriličena sad već davne 1988./1989. godine) Dubašljanima donijeli dašak starine, tradicije te folklornog odnosno običajnog bogatstva na koje su stanovnici tog dijela otoka Krka iznimno ponosni.

Samo koledvanje, objasnili su nam članovi organizacijskog odbora lani osnovane udruge "Dubašljanski kolejani", stari je tradicionalni narodni običaj koji se na području Dubašnice sastoji od tri glavna djela - čapivanja kralja i kraljice, koledvanja po selima Dubašnice te Velikog pira - završne svečanosti kojom se sveopće veselje zaključuje velikom feštom. Od organizatora nedavno, i više no uspješno održanih kolejana doznali smo i kako se završnoj svečanosti priključilo čak četiri stotine sudionika, jednak broj onome kakav je dostignut i na prethodnim kolejanima upriličenim pred punih 26 godina, a koji su do sad po broju sudionika smatrani rekordnim! Kraljem Dubašljanskih kolejana izabran je Tomislav Dujmović dok je titula kraljice, koju redovno također nosi muškarac, povjerena Ivici Žgombiću. Imena kraljevskog para, po starom običaju za koji se sa sigurnošću može reći da se na području Dubašnice njeguje barem stoljeće i pol, obznanjena su po završetku

Duga kolona Dubašljana prati i slavi svoga kralja

svečanog misnog slavlja koje je o blagdanu Stipanje slavljeno u župnoj crkvi sv. Apolinara u Bogovićima.

Svečano ustoličenje

Nakon što su, za trajanja pričesti na crkvi zaključani bočni izlazi, vjernici su po završetku mise krenuli prema izlazu gdje su lokalni muškarci, članovi kolejanskog odbora, naposljetku na crkvenim vratima čapali kralja i kraljicu te ih podizanjem na ramena prikazali oduševljenom mnoštvu. Vrhunac svečanog ustoličenja kralja Tome Dujmovića i njegove kraljice, Ivice Žgombića zbija se potom u vidu svečnog mimohoda praćenog zvucima sopela tijekom kojeg je kralj, postavljen na "šediju", nošen najprije oko crkve u Bogovićima a potom na čelu duge kolone Dubašljana i mjestom. Veliko slavlje potom se preselilo u velebnu školsku sportsku dvoranu Područne škole "Dubašnica" gdje se kralj po prvi put dobio prigodu obratiti svim sudionicima Dubašljanskih kolejana i mještanima svih okolnih sela koji su ispunili tribine spomenutog kompleksa.

Zajedno s kolejanskom skupinom domaćih muškaraca, kraljevski je par u potom svakodnevno obilazio žitelje svih naselja Dubašnice te se, u domovima svih koji su ih primili (a to su učinili baš svi kojima su se kolejani pojavili na vratima op.a.) sa njima družili, veselili i pjevali. Kod ljudi koji su imali kakvu nedaću ili problem svi su, po dobrom starom običaju, u toj prigodi zajedno molili dokazujući kako kolejeni nisu tek puko, tradicijom i običajima nabijeno feštanje već prije svega događanje kojim se potiče i promiče zajedništvo, suradnja i međusobno pomaganje. Dubašljanski kolejani sredinom su siječnja zaključeni već spomenutim Velikom pirom, cjelodnevnom završnom feštom koja je, kako i priliči pravom bodulskome piru, započela već u ranojutarnjim satima kad su se kolejani počeli okupljati na malinskarskoj rivi. U nepreglednoj šarenoj koloni, sudionici završnog slavlja potom su se iz središta Malinske zaputili put susjednih Bogovića gdje je, u župnoj crkvi pred kojom su čapivanjem kralja kolejani i započeli, upriličeno svečano misno slavlje.

Duh tradicije živi

Čak četiri stotine u dubašljanske narodne nošnje odjevenih sudionika, svih redom domaćih ljudi (kako to nalažu i stroga kolejanska pravila) tako je i u ovoj prigodi dokazalo u kolikoj mjeri duh tradicije i bogate folklorne baštine još uvijek živi među stanovnicima tog dijela otoka Krka, ljudima koji su se svojski potrudili pokazati u kolikoj su mjeri ponosni na svoju starinu, svoje običaje i tradiciju koja, sudeći po broju mladih sudionika cjelokupnog događanja, nije i neće biti zaboravljena.

- Ponosan sam i sretan ne samo zbog toga što sam bio kraljem ovogodišnjih kolejana već i stoga što sam, kao i mnogi drugi Dubašljani, sudjelovao u ovom tradicijskom događanju koje nas je sve skupa razveselio ali i zbližilo. Obilaziti domaćinstva diljem Dubašnice te zajedno s njihovim članovima provoditi sate i sate u pjesmi i čakuli nije uvijek bilo jednostavno niti lako, ali ne postaje se svakog dana kraljem, zaključio je u samom finišu kolejanskih zbivanja kralj Tome Dujmović ne zaboravivši napomenuti kako su darovi koje su kolejanima uručivali njihovi sumještani samo dijelom iskorišteni za upriličenje svečanosti Velikog pira. Značajan dio doniranog novca, hrane i pića Dubašljanskim je kolejanima naime poslužio i za pomaganje potrebitih - mahom starijih i bolesnih žitelja Dubašnice.

Zadovoljan tijekom kolejanskih zbivanja bio je i Ivan Šabalja, jedan od organizatora spomenute manifestacije ali i predsjednik udruge "Dubašljanski kolejani" oformljene početkom 2014. godine upravo radi organizacije tog događanja ali i pripremanja svih njegovih budućih izdanja.

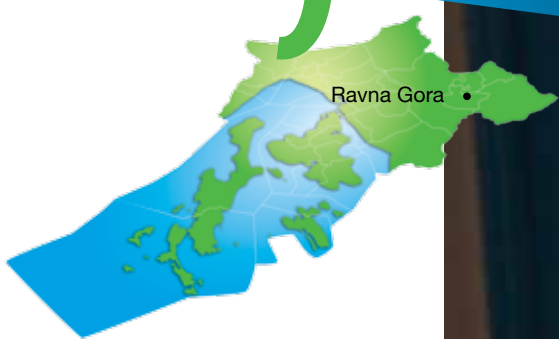
Kolejani su običajno bogatstvo na koje smo iznimno ponosni - Ivan Šabalja, predsjednik udruge "Dubašljanski kolejani"

- Inicijativa za organizacijom kolejana došla je spontano, od samih Dubašljana a to što smo nedavno osnovali udruhu i uspješno proveli u djelo događanja vezana uz ovu tradicijsku manifestaciju drži me u uvjerenju da ovo nisu naši posljednji kolejani. Naprotiv, ističe Šabalja naglašavajući da je siguran da do idućeg izdanja neće proći dva i pol desetljeća. Sama događanja vezana uz netom zeključene kolejane samo su jedan od uspjeha kojeg smo oživljavanjem ove manifestacije postigli, povjerio nam se Šabalja ističući kako je jednako važno, ako ne i važnije postignuće tog događanja činjenica da je upravo zbog priprema ove manifestacije izrađeno čak dvije stotine novih dubašljanskih nošnji. Zajedno sa svime što činimo na dokumentiranju i trajnom očuvanju naših običaja i tradicijskih nošnji, jednako važnim i vrijednim držim i sva u posljednje vrijeme pokrenuta nastojanja organiziranog i sustavnog prenošenja naših narodnih običaja na mlada pokoljenja, zaključio je predsjednik udruge "Dubašljanski kolejani". ■■

Kolejani na malinskarskoj rivi

Pravilnik za buduća pokoljenja

Prije samih Dubašljanskih kolejana, organizacijski je odbor spomenutog događanja po prvi put donio službeni pravilnik kojim su, za sva buduća pokoljenja ali i izdanja Kolejana, uređena pravila organizacije i održavanja te tradicijske manifestacije. Uz brojne, do u detalj razrađene propise, u pravilniku stoji i kako su Dubašljanski kolejani stari narodni običaj koji se organizira u vrijeme božićnih i novogodišnjih blagdana s ciljem čestitanja, skupljanja darova, pjevanja ili molitve ali i pomaganja onima koji ne mogu ili nisu spremni veseliti se i koledvati. Kralj i kraljica kolejana, stoji u istom dokumentu, mogu biti isključivo punoljetne muške osobe koje su stanovnici Dubašnice. Uz to, kraljevski par mora biti Dubašljanima po muškoj lozi a po posebnom ih pravilniku bira ranije formirana kolejanska komisija. Sudionicima "Dubašljanskih kolejana" mogu pak biti sve punoljetne osobe (ženske i muške) koje moraju imati unaprijed odobranog para - mladića ili divojku ili pak svog bračnog druga. I sudionici moraju ispuniti razne uvjete od kojih su najvažniji oni koji se tiču izvornog dubašljanskog porijekla ali i trajnog prebivališta u selima koja spadaju pod Dubašnicu. Uz to, sudionici kolejana moraju imati ispravnu dubašljansku nošnju (žensku ili mušku) koju prethodno mora odobriti - "Komisija za nošnju"!

Rad s djecom oplemenjuje

Život uz glazbu

Napisao: Marinko KRMPOTIĆ
Snimio: Petar FABIJAN

I obitelj uz glazbu

Velika pomoć u bavljenju glazbom Nedica ima i u supruhu Josipu koji se i sam od mladosti amaterski bavi glazbom i vodi udrugu HKD Gora pa itekako razumije koliko truda i vremena treba uložiti za kvalitetan rad: "Bez pomoći i razumijevanja supruga Josipa i naše sada već odrasle djece, sina Vladimira i kćeri Vesne, ne bih mogla postići ovakve rezultate u svom poslu, jer mi je izuzetno važno imati stabilnu obitelj", kaže Nedica Poljančić dodajući kako u njihovoj obitelji nije ništa neobično da se, primjerice, na jednom nastupu na nekoj priredbi kao organizatori i izvođači izmijene i ona i suprug - ona sa zborovima i tamburaškim orkestrom, a suprug sa svojim tamburaškim sastavom!

Nedeljka Poljančić, učiteljica glazbene kulture iz Ravne Gore svojim je radom s mladima glazbeno obogatala dvije sredine - ravnogorsku i fužinarsku. Po broju izvedenih skladbi na dječjem festivalu "Kvarnerić" Nedica je sa svojim školskim zborovima apsolutna rekorderka

Čak 30-tak pjesama s dva školska dječja zbora, ravnogorskim "Brezicama" i fužinskim "Ivančicama", na proteklih trinaest dječjih festivala "Kvarnerić" i drugih glazbenih natječaja skladale su i izvele glazbene radionice mentorice Nedeljke Poljančić, učiteljice glazbene kulture iz Ravne Gore! Po tom broju skladbi ona nedvojbeno spada u red najpredanijih i najaktivnijih u svojoj profesiji na području Primorsko-goranske županije. Ta ocjena na potvrdi dobiva i nakon što se vide rezultati njena rada i van okvira "Kvarnerića" - brojni nastupi na Državnim smotrama pjevačkih zborova u Varaždinu i županijskim susretima u Rijeci, višegodišnje aktivnosti sa školskim zborovima u Ravnoj Gori

i Fužinama, uspješno vođenje ravnogorskog tamburaškog orkestra i folklorne skupine ravnogorske škole, jednom riječju, život posvećen glazbi.

Ravnogorska glazbena tradicija

Da će tome biti tako, govori Nedica Poljančić, njoj je postalo jasno još u nižim razredima njene ravnogorske osnovne škole:

"Već tamo u drugom ili trećem razredu osnovne škole počela sam pohađati glazbenu školu, a od šestog, sedmog razreda bilo mi je potpuno jasno kako se želim baviti glazbom i to kao nastavnica u školi. Osnovnu glazbenu školu završila sam u

Delnicama te potom krenula u srednju glazbenu u Rijeci pa onda i u Zagreb na glazbenu akademiju po završetku koje sam stekla zvanje nastavnika glazbenog odgoja. U svemu tome imala sam veliku pomoć roditelja što je bilo itekako važno, jer tada iz jednog malog mjesta poput Ravne Gore baš i nije bilo uobičajeno, a ni jeftino, dijete školovati za nastavnicu glazbe. Uz veliku požrtvornost moje majke, jer sam ostala bez oca prije upisa na glazbenu akademiju, ipak sam uspješno završila školovanje, vratila se u svoj rodni kraj i počela raditi u osnovnoj školi 1978. godine. Te početne dvije-tri godine radila sam još i u glazbenoj školi Ive Tijardovića u Delnicama, ali zbog velikog broja sati postalo je vrlo naporno i odlučila sam raditi samo u osnovnoj školi u Ravnoj Gori.

Naravno, svaki je početak težak pa je bio i moj, ali mi je svakako pomogao vrlo pozitivni odnos prema glazbi koja je tipičan za Ravnu Goru. Naime, Ravna Gora ima zaista jaku glazbenu tradiciju i kod mnogih mještana postoji izrazito poštovanje prema glazbi pa nije bio problem privući djecu za rad u brojnim glazbenim aktivnostima: školskom zboru, glazbenoj radionici, folkloru... Štoviše, zborovi koje sam osamdesetih godina vodila u ravnogorskoj osnovnoj školi imali su do stotinjak djece, a najviši dosegnuti broj je 115-ero pjevača! Koliko je to veliki broj vidi se iz činjenice da danas cijela škola broji otprilike toliko učenika. Radilo se puno i u tijeku školske godine znali smo imati dvadesetak nastupa, znači dva do tri nastupa mjesečno što je jako puno za osnovnoškolski uzrast.

Rad u Fužinama

Svojevrsni vrhunac rada sa školskim zborom svakako je razdoblje od 1995. do 2001. godine kad sam sa "Brezicama" sedam godina za redom izborila nastup na državnoj smotri školskih zborova u Varaždinu pri čemu zasta nismo samo nastupali, već i osvajali vrijedne nagrade - 1995. godine osvojili smo srebrnu plaketu a do 2001. godine još tri puta brončanu plaketu dokazavši kako se i u malim sredinama može jako kvalitetno raditi. Taj kontinuirani rad i kontinuirani uspjesi te stalni nastupi na državnim smotrama, što nije bilo nimalo lako ostvariti, podigli su i naš ugled na županijskoj razini i, vjerujem, stvorili temelje za kasnije nagrade i priznanja. Od 2002. godine, nakon što je smanjenja satnica glazbenog odgoja, počela sam raditi i u drugim školama, točnije godinu dana u Skradu, a zatim u Fužinama gdje i danas radim. U Fužinama sam u to vrijeme pokrenula rad glazbene radionice i školskog zbora "Ivančice", te smo do danas ostvarili brojne uspjehe što me čini sretnom i zadovoljnom jer sam time na jedan način tim ljudima uzvratila na tome što su me kao kolektiv, ljudi i učenici odlično primili. Fužine su specifične jer su tamo čak tri različita narječja - kajkavski, štokavski i čakavski. Uz veliku pomoć profesorice hrvatskog jezika Ivane Kauzlarić i ravnateljice Stanke Lončarić nastao je veći broj pjesama i to zahvaljujući odličnom radu učenika i njihovih roditelja koji su puno pomagali u stvaralaštvu na tim dijalektima. Dio tog dječjeg

stvaralaštva zabilježili smo i na CD-u, a sljedeće godine, povodom 230 godina fužinske osnovne škole, objavit ćemo i drugi CD, s pjesmama nastalim u glazbenoj radionici škole.

Brojne nagrade

Tijekom svih tih brojnih nastupa na Kvarneriću dobili smo brojne nagrade za naš rad. No, još je bitnije da smo stvarajući pjesme u spontanom i kreativnom ozračju uživali, radovali se od trenutka kad smo započeli stvarati pa do same izvedbe na festival. Pri tom je bitno istaći da u glazbenim radionicama stvaraju djeca nadarena i izuzetno zainteresirana za glazbeno stvaralaštvo. Na satovima glazbenih radionica zajedno smišljamo tekst i glazbu. Preduvjet za rad je sloboda izraza, mašta i znatiželja. Cijeli taj proces stvaranja pjesme neprocjenjivo je iskustvo koje će im donijeti dragocjeno iskustvo u životu kasnije", govori Nedjeljka Poljančić ističući kako je gotovo usporedo s pokretanjem rada glazbene radionice u Fužinama, počela u rodnoj Ravnoj Gori raditi i s tamburaškim orkestrom u udruzi HKD "Gora".

Tamburica se u Ravnoj Gori svira već više od 125 godina pa smo pri pokretanju rada tamburaškog orkestra, naišli na odličan odaziv ne samo kod djece zainteresirane za sviranje, već i kod sumještana koji su nam poklanjali stare instrumente, a imamo i podršku od strane lokalne samouprave kroz redovno sufinanciranje udruge. Trenutačno naš tamburaški orkestar broji 28 svirača i sviračica koji jako vole to što rade, ozbiljni su u izvršavanju svojih obveza i imamo puno nastupa, a veliki broj djece nakon izlaska iz orkestra nastavlja se baviti glazbom na razne druge načine", govori Nedica Poljančić, koja je zbog niza pažnje vrijednih rezultata i sama dobivala vrlo vrijedne nagrade - 1999. godine odlikovana je Redom Danice Hrvatske od strane predsjednika RH, a 2002. godine dobila priznanje ministra prosvjeta povodom Dana učitelja i to županijsko i državno. Od 1997. godine promovirana je u učitelja mentora te potom 2003., 2008. i 2012. godine i u učitelja savjetnika. Uz to je punih 12 godina bila voditelj županijskog stručnog vijeća učitelja glazbene kulture. Sve u svemu, život sto posto vezan uz glazbu, život u kojem se može povući crta jednakosti s glazbom. Priznaje to i Nedica ističući kako ju je sve to učinilo sretnom osobom: "Nastojala sam svojim radom probuditi kod mladih ljubav prema glazbi i potaknuti ih za bavljenje glazbom, kako bi obogatili svoj duh i svijet oko nas učinili boljim mjestom za život". ■■

Sa školskim dječjim zborom, ravnogorskim "Brezicama"

Rasadnik kadrova

Dugogodišnji rad s djecom rezultirao je da su njeni brojni učenici nastavili baviti se glazbom te i sami završili kao glazbenici. Među njima je, primjerice pijanistica svjetskog glasa Nadica Majnarić koja radi u Beču, voditeljica pjevačkog zbora Gimpl Žaklina Majetić, braća Miroslav i Tomislav Poljančić, a mladi Marin Komadina na dobrom je putu da stekne glazbeno zvanje...

Detalj rada Glazbene radionice Fužine

Črnomelj

Črnomelj – ljepota prirode i zanimljiva povijest

Netko bi na pitanje što se u Črnomlju može vidjeti ponajprije pomislio na Kupu, koja na području Črnomlja dijeli Sloveniju i Hrvatsku s čije su se strane smjestile Općina Brod Moravice i Grad Vrbovsko, a koja nudi uživanje u sportskom turizmu, vožnji kajakom ili raftingu pa do ribičije i šetnje uz rijeku. Ali nije samo to...

Napisao i snimio:
Marinko KRMPOTIĆ

*Črnomelj je kulturno,
gospodarsko i upravno središte
slovenske Bele krajine*

Črnomelj je pravi mali sakriveni biser lijepe prirode i iznimno značajne i zanimljive povijesti, zaključak je nakon posjete Občini Črnomelj, jednoj od Primorsko-goranske županiji susjednih slovenskih lokalnih samouprava. Kad spominjemo pojam sakriveni mislimo ponajprije na činjenicu da premalo ljudi zna što sve ovaj lijepi dio Slovenije nudi potencijalnom posjetitelju. Svakako, znatan broj ljudi vjerojatno bi na pitanje što se u Črnomlju može vidjeti ponajprije pomislio na Kupu, koja na području Črnomlja dijeli Sloveniju i Hrvatsku i s čije su se strane smjestile Općina Brod Moravice i Grad Vrbovsko, a koja nudi uživanje u sportskom turizmu, vožnji kajakom ili raftingu pa do ribičije i šetnje uz rijeku.

No, uz zaista lijepu prirodu, Črnomelj nudi i povijest vrijednu svake pažnje. Primjerice, u tijeku Drugog svjetskog rata Črnomelj bio središte oslobođene Slovenije i baš tu su postavljeni temelji slobodne Slovenije. Upravo u Črnomlju je 19. i 20. veljače 1944. godine održano zasjedanje Slovenskega narodno-osvobodilnega sveta (SNOS) na kojem su postavljene odrednice nove savezne države, a dan kasnije svoju prvu kazališnu predstavu izvelo je Slovensko narodno gledališče (SNG) pa je tako Črnomelj izuzetno značajan i na području slovenske kulture.

Mojca Čemas Stjepanovič

Naselje još u brončano doba

No, to nisu jedini zanimljivi dijelovi povijesti ovog kraja, govori nam Janez Weiss koji vodi brigu o Mestnoj Muzejskoj zbirki u kojoj je na tri etaže kroz odlično postavljenu zbirku pažnje vrijednih eksponata pojašnjenja bogata povijest ovog kraja: "Najstarije naselje stvoreno je u kasno brončano doba (13.-8. stoljeće prije naše ere) i razvijalo se kroz željezno doba sve do osvajачkih pohoda rimskoga cara Oktavijana Avgusta i njegova nasljednika Tiberija. Rimljani su prvi i uništili Črnomelj budući da je to bilo naselje u kojem su živjeli njihovi protivnici - Kolapijani i Japodi. Nakon uništenja je nastalo novo naselje koje će u doba kasne antike (3. do 6. stoljeća) biti jedno od najznačajnijih naselja u tom dijelu zapadnog Balkana, ponajprije zbog odličnog položaja za razvoj trgovine. U razdoblju između 580. i 620. godine Črnomelj je iznova uništen, ovog puta divljačkim pljačkaškim pohodima Avara i Slovena, a obnova počinje tek u 9. stoljeću.

Prvi se put Črnomelj spominje 1228. godine kad je u njemu ustanovljena Belokranjska pražupnija. Već 1251. Črnomelj dobiva povlastice trgovačkog odredišta i dobija svog prvog župana. Bio je to Fridericus iudex de Tzerneml. U 14. stoljeću oko grada su podignute zidine koje će im itekako dobro doći jer baš zahvaljujući njima Turci, koji su se prvi

put pod gradom pojavili 1408. godine, nikad nisu ušli u Črnomelj. No, zato su njegovi stanovnici imalu puno muka s požarima od kojih povijest bilježi dva posebno teška - 1586. i 1744. godine.

Tijekom 19. stoljeća Črnomelj se iznova počinje razvijati kao regionalno središte pa je tako, primjerice, 1868. godine s radom počela Slovenska čitalnica, 1874. godine Vatrogasno društvo, 1890. godine otvorena je nova škola, a 1914. godine mjesto je sa Slovenijom i Hrvatskom vezano željezničkom prugom. Tijekom Drugog svjetskog rata područje Črnomelja bilo je po odlasku Talijana najslobodniji dio Slovenije zbog čega su tu i postavljeni temelji nove države, a nakon Drugog svjetskog rata Črnomelj se razvio u kulturno, gospodarsko i upravno središte Bele krajine”, rekao je Weiss potvrđivši svoje riječi nizom zanimljivih eksponata pažnje vrijedne muzejske zbirke koju zaista, dođete li u Črnomelj, treba posjetiti.

Blizina glavnih prometnih pravaca

Kakvo je danas stanje u Črnomlju i kako diše gradić i područje koje bilježi zanimljivu i za Slovenije važna povijesna zbivanja, rekla nam je načelnica Općine Črnomelj, županja Mojca Čemas Stjepanović koja je prošle godine na izborima po drugi put osvojila mandat čelne osobe ove općine u kojoj po podacima Statističnog ureda Republike Slovenije iz lipnja prošle godine na 340 km² živi 14.659 ljudi: “Središnje smo mjesto Bele Krajine, a naš veliki adut svakako je blizina značajnih prometnih pravaca te najvećih hrvatskih i slovenskih gradova. Tako smo, primjerice, od Ljubljane udaljeni svega 92, a od Zagreba 100

kilometara, dok je do aerodroma Brnik samo 120 kilometara. Iz Črnomlja se do auto ceste koja ide u smjeru Zagreba, Splita i Rijeke dolazi nakon svega 25 km, a sve to znači da smo mnogima blizu. No, ono što nije dobro i na čemu radimo su puno bolje prometna povezanost s okolnim područjima i to će nam, uz postavljanje širokopojasnog i interneta, biti glavna aktivnost u sljedećem mandatu”, ističe Čemas Stjepanović koja, govoreći o poslu učinjenom tijekom svog prethodnog mandata kaže:

“Nakon dolaska na vlast zatekli smo prilično teško stanje i više od 200.000 eura duga, i to bez

Črnomelj “leži” uz dvije rijeke, Dobličicu i Lahinju

Suradnja sa susjedima

U Črnomlju su skloni suradnji sa susjedima i općenito međunarodnoj suradnji pa tako održavaju bratske prijateljske veze s Općinom Negotino (Makedonija), talijanskim lokalnim samoupravama Antillo (Sicilija) i Terzo d'Aquileia Udine te gradom Duga Resa u Hrvatskoj, a dobri su i sa goranskim susjedima, pogotovo s Gradom Vrbovsko s kojim će ove godine krenuti u projekt uređenja obale Kupe: “Proteklih smo godina vrlo uspješno na EU projektima surađivali s Dugom Resom i Općinom Jastrebarsko, a sad je pred nama suradnja s Gradom Vrbovsko. Imali smo već prve aktivnosti na terenu, a daljnji planovi o suradnji prošle su godine omeli najprije nevrjeme, a potom izbori kod nas. No, ovog proljeća tu suradnju nastavljamo i prijavit ćemo taj projekt za EU sredstva pri čemu mi se čini da bismo prije mogli dobiti sredstva ako Hrvatska bude nositeljica”, rekla je Mojca Čemas Stjepanović.

Crkva Sv. Duha

Ljuti na državu

Praznik Občine Črnomelj je 19. veljače, na Dan I. zasjedanja Slovenskega narodno-osvobodilnega sveta. No, Belokrajinci nisu baš zadovoljni odnosom države prema njima: "Ne samo prema nama, već prema svim lokalnim samoupravama uz slovensku obalu Kupu, država se odnosi mačehinski i sigurno je da bi puno više morala ulagati u ove krajeve želi li osigurati opstanak ljudi. Taj negativan odnos vidi se i iz toga da se datum zasjedanja SNOS-a država ne obilježava onako kako taj datum to zaslužuje", smatra županja Česen Stjepanović.

*Idilični zimski
motivi malih naselja
Bele krajine*

Središnje naselje, Črnomelj, smješteno je između dvije rječice, Dobličice i Lahinje, i predstavlja uspješan spoj urbanog i prirodnog, prošlosti i sadašnjosti, zelenila brežuljaka i snage vode

Črnomelj raste, okolna mjesta odumiru

Najjednostavnije objašnjenje naziva mjesta Črnomelj je to da je nastalo od pojma crni mlin. Grad pripada pokrajini Dolenjskoj i statističkoj regiji Jugoistočna Slovenija. Prema popisu stanovništva iz 2002. godine Črnomelj je imao 5.854 stanovnika, a zanimljivo je da je bilježi rast stanovništva i to za svakog popisa, tamo od 1869. godine kad ih je bilo 1.071 duša do 2002. godine pri čemu je bitno istaći kako taj broj ima pažnje vrijedan rast od 1966. godine kad ih je bilo 2.784, pet godina kasnije ih je gotovo tisuću više (3.744), 1981. godine taj broj raste na 4.371, a 1991. godine prelazi brojku od pet tisuća (5.462). Nažalost, dok broj ljudi u samom Črnomlju stalno raste, u okolnim mjestima koja čine Občinu Črnomelj, stalno pada po čemu je Črnomelj sličan Delnicama i tužnoj goranskoj depopulacijskoj priči.

kredita. Uspjeli smo sve to vratiti, a uz to smo iz EU fonodova uspjeti privući 11 milijuna eura, odnosno cijeli jedan godišnji proračun. To nije bilo nimalo lako jer je, da bi se osiguralo korištenje tog novca, trebalo najprije uložiti svoje i tek nakon što sve platiš, možeš računati na financijsku pomoć EU. No, uspjeti smo i to ponajprije zahvaljujući kvalitetnom radu uposlenih u općini koji su brinuli o tom projektu. Nemamo poseban tim specijaliziran za EU projekte već, nakon što EU raspišu natječaje za sredstva, analiziramo što bi nam moglo biti zanimljivo i odredimo na što ćemo se kandidirati. Vanjske suradnike angažiramo samo za one dijelove koji su stručni", govori županja Čemas Stjepanović ističući kako joj je u borbi za EU sredstva itekako pomoglo iskustvo koje je stekla radeći u Vladi Republike Slovenije.

Nezaposlenost 20 posto

S ovogodišnjim proračunom od 13 milijuna eura pokušat će nastaviti u tom ritmu, pogotovo u obnovi povijesnih lokaliteta i investicijama vezanim uz infrastrukturu, od cesta do vodoopskrbe, a poseban dio posla bit će vezan uz

Maketa starog grada Črnomlja

*Janez Weiss
i jedan od
ekspozata iz
rimskog doba*

postavljanje širokopojasnog interneta: "U koliko ćemo mjeri u tome uspjeti tek ćemo vidjeti, ali da nam je baš to potrebno nedvojbeno je jer to donosi razvoj i to privlači potencijalne ulagače koji donose zaposlenost što je temelj bilo kakvog daljnjeg razvoja. Trenutačno imamo oko 20 posto nezaposlenosti što je puno, a raduje da postotak nezaposlenih blago pada i nadamo se da će taj trend biti nastavljen i da će stanje biti sve bolje. Najznačajnija poduzeća ovog kraja su "Sekup" s više od 900 uposlenih, Družba "Akrapović" s oko 500 uposlenih vrlo kvalitetno proizvodi rasplinjače plina za automobile i motocikle, "Livar" zapošljava oko 200 ljudi i djeluje u Ivančnoj Gorici kao i Družba "Akrapović". Dio naše gospodarske ponude svakako su i tri poslovne zone za koje polako raste zanimanje, a sigurno je da bi ga bilo i više kad bi prometnice do nas bile kvalitetnije. I zbog toga je očigledno da će rad na cestovnoj infrastrukturi biti temelj daljnjeg razvoja ovog kraja", govori Mojca Čemas Stjepanović koja priliku za razvoj vidi i u turizmu:

"U turizmu nastojimo staviti naglasak na povijesti i tradiciji ovog kraja pri čemu se posebno puno može vidjeti u samom središtu mjesta gdje se

Oko 10.000 posjetitelja godišnje bilježi Primožičeva hiša

nalaze Mestna Muzejska zbirka, Pastoralni centar u kojem su također sačuvani ostaci davne povijesti Črnomlja, zanimljiva je i Crkva svetog Duha iz 15. stoljeća, a veliku pažnju posjetitelja i broj od oko 10.000 posjetitelja godišnje bilježi Primožičeva hiša u kojoj smo sačuvali nekadašnji način života i koja nam služi za izložbe i slična druženja. Puno je zanimljivih pojedinosti i van Črnomlja, od rodna kuće Otona Župančiča u Vinici pa do prekrasnih lokaliteta uz Kupu. Upravo na toj povijesti inzistirat ćemo ubuduće i tražiti realizaciji projekata koji će nuditi razvoj na tom području pri čemu očekujemo i puno više angažmana od ljudi koji se bave turizmom jer za sada nisu previše skloni promidžbi, što nije dobro", smatra načelnica Općine Črnomelj Mojca Čemas Stjepanovič.

Biciklističke i pješačke staze i šetnice

Inače, Občinu Črnomelj čini 13 Krajevnih skupnosti (slično nekadašnjim Mjesnim zajednicama u Hrvatskoj) - Adlešiči, Butoraj, Črnomelj, Dobličice, Dragatuš, Griblje, Kanižarica, Petrova Vas, Sinji Vrh, Stari trg ob Kolpi, Talčji Vrh, Tribučice i Vinica.

Središnje naselje, Črnomelj, smješteno je između dvije rječice, Dobličice i Lahinje, i predstavlja uspješan spoj urbanog i prirodnog, prošlosti i sadašnjosti, zelenila brežuljaka i snage vode. Uz

Ušće Dobličice i Lahinje ljeti

Srednjovjekovni Črnomelj na slici Valvasora iz 17. stoljeća

povijest moguće je u ovom kraju uživati i u brojnim biciklističkim i pješačkim stazama i šetnicama pa su tako, primjerice, vrlo zanimljive tematske staze poput Belokranjske pčelarske poučne staze ili Grajske šumske poučne staze Dragatuš koju je moguće savladati za tri sata hoda i koja nudi niz zanimljivih prirodnih i povijesnih lokaliteta ovog kraja - izvor Obrščice, Francusku jamu, vinograde... tu je Mlinarska staza od Damlja do Vinice koja vodi po Krajinskom parku Kolpa i duga je oko 10 kilometara, a vodi mahom uz obalu Kupe i ne nudi ekstremne napore pa je idealna za obitelji. Tu su još i staze poput Najjužnije slovenske pješačke staze, Sajamske staze od Vinice do Čuničev te Županičeve staze od Dragatuša do Vinice. Naravno, iznimno brojne su i biciklističke staze koje su redom dobro označene i nude uživanje u upoznavanju prirodnih ljepota Bele Krajine.

Sve u svemu, sa svojim skrivenim ljepotama Črnomelj je idealan za višednevni posjet jer nudi tako puno a tako je, za sve koji žive u Primorsko-goranskoj županiji, blizu. Zato, pruži li vam se prilika, "skoknite" do Bele Krajine i njenog srca, Črnomlja. ■■

S ovogodišnjim proračunom od 13 milijuna eura, nešto se ipak može napraviti

Načelnica sa iskustvom u Vladi

Mojca Česen Stjepanovič osnovnu je školu završila u Črnomlju, srednju Novom mestu. Diplomirala je 1991. godine na Ekonomsko-poslovni fakulteti Univerze v Mariboru. Od 1986. godine radi u Občini Črnomelj, najprije kao analitičar pa voditeljica odjela opće prave i proračuna, voditeljica odsjeka za gospodarstvo, društvene djelatnosti i financije te potpredsjednica Izvršnog savjeta Občine Črnomelj. Sudjelovanje na izbornim listama 2002. godine dovelo ju je do službe u Vladi RS i to na području strukturne politike i regionalnog razvoja, a kao voditeljica kabineta ministricice dobro je upoznala sistem upravljanja s EU sredstvima i sudjelovala u uspostavljanju sustava dobivanja i korištenja tih sredstava, odnosno svega vezanog uz izradu projekata potrebnih za kandidiranje na državnoj, regionalnoj i lokalnoj razini. Godine 2005. postaje tajnica u Službi Vlade Republike Slovenije za lokalnu samoupravu i regionalni razvoj, a 2007. godine se, s vrlo bogatim iskustvom u tom radu, vraća u zavičaj i radi kao načelnica Upravne enote Črnomelj, nakon čega se kandidira za načelnicu i to vrlo uspješno što su potvrdili i rezultati prošlogodišnjih izbora kad je po drugi put izabrana za načelnicu (županju) Črnomlja.

Kampor

Napisao i snimio: Ivor BALEN

sport

Magdalena Staničić,
kick-boksačica s Raba

Prvakinja svijeta u
mlađejuniorskom uzrastu
praktički preko noći
postala je sportski hit ne
samo na Rabu, gdje se
njezin uspjeh danima
komentirao, nego i u cijeloj
županiji

*Zajedno s trenerom
Nenadom Trappom*

Trapp: Svjetska prvakinja je, ne može bolje

Na pitanje o svojoj trenutačno
najboljoj i najpoznatijoj
natjecateljici, Nenad Trapp kaže:
"Svjetska prvakinja je, ne može
bolje!"

Dodaje da su presudni za uspjeh
bili talent, ali i veliki rad.

- Jer, da netko tako brzo
napreduje, to se teško nađe. Za
sada nam je cilj da završi juniorski
staž pa pređe u seniorski, ostvaruje
što bolje rezultate na prvenstvima
Europe i svijeta. Očekujemo
maksimum u amaterskom
kickboxingu, a potom možemo
krenuti prema profesionalnom.
Nadam se da idemo u tom smjeru.
Ne bi bila jedina Hrvatica koja je to
uspjela, u javnosti je malo poznata
Nives Radić koja je osvojila sve što
se može i uzor je Magdaleni, kaže
Trapp.

Magdalena Staničić iz Kampa na Rabu
ima 17 godina, školuje se za kuharicu u
Srednjoj školi Markantuna de Dominisa i - razbija
konkurentice high i low kickovima. To joj toliko
dobro ide da je u rujnu prošle godine u Italiji,
u Riminiju, osvojila naslov prvakinje svijeta u
mlađejuniorskom uzrastu. U polufinalu i finalu
tada se borila protiv Ruskinja, koje tradicionalno
pripadaju samom svjetskom vrhu u ovom sportu.
Iako je u tom trenutku imala manje od godinu dana
iskustva u kick-boxingu, pobijedila je obje i na Rab
se vratila okrunjena titulom. Praktički preko noći
postala je sportski hit ne samo na Rabu, gdje se
njezin uspjeh danima komentirao, nego i u cijeloj
županiji. Ne događa se tako često da se natjecateljica
iz malog kluba kao što je "SportLife Rab" penje
na krov svijeta. Za početak, nije tako često ni da
se djevojka bavi boričkim sportom, a ne recimo
odbojkom, rukometom...

- Razmišljala sam i ja o različitim sportovima
kojima bih se mogla baviti, poput odbojke, a
rukomet sam trenirala devet godina. No privlačio me
kickboxing, a sve je počelo tako da sam jednog dana
odlučila da idem malo vidjeti kako to izgleda. Počela
sam trenirati u studenom 2013. godine, a "krivac"
za to je brat Bernardo koji trenira kickboxing -
već iskusan u tom sportu kojim se bavi od 2009.
godine. Također je vrlo uspješan, bio je prvi na
Prvenstvu Hrvatske i među najboljima na svjetskom
prvenstvu. I, malo po malo, nakon prvog treninga
je krenulo. Nitko nije očekivao takav uspjeh u tako
kratkom roku. Sada sam čvrsto odlučila - od sada
pa nadalje držim se kickboxinga, kaže Magdalena s

kojom smo razgovarali u ugostiteljskom objektu u
sklopu klupskih prostorija, koje su pak smještene u
sklopu kampa Padova III. Ljeti je taj dio Raba krcat
turistima, zimi je u cijelom kampu upaljeno samo
jedno svjetlo.

U punom treningu

Magdalena je otvorena i razgovorljiva, odaje
dojam da točno zna što želi u životu i karijeri, što zna
biti problem i za mnogo starije od nje. Primjerice, ne
muči je ono što možda propušta...

- Istina je da djevojke mojih godina već izlaze, a
pogotovo ljeti se naše društvo često okuplja. Ja za to
imam mogućnost jedino ako nisam u pripremama
za neko natjecanje. Međutim, iskreno, izlasci me niti
ne privlače, tako da mi to ne nedostaje.

Njezini planovi trenutačno su usmjereni na druge
ciljeve, dijametralno suprotne noćnim izlascima.

- Želja mi je, kao prvo, da nakon završetka srednje
škole upišem kineziološki fakultet i postanem
profesorica tjelesnog. A san mi je da jednog dana
imam svoj kickboxing klub i fitness centar. Teško je
očekivati da se to može ostvariti na Rabu jer ovdje
živi malo ljudi. Isto tako, teško je očekivati i posao
profesora tjelesnog odgoja budući da na Rabu već
sada djeluje pet mladih profesora. Zato se vidim u
Zagrebu ili nekom drugom gradu. Ali polako, za
sada - samo zdravlje.

To bi bili dugoročni ciljevi, kratkoročni su joj
vezani, kako ističe, prije svega za predstojeća
natjecanja. Trenutačno je u velikim pripremama za
brojna iskušenja koja je uskoro očekuju.

Magdalena s kolegicama i kolegama u kuharskoj odori, prva zdesna

Kuharica koja u ringu radi "salatu" od protivnica

- Ove godine natjecanja mi počinju krajem ožujka, a potom se nastavljaju u travnju i svibnju. Vrhunac će biti europsko prvenstvo. U svakom slučaju, mi smo spremni. U punom smo treningu, radimo dva puta na dan, ujutro uglavnom kondicijske treninge a poslijepodne snagu. Ali kako se natjecanja budu bližila, radit ćemo u oba termina i jedno i drugo. U početku mi je bilo teško jer nisam imala dovoljno kondicije, ali imala sam volje i to se pokazalo presudno. Volja je najvažnija. Ovo je ono što želim raditi i ništa mi nije naporno, ističe Magdalena, koja je rijetko u civilu. Kada nije u sportskoj opremi, može je se vidjeti u bijelom, s kuharskom kapom na glavi. Zanimljiva kombinacija...

Između kuhinarstva i sporta

- Moji roditelji vode obiteljski restoran i to je glavni razlog zašto sam upisala smjer kuharice. Oduvijek sam se željela baviti zdravom hranom, otvoriti recimo svoj restoran koji bi nudio isključivo zdrave obroke. Na kraju trećeg razreda morat ću se odlučiti hoću li se baviti kuhinarstvom, ili će ići prema DIF-u. Jedno vrijeme držalo me i jedno i drugo, ali na kraju sam se ipak odlučila za sport. Ali to se može i povezati. Zdrava prehrana je jako važna u sportu. Ja na primjer moram stalno paziti što jedem, a ne uspijem se uvijek suzdržati. Pojedem svašta, recimo slatko... Ali treba paziti. Ne smije se previše jer to

šteti organizmu i odmah se primijeti na treningu. Postaneš spor, trom..., kaže Magdalena, priznavši, kroz smijeh, da joj je najdraže jelo pašticada i domaći njoki.

- Joj, ne smijem to reći jer nije zdravo, ha, ha. Sada sam u drugom razredu srednje škole i nemamo toliko puno prakse, ali naravno, znam i volim kuhati. Sebi volim napraviti recimo piletinu i povrće, ili neku salatu.

Kakvu "salatu" će napraviti od protivnica, to ćemo tek vidjeti. Neće im biti lako. Magdalena kaže da joj je najdraži udarac zadnji low kick, nešto kao njezina "specijalka". Kako kolege kuhari reagiraju na sve to?

- U školi je u početku bilo šale, govorili su mi "nemoj nas tući" i slično. Ali, svi su bili oduševljeni mojim uspjehom. U obitelji imam veliku podršku, jednako kao i od trenera kojima stvarno svaka čast. U kratkom roku su me uspjeli pripremiti i napraviti šampionom. Jako su se trudili oko mene, znaju što rade, razumiju se u to, kaže Magdalena, koju treniraju Nenad Trapp i Deni Poldan. Trapp je na Rabu poznat i kao vlasnik zaštitarske tvrtke Trapp Security. Možda je i to jedna od budućih opcija za "rusku noćnu moru" iz Kampora?

- Security? To bi mi bilo fora. No teško da bi baš žena mogla raditi kao zaštitar. Ali ako bi mi netko ponudio taj posao, ne bih odbila! ■■

Magdalena Staničić na treningu

Uvjeti nedostojni svjetske prvakinja

Magdalena, njezin brat Bernardo i entuzijazam rapskih kickboksača lijep je dio priče, onaj manje lijep su uvjeti u kojima rade. S obzirom da prostore za trening ne koriste jedini, česte su gužve, a nemaju ni neke osnovne rekvizite. U takvim uvjetima stvara se svjetska prvakinja.

- U klubu je tridesetak članova, od mladih kadeta do seniora, a treneri smo Deni Poldan i ja, kaže Nenad Trapp. - Funkcioniramo dobro, ali muče nas financije, to je danas tako.

Nažalost, ne možemo se pohvaliti dobrom suradnjom s Gradom Rabom jer situacija je takva kakva je, trebalo bi mnogo više ulagati u sport i mlade. Što se uvjeta tiče, nedostaje nam ring i tatami, za što su nam potrebna sredstva koja ne možemo sami osigurati. Dijelimo prostor s aerobikom i fitnessom. Ljeti smo mirni jer turisti ne koriste naše prostore, jedino ako neki borac dođe ovdje onda trenira s nama i možemo ga koristiti i za sparringe, ispričao je Trapp.

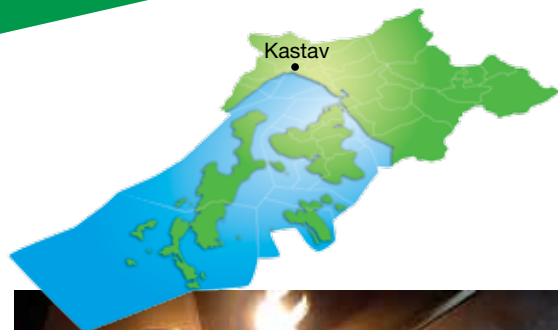
Zdrava prehrana je jako važna u sportu. Moram stalno paziti što jedem, a ne uspijem se uvijek suzdržati

Bistro Mala riba
Tometići 33a, Kastav
www.mala-riba.com
info@mala-riba.com
tel. 051/277-945

Napisao: Davor ŽIC
Snimio: Sandro RUBINIĆ

Stara latinska uzrečica „nomen est omen“ prema kojoj ime označava nečija svojstva, vrlo se doslovno može primijeniti na kastavski restoran „Mala riba“, smješten u sjeni visokih zimzelenih stabala na samom ulazu u grad, pokraj glavne prometnice, ali okružen mirnim dvorištem koje mu omogućava opuštenu atmosferu i izdvojenost od buke svakodnevice.

- Kao što kaže i samo ime restorana, baza naše ponude temelji se na maloj ribi, i svakodnevno imamo velik izbor svježih namirnica. Naime, dio smo tvrtke Peter Pan, koja ima svoje brodove te s njih svakoga dana dobivamo svježe ulovljenu ribu i škampe, kaže voditeljica lokala Kristina Braut, pokazujući prema zidovima koji su okićeni upravo fotografijama velike ribarske flote

U kuhinji

koja opskrbljava „Malu ribu“ i njen „sestrinski“ restoran Draga di Lovrana.

Osnovna ideja „Male ribe“, koja radi svaki dan od 11,30 do 23,00 sata, je ponuditi tapas na kvarnerski način, puno zalagaja ukusnih, jednostavnih jela od ribe i plodova mora, mada postoji i izbor jela od mesa. Konceptcija „Male ribe“ u skladu je sa sličnim restoranima u ribarskim mjestima diljem

Tapas na kvarnerski način

Na meniju se ne mogu naći ekstravagantni i komplicirani obroci, ali zato mogu jedinstvene i pomalo zaboravljene tradicionalne namirnice, pripremljene na suvremen način

Gulaš od totnji

Namirnice potrebne za spravljanje gulaša od totnji su kapula, češnjak, mrkva, celer u listu, žlica pirea od rajčice, totnji, peršin i malo crnog vina. Prvo se poprži kapula s mrkvom i celerom, nakon čega se doda češnjak pa ubrzo i totnji te pire od rajčice. Nakon petnaest minuta na vatri, zalije se vinom i ribljim temeljcem te se ostavi na vatri još dvadesetak minuta. Na koncu se dodaje ružmarin i poslužuje na podlozi od palente.

Među popularnija jela ubrajaju se Grigliata mix i Fritura mix – kombinacija morskih plodova, friganih ili pripremljenih na gradelama

južne talijanske obale, temeljenima na ukusnim i cijenama pristupačnim, jednostavnim jelima, no toj je osnovi ipak dodan „kvarnerski štih“ koji se osjeti ne samo u uređenju prostora, već i meniju na kojem se ne mogu naći ekstravagantni i komplicirani obroci, ali zato mogu jedinstvene i pomalo zaboravljene tradicionalne namirnice, pripremljene na suvremen način.

- U ponudi imamo jela koja se rijetko gdje u Hrvatskoj mogu kušati, a koja su vrlo zanimljiva i nepravedno zanemarena u domaćoj gastronomiji, kao što su totnji na gulaš ili tripe od grdobine. Imamo i veliku ponudu hladnih predjela koji se mogu kombinirati u stilu tapasa, pri čemu se držimo postulata lagane mediteranske kuhinje, i uglavnom nisu termički obrađena. To su marinirane trilje, incuni i druge ribe, carpaccio ili vrlo posebna salata od morskih puževa, govori Katarina Braut, objašnjavajući da je i vinska lista osmišljena po jednakom principu jednostavnosti, pa uz kućna vina malvaziju i refošk poslužuju i zanimljivi frizzante iz pokrajine San Martino koji se odlično slaže s ribljim jelima.

Među popularnija jela sa menija ubrajaju se Grigliata mix i Fritura mix – kombinacija morskih plodova, friganih ili pripremljenih na gradelama. No, ovdje se namirnice ne frige u fritezama, nego se pripremaju u gizanim posudama, prvotno uvaljane u posebno brašno tipa „doppio zero“.

- Naši gosti doista su različitih profila – često dolaze turisti i ljudi koji ciljano traže upravo naš restoran, preko tjedna imamo brojnu poslovnu klijentelu, dok vikendom dolaze čitave obitelji na ručak i druženje. Restoran „Mala riba“ postoji tek nešto kraće od godine i pol dana, no već imamo i česte stalne posjetitelje koji se rado vraćaju, zaključuje voditeljica restorana. ■■

Koncepcija „Male ribe“ u skladu je sa sličnim restoranima u ribarskim mjestima diljem južne talijanske obale

Velika ponuda hladnih predjela može se kombinirati u stilu tapasa - Kristina Braut

Dio su tvrtke Peter Pan koja ima svoje brodove te s njih svakoga dana dobivaju svježe ulovljenu ribu i škampe

Razgovarao: Boris PEROVIĆ
Snimio: Damir ŠKOMRLJ

Već više od 40 godina Joso Butorac oduševljava publiku svojim pjesmama i svojim glasom. Ponos je Novog Vinodolskog, kojeg nije napustio tijekom čitave glazbene karijere i čije ime promovira gdje god nastupa. Život je posvetio glazbi, od pjevanja na terasama i feštama, najviše uz svoju grupu Vivak, iskustva u klapskom pjevanju, nastupa na festivalima do današnjih belkanto koncerata. Široj javnosti najpoznatiji je po uspješnim nastupima na Melodijama Istre i Kvarnera, gdje je 2006. godine i pobijedio, u tercet u tenora, s Voljenom Grbcem i Mirkom Cetinskim.

1

Na pozornici ste već više od četiri desetljeća, što najviše pamtite iz svih tih godina?

– Počeo sam pjevati kao vrlo mlad 1970. godine na natjecanju pjevača amatera „Sijelo 18“, u tadašnjem riječkom kinu Jadran, kasnijem Partizanu, odnosno Teatro Fenice. Zajedno s Mensurom Puhovcem podijelio sam prvo mjesto po glasovima publike. Iza toga sam išao kod operne prvakinje Blanke Zec na solo pjevanje, ona je u meni vidjela potencijal i htjela me obučiti da ostanem u kazalištu. Međutim, onda su neki dečki iz Bakra, zvali su se Biseri, tražili pjevača i ja sam se njima pridružio. S njima sam bio samo nekoliko mjeseci, a onda sam krenuo s grupom Sapiensi iz Novog Vinodolskog. U to vrijeme bio je izgrađen hotelski kompleks Zagori u Novom i počeo sam pjevati na tamošnjoj terasi. Bili su plesnjaci svake subote, tu je dolazila omladina od Rijeke do Senja, okupljalo se čak do tisuću ljudi. Mi smo tu godinama svirali, a nedjeljom bismo nastupali na čajanki u kuglani, gdje je isto uvijek bilo puno ljudi. Onda sam 1974. godine osnovao grupu Vivak koja je trajala

sve do 2010. godine. Kroz nju je prošlo jako puno glazbenika, iako su postave trajale desetak godina. Uvijek smo imali puno posla, ne samo kod kuće. Tako smo 1976. godine svirali na brodu po Sredozemlju, a nastupali smo i po Njemačkoj, Francuskoj, Mađarskoj. Imam i klapskog iskustva, bio sam punih deset godina prvi tenor klape Novljani. To mi je možda bio i najljepši period karijere, s obzirom da obožavam klape i klapsko pjevanje a capella, bez instrumentalne pratnje. No, od klape se jako teško može živjeti, mi smo tada pjevali više iz gušta. S grupom Vivak sam bio aktivan i u vrijeme Domovinskog rata, puno smo nastupali, od Gospića i Otočca do Francuske. Imali smo koncert s Doris Dragović, Daliborom Brunom i Zdravkom Škenderom u Parizu, putovali smo s prvim hrvatskim autobusom koji je išao u Francusku.

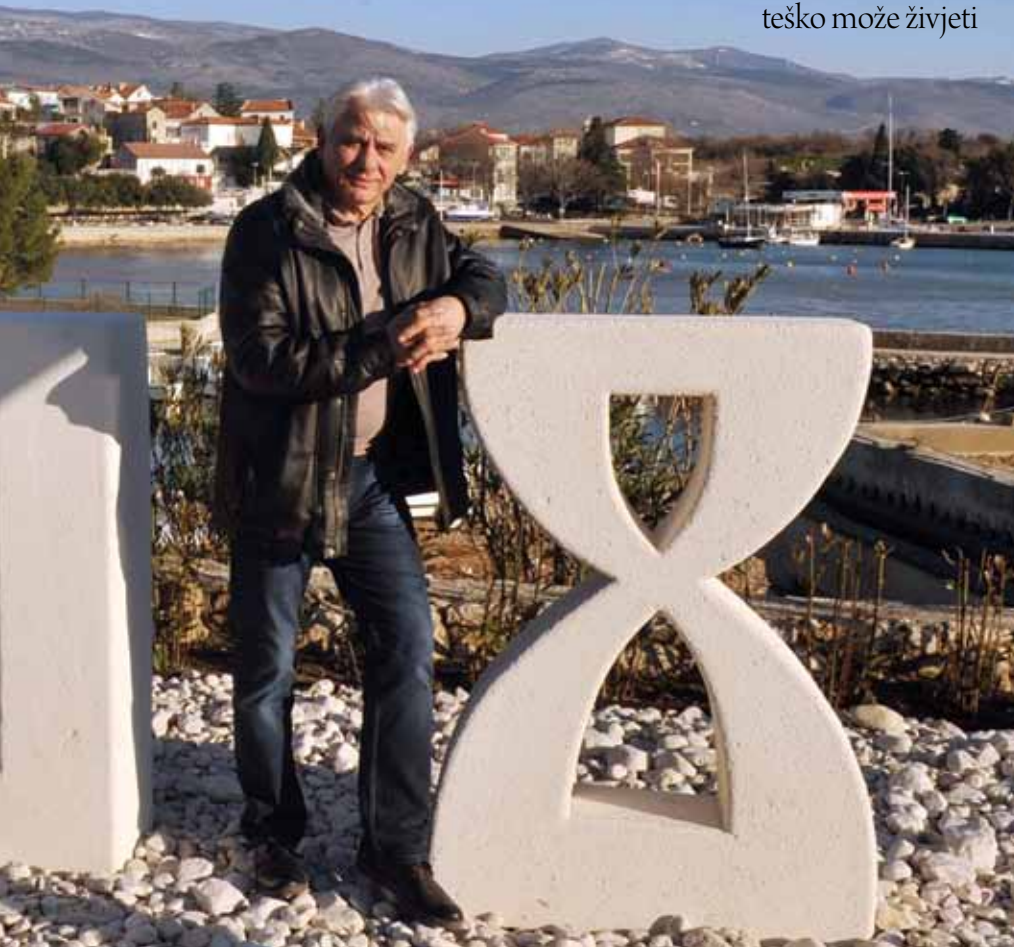
2

Može li se od glazbe danas živjeti? Koliko ste nosača zvuka izdali u karijeri?

– Izdao sam tri singlice, pet audio kazeta i tri CD-a. Međutim, nisu ti nosači zvuka bili primijećeni na širem području, koliko u današnjoj našoj županiji. Mislim da svatko tko želi napraviti veću karijeru mora otići u Zagreb, a ja sam ostao vjeran Primorju i Novom. Ja živim od glazbe, ali zahvaljujući tome što sam prije više od dvadeset godina osnovao agenciju za glazbenike kojima dogovaram nastupe po hotelima i raznim feštama. I dan danas to radim, uz pjevanje, tako da sam mogao ostati potpuno u glazbi. Mi pjevači koji nastupamo na MIK-u popularni smo samo u našem kraju, rijetko tko od nas ide na festivale i koncerte izvan

Ostao sam vjeran Primorju i Novom

Bio sam punih deset godina prvi tenor klape "Novljani" i to mi je možda bio i najljepši period karijere s obzirom da obožavam klape i klapsko pjevanje, a capella, bez instrumentalne pratnje. No, od klape se jako teško može živjeti

naše regije. Ja sam lani prvi put imao u Dalmaciji svoj belkanto koncert, nastupao sam na Murteru i planiram ići dolje opet ove godine. S grupom Vivak sam nastupao više od tri i pol desetljeća i bio sam već pomalo sit nastupanja po zabavama i gubljenja silnih noći. Belkanto sam oduvijek volio i slušao takvu glazbu, tako da sam zadnjih nekoliko godina napravio takav repertoar i radim koncerte u intimnijim prostorima, u čemu uživam. Nastupam i na koncertima u crkvama, posebno pred Božić, a na feštama još izuzetno rijetko, u triju s Mladenom Žmakom i Zoranom Papićem. Sad mi je žao što se kao mlađi nisam posvetio karijeri opernog pjevača, s obzirom da imam potencijala, i prirodnu snagu i visinu glasa. Danas neke stvari od Bocellija i Dominga pjevam bez problema možda samo ton niže od njih. Želja mi je da se s belkantom

proširim više po Hrvatskoj jer je malo pjevača koji danas to rade, uz mene su tu još Đani Stipaničev i Voljen Grbac.

3

Na MIK-u nastupate od njegove obnove, 1993. godine. Koliko je taj putujući festival pridonio vašoj popularnosti?

– Nastupao sam dvadesetak puta na MIK-u, mislim da sam izostao samo jedne godine. MIK je za nas izvođače dobra odskočna daska jer se obide puno mjesta širom Istre i Kvarnera, pa nas ljudi upoznaju. Moja najveća greška je bila što sam pjevao deset godina na istome mjestu, a treba širiti krug publike i ići okolo. Na MIK-u nisam počeo ranije nastupati, osim kao gost, jer smo tada imali ljetne gaže,

što mi je bio posao, a MIK je nekad trajao i po 15 dana pa si nisam mogao dopustiti da toliko vremena odvojim za festival. Imao sam na MIK-u dobrih pjesama, moja prva pjesma je bila od Nella Milottija „Buona notte“, kao debitant bio sam ukupno četvrti. Pjevao sam na MIK-u i svoju jedinu autorsku pjesmu „Zbogom, lipoto moja“, a većinom je za mene skladao pokojni maestro Ivica Frleta, ali i Mirjana Bobuš, Marino Margitić. Pobijedio sam 2006. godine u tercetu s Voljenom Grbcem i Mirkom Cetinskim, pjevali smo „Prošeći se z manun po Kvarneru“. I ove godine imat ćemo baš dobru pjesmu, pjevat ćemo u duetu Voljen Grbac i ja, Robert Grubišić je napravio glazbu, a Robert Pilepić stihove „Rodnom kraju“. Vjerujem da će ju publika prepoznati i dobro ocijeniti.

4

Gostovali ste u Subotici i Tavankutu na predbožićnim koncertima s Jekom Primorja. Kako je došlo do tih nastupa?

– Imali smo koncert u Subotici, u njihovoj prekrasnoj gradskoj vijećnici, a idućeg dana u crkvi u Tavankutu. Naši Hrvati, Bunjevci, izuzetno su nas dobro prihvatili, to su bili zaista odlični koncerti. Ja sam i sam porijeklom Bunjevac, iako su se moj tata i moj djed rodili ovdje u Krmpotama iznad Novog, tako da sam nastupao zapravo u svojoj postojbini. Sa mnom je nastupao i klavirist Mladen Žmak, on me i inače često prati na nastupima. Godinu ranije smo išli u posjet Bunjevcima u Tavankutu, bili su sa mnom gradonačelnik Novog Oleg Butković i naš župan Zlatko Komadina, koji je isto Bunjevac i Krmpočan po mami. Tu je došlo do kontakta i dogovora da napravimo koncert, što smo ove godine i realizirali.

5

Jabuke ne padaju daleko od stabla, i vaši sinovi idu vašim glazbenim stopama?

– Mario je profesor klavira, sad je ravnatelj Centra za kulturu u Novom, a Antonio svira gitaru. Mario me ponekad prati na klaviru, nastupao bi sa mnom i češće, ali od svog posla jednostavno ne stigne, pogotovo ljeti. Pored toga, obojica sinova su pjevali u klapi Vinčace. Prošle godine na koncertu u HKD-u uz mene je nastupala na klaviru i moja unuka Anđa koja i u trećoj generaciji nastavlja glazbenu tradiciju naše obitelji.

Županijski upravni odjeli:

Ured Županije

Adamićeva 10/V, Rijeka
T ++385 51 351-612 • F ++385 51 351 613
E ured.zupanije@pgz.hr, skupstina@pgz.hr
Pročelnik: Goran Petrc, prof.

Upravni odjel za proračun, financije i nabavu

Slogin kula 2/IV, Rijeka
T ++385 51 351-672 • F ++385 51 351-673
E proračun@pgz.hr, financije@pgz.hr
Pročelnik: Krešimir Parat, dipl.oec.

Upravni odjel za prostorno uređenje, graditeljstvo i zaštitu okoliša

Riva 10/I, Rijeka
T ++385 51 351-202 • F ++385 51 351-203
E graditeljstvo@pgz.hr
Pročelnica: doc.dr.sc. Koralka Vahtar-Jurković

Upravni odjel za zdravstvo

Slogin kula 2/II, Rijeka
T ++385 51 351-922 • F ++385 51 351-923
E zdravstvo@pgz.hr
Pročelnica: doc.dr.sc. Đulija Malatestinić

Upravni odjel za odgoj i obrazovanje

Slogin kula 2/I, Rijeka
T ++385 51 351-882 • F ++385 51 351-883
E obrazovanje@pgz.hr
Pročelnica: mr. sc. Edita Stilin

Upravni odjel za gospodarenjem imovinom i opće poslove

Slogin kula 2/V, Rijeka
T ++385 51 351-822 • F ++385 51 351-803
E imovina@pgz.hr
Pročelnica: Branka Ivandić, dipl.iur.

Upravni odjel za pomorsko dobro, promet i veze

Slogin kula 2/VI, Rijeka
T ++385 51 351-952 • F ++385 51 351-953
E pomorstvo@pgz.hr
Pročelnica: Nada Milošević, dipl.iur.

Upravni odjel za turizam, poduzetništvo i ruralni razvoj

Slogin kula 2/II, Rijeka
T ++385 51 351-260 • F ++385 51 351-263
E gospodarstvo@pgz.hr
Pročelnik: Gerhard Lempl, dipl.ing.

Upravni odjel za regionalni razvoj, infrastrukturu i upravljanje projektima

Adamićeva 10/III, Rijeka
T ++385 51 351-900 • F ++385 51 351-909
E razvoj@pgz.hr
Pročelnik: doc.dr.sc. Ljudevit Krpan

Upravni odjel za socijalnu politiku i mlade

Slogin kula 2/I, Rijeka
T ++385 51 351-922 • F ++385 51 351-935
E socijalna.skrb@pgz.hr
Pročelnica: Dragica Marač, mag.psych.

Upravni odjel za kulturu, sport i tehničku kulturu

Slogin kula 2/I, Rijeka
T ++385 51 351-882 • F ++385 51 351-802
E kultura@pgz.hr, sport@pgz.hr
Pročelnik: Valerij Jurešić, prof.

Ustanove u kulturi i javne ustanove PGŽ

Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja

Muzejski trg 1, 51000 Rijeka
Ravnateljica:
dr.sc. Tea Perinčić
T ++385 51 553 667, 553 666
F ++385 51 213 578
E pomorski-povijesni-muzej@ri.t-com.hr
W www.ppmhp.hr

Prirodoslovni muzej Rijeka

Lorenzov prolaz 1, 51000 Rijeka
Ravnateljica:
dr.sc. Željka Modrić Surina
T: ++385 51 553-669
F: ++385 51 553-669
info@prirodoslovni.com
www.prirodoslovni.com

Ustanova

Ivan Matetić Ronjgov
Ronjgi 1, 51516 Viškovo
Ravnatelj: Darko Čargonja
T ++385 51 257-340
F ++385 51 503-790
ustanova@ri.t-com.hr
www.ustanova-ronjgov.hr

Javna ustanova Priroda

Ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode u PGŽ

Grivica 4, 51000 Rijeka
Ravnateljica: mr. sc. Sonja Šišić
T 00385-51-352-400
F 00385-51-352-401
info@ju-priroda.hr
www.ju-priroda.hr

Javna ustanova Zavod za prostorno uređenje Primorsko-goranske županije

Splitska 2/II, Rijeka
Ravnatelj:
prof. dr. sc. Mladen Črnjar
T ++385 51 351 772
F ++385 51 212 436
zavod@pgz.hr
www.zavod.pgz.hr

DOBITNICI NAGRADNE KRIŽALJKE IZ 36. BROJA ZIP-A

(pristiglo 492 koverta, dopisnice i razglednice)

Ručak/večera za dvije osobe u restoranu „Aerosteak“ Grobnik

Tribljaš Melhior
Creska 14
51000 Rijeka
Sergej Stipaničev
B. Markovića 10
51000 Rijeka
Mario Crepulja
Mihanovića 1
51000 Rijeka

Poklon paket - trgovina slastica „Vilma“

Petra Polić
Buzdohanj 14
51219 Čavle
Marijan Tomac
Augusta Šenoa 1
51300 Delnice
Tatjana Rubčić
Radetići 7
51211 Matulji

Fotomonografija „PGŽ iz zraka“

Sanjin Šašković
Zaheji 50
51415 Lovran
Vlatko Polić
Podhum 305/4
51218 Dražice
Davor Hudeček
Drenje Brdovečko
Žmaučeva 7
10291 Prigorje Brdovečko

Poklon paketi PGŽ

Mila Bečka
Palit 62
51280 Rab
Josip Toljanić
Namori 10
51516 Vrbnik
Mia Vukdragović
Braće Stipčić 41
51000 Rijeka

Fotomonografija Ivice Tomića „Rijeka svijeta bez photoshopa“

Henrika Česana
F. Čandeka 35a
51000 Rijeka
Ernest Surijan
Poljanska cesta 58
51414 Ičići
Tereza Novosel
Lovorik 2
51500 Krk

Knjiga „Halubajski zvončari“

Luigi Satalić
V. Gorjana 34a
51554 Nerezine
Rea Perušić
Turkovića 1
51262 Kraljevica
Milan Štokić
Trtni 2
51216 Viškovo

Melanija Rundić

Podkilavac 121
51218 Dražice
Zdenka Prelogović
J. Žerjavića 7
10000 Zagreb

Knjiga Ive Barića „Rapska baština“

Mile Kosanović
Franje Račkoga 13
51326 Vrbovsko
Katarina Igić
Ede Jarda 1
51000 Rijeka

Ana Tićac

Krimeja 13
51000 Rijeka
Ivan Lončarić
Krasica 185
51224 Krasica
Izabela Lavrnja
Drage Gervaisa 64
51000 Rijeka

Audio CD

Anabela Maričić
Palada 6
51557 Cres
Biserka Ravenski
1401 Bay Rd. 404
33139 Miami Beach
Florida - USA
Renata Lakotić
Gusti Laz 9
51311 Brod na Kupi
Slobodan Bošković
Z. Kučića 13
51000 Rijeka
Vladimir Čargonja
Svilno 71
51219 Čavle
Tonka Zoretić
Škrlevo 128
51223 Škrlevo
Vesna Mataija
Daničićeva 12
53270 Senj
Sandra Duhović
Šet. 13. Divizije 63
51000 Rijeka
Mladen Mihelić
Sleme 2
51316 Lokve
Katica Mijatović
G. Carabino 7
51000 Rijeka
Novogodišnji paketi PGŽ
Nelly Milinarić
D. Cesarica 16
51000 Rijeka
Vlasta Šupak
Čavle 266
51219 Čavle
Bakir Mujkanović
Strossmayerova 24
51000 Rijeka
Mario Šterpin
G. Duella 10
51000 Rijeka
Mara Pavičić
Vlatke Babić 8
51000 Rijeka

Rješenja traženih pojmova i vašu adresu (najjeftinije na dopisnici), pošaljite (ili osobno donesite) do 10. lipnja 2015. g. na adresu:

Primorsko-goranska županija, Magazin „Zeleno i plavo“ (za nagradnu križaljku), Adamićeva 10, 51000 Rijeka
Izvlačenje dobitnika bit će 11. lipnja 2015. na Kanalu RI u emisiji „Od mora do gorja – Županijske teme“, a rezultate objavljujemo u sljedećem broju.

Rješenja traženih pojmova iz prošlog broja:

Vjekovni domaćini Košljuna: FRANJEVCI; Košljun najbliže naselje: PUNAT; knjiga prije 1500. godine: INKUNABULA; glavar franjevačkog samostana: GVARDIJAN; legenda Košljuna fra Ivo: PERAN; povezuju Punit i Košljun: BARKARIOLI.

Nagrade za točne odgovore iz ove križaljke

3 ručak/večera za dvije osobe u restoranu Mala Riba, Kastav
3 poklon paketa trgovine slastica „Vilma“
3 fotomonografije „PGŽ iz zraka“
3 poklon paketa PGŽ
3 foto-monografija Ivice Tomića „Rijeka svijeta bez photoshopa“
5 knjiga „Halubajski zvončari“
5 knjiga „Onput kad smo se igrali“
10 audio CD-a
i 5 knjiga „Rijeka i regija u Titovo doba“.

AUTOR: ANTRAKS	KEMIJSKI ELEMENT (ZNAK W)	NAČIN PONAŠANJA, OPHOĐENJA S LJUDIMA (FR.)	RIBA ILI MESO KUHANO U ZASOLJENOJ VODI	BIVŠA GRUPA ZORANA PREDINA	OTOK U JONSKOM MORU, ODISEJEVA POSTOJBINA	SUMPOR	VINKO PERŠIĆ	SJEVERNI JELEN, SOB	PLEMENITI PLIN (ZNAK NE)	NAZIV ZA STANOVNIKA NEKOG MJEŠTA ILI DRŽAVE	SIN PRINCA VALIJANTA IZ STRIPA	RADIJ	FILM M. TYLDUMA S BENEDICTOM CUMBER- BATCHOM	VOĐENJE ZRAKOPLOVA NAJPOVOLJ. ZRAČNIM KORIDORIMA
LATINSKO NAZIV VINODOLA														
SOL OLEINSKE KISELINE						DETALJAN PREGLED (MN.) TOČKICA (ENGL.)								
LISIČJA MLADUNČAD							AMERIČKA ALPSKA SKUJAŠICA, LINDSEY PULA					ROBERT REDFORD BUBNJAR "BEATLESA", RINGO		
OBITELJ VLADARA VINODOLA											"STUDENT ACTIVITIES OFFICE" POČASNA PRATNJA			
VRSTA OBLAKA U PARALELNIH PRUGAMA									ORG. SPOJ KOJI U MOLE- KULI SADRŽI KARBONILNU SKUPINU CO					
AUSTRIJA		ARETHA FRANKLIN GRANIČNI SLUŽBENIK								DAH, DISANJE				
MICHAEL CAINE			"RIZMA" DIONICA PUTA, ETAPA							GORNJI DIO KUĆE				
 NAJVEĆA PAPIGA SJEDIŠTE VINODOLSKE OPĆINE										RAŠPO- LOŽENI ZA POSAO				
RJEČKI PJEVAČ, DALIBOR										"RADIJUS"		SREBRO PLAĆENI OGLAS U NOVINAMA		
BIVŠA DIREKTORICA PROGRAMA NA HTV-U, NEDA										NATAŠA OD MILJA				
NAŠA INDUSTRIJA NAFTE				MJESTO VINODOLSKE OPĆINE						NIZOZEMSKI NOGOMETNI KLUB IZ BREDE NAZIV ZA STANOVNIKE VINODOLA				
BIZMUT			"GRAM" PROIZVOD EMANACIJE							PLEMENITE ŽIVOTINJE SELEN				
MODRIČEV SUIGRAČ CASILLAS					UZVIK ZA DOZIVANJE MAČKE	IMOTSKI	GLUMAC NOVARRO	PRIOLOG: S TOG MJEŠTA, ODATLE	EGIPATSKI POLUOTOK SPARTANSKI VOJSKOVODA (GYLIPIPPUS)					
"RADIKAL"		AM. GLUMICA ("DETEKTIV I DAMA") JAP, RIŽINA RAKLJA											"AMPER" KOŠARKAŠ KUKOČ	
 KOMPRIMI- RATI PROKOP NA BOJISNICI										PJEVAČ STEVENS "CANADA REVENUE AGENCY"				TAMNI DIO DANA
RUKSAK, NAPRTNJICA						DERANI, MANGUPI DARUVAR						OSOBNJA ZAMJENICA IVAN ČUČIĆ		
RJEČNA RIBA, BULJEŠ					DOTICAJ "RUBALJ"						DRUGO, OSTALO DUŠIK			
STARIJI SPORTAŠ								ZNANSTVENIK IZ BRIBIRA, JOSIP						

Opatijska Madona

Na najljepšem mjestu čarobnog opatijskog žala, u samom moru, podno bujnih krošnji raskošna javnog vrta, stajao je nekad sadreni kip, djelo nekog Ratkovskog iz štajerskog Graca. Bila je to Opatijska Madona.

Žalosna Majka Božja stajala je ondje kao nekoć pod križem Spasiteljevim. Ruke je stisla od boli tugujući nad svojim Božanskim Sinom. Nad glavom joj se sjajila zlatna zvijezda sjećajući nas da je to ona koju mornari zazivlju Zvijezdom mora. Na podnožju kipa bijaše uklesan križ, okružen zrakama, znak nade i spasa. Uz podnožje bijaše privezana mala klupa koju su za plime trgali bijesni valovi, cjelivajući Madoni noge, skute i koljena. Lice joj bijaše okrenuto prema otvorenom moru, a pogled uperen u daljinu, na svagda nemirnu pučinu, kao da tamo nešto traži, za nečim žali.

Odakle na tako neobičnu mjestu tako krasan i ganutljiv spomenik?

Na to odgovara kratak natpis uklesan u podnožju kipa: "U pobožnu uspomenu na grofa Arthura Kesselstatta, koji je nastradao u moru i tamo počiva."

Bilo je to 27. ožujka 1891. godine, na sam Veliki petak. Vrijeme je bilo ugodno, ali more prilično nemirno kad se gospodsko društvo lađicom uputilo u Volosko da se pokloni svetom križu i prisustvuje svetom obredu. Sretno su isplovili, obavili svoju pobožnost i sretno se vratili do popodneva, kad se more još više uzburkalo.

Bili su to 24-godišnji njemački grof Arthur Kesselstatt, grofica Ana Fries, rođena Strachowitz, vlasnica dvorca Bad Veslau i njezin sin grof Juraj Fries, 16-godišnji vojnički kadet. Nesrećom, grofica Fries je strastveno ljubila to divlje, veličanstveno more.

Kažu da je još prijevodne pokazujući na nemirnu pučinu, rekla nadvojvotkinji Josefi: "U takvim valovima željela bih umrijeti!"

Rečeno, stečeno!

Zasljepljena zanosom i nekom obiješću stala je grofica izazivati mladu gospodu, svoga sina Juricu i mladoga Arthura Kesselstatta, da se popodne još jednom otisnu na more, zadirkujući ih da su kukavice ako se boje uzljuljane pučine. "Hajde, da se malo povežemo!"

I što su mogla mlada gospoda? Zar dopustiti da ih žena zove kukavicama?! Ne, to im mladenački ponos nije dao, pa se u pratnji grofice ponovo spustiše do obale. Uzalud su ih prijatelji odvrćali, uzalud su ih na očitu pogibelj upozoravali iskusni brodari. Oni siđoše u lađicu i otisnuše se na more.

Ali, netom su isplovili, more se još više razbjesnjelo, a vjetar još jače zapuhao. Presmjelo društvo problijedi, uzdršće, pa zdvojnim nastojanjem obrne lađicu prema obali da utekne morskoj nemani, ali prekasno!

Bijesno more nije pustilo svoga plijena, kao ni gladni tigar kad u raljama drži ovčicu. Kao na juriš navalio je silan val na slabi čamac i prevrnuo ga, odnoseći troje ljudi u mrzli zagrljaj smrti.

Sve su to ljudi s obale s užasom motrili. Nekoliko odvažnih brodara na brzinu uskoči u lađice da im priskoče u pomoć. U zadnji čas uspije im spasiti mladoga grofa Friesa, a majku mu napol mrtvu izvukoše iz valova. No tek što što stigoše na obalu, ona ispusti dušu.

A mladoga grofa Arthura više nitko i ne vidje. Danima su ga tražili, ali mu nisu našli ni traga. Jednostavno je nestao. Puk je govorio da ga je progutalo more, a može biti i golemi morski pas.

Narod je bio silno potresen, a najviše je ljude pogađalo to što se nesreća dogodila iz puke obijesti, i to na sam Veliki petak. Žalost Arthurove majke, plemenite grofice Kesselstatt ne da se ni opisati. Njezino majčinsko srce razdirala je golema bol, a kad je shvatila da joj more neće vratiti ni mrtvo tijelo izgubljena sina, da ga neće moći ni pokopati, kititi mu grob, nad njime plakati i moliti, srce joj je htjelo iskočiti iz grudi i od boli prepući.

Pobožna grofica odlučila je svome sinu podignuti kameni nadgrobni spomenik na jednom grebenu kod opatijskog Portića, blizu mjesta gdje je nastradao. Bio je to kip Žalosne Majke Božje, jer nijedan drugi ne bi mogao prikladnije ovjekovječiti plač majčinog srca nad izgubljenim sinom.

Kip je godinama stajao netaknut na škoju uz opatijski lungomare. Valovi su se pred njime dijelili, dizali se uvis poput brda, hućali i pjenili se, a da mu nikad nisu naudili. Izgledalo je kao da se i bijesni morski valovi klanjaju svojoj Kraljici - Zvijezdi mora.

No ono što desetljećima nisu mogli učiniti valovi i oluje, učinili su ljudi koji su jedne olujne noći premjestili kip Majke Božje u dvorište crkve sv. Jakova. Na njeno mjesto među hridima postavili su brončanu skulpturu djevojke s galebom, rad crikveničkog umjetnika, koja i danas ondje stoji.

Pas tornjak — čuvar stada od velikih zvijeri

Gdje ima tornjaka, nema vukova!

Stara ovčarska izreka

Na prostoru Dinarskih planina, kao jednom od rijetkih mjesta u Europi gdje još od davnine obitavaju sve tri velike zvijeri – vuk, ris i medvjed, uzgojen je i razvio se hrvatski planinski pas tornjak, danas od neprocjenjive važnosti u provođenju projekta zaštite stada od prirodnih grabežljivaca.

Hrvatski planinski pas – tornjak, neobično je dobro prilagođen oporim uvjetima kakvi vladaju u planinskim predjelima Dinarida - od Grobničkog polja i planine Obruč iznad Rijeke, poznatih po jakoj i učestaloj buri, do planina Dinare i Kamešnice s teško prohodnim krševitim i kamenitim terenima, ljetnom žegom i zimskom hladnoćom te prostranim planinskim pašnjacima na kojima se stoljećima provodilo transhumantno ovčarstvo. Stoga, da bi ovdje izdržao i zadovoljio uvjetima pastirskog života, morao se razviti pas krupne i snažne građe, jakih čeljusti, duge, čvrste i ravne dlake, naizgled miran i dobroćudan u svakodnevnim okolnostima, ali žestok kad treba obraniti stado.